

BIJVOEGSEL VAN HET MAANDBLAD DER VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Dit blad verschijnt den eersten van elke maand. Prijs per jaar f1.25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.
Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Redacteurs:
Dr. VITUS BRUINSMA,
leeraar aan het gymnasium te Leeuwarden.
Dr G W BRUINSMA,
practiseerend geneesheer te Steenbergen.
Uitgever:
H VAN BELKUM Kz, te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.—. Men wordt lid door aanmelding bij een der redacteurs. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Over de contributie wordt in de eerste drie maanden beschikt.
De leden der Vereeniging ontvangen, behalve één exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij wenschen ter verspreiding.

N A A M L I J S T

VAN DE

Leden der Vereeniging

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

OPGEMAAKT 1 JANUARI 1883.

Totaal 631 leden.

Aalsmeer.

B. ter Cock, Geneesheer.
Dr. G. J. Jaarsveld.

Abcoude.

Dr. H. P. Kapteyn.

Alkmaar.

M. J. Hengeveld, Districts-Veearts.
A. H. Teljer, Apotheker.

Almelo.

J. Poppe, Ontvanger der registratie.
Dr. O. J. Risselada, Directeur der H. B. S.
Mr. C. H. Stork.

Ameide.

F. J. van den Berg, Arts.

Amersfoort.

J. P. G. Kok, Apotheker.

Amstelveen.

Dr. J. J. de Zaaijer.

Amsterdam.

A. d'Ailly & Zn., Apothekers.
Dr. B. Albers.
Dr. G. A. N. Allebé, Secret. geneesk. raad van N. H.
Dr. P. Ankersmit, Apotheker.
E. W. Ansingh,
D. Beijer, Koopman.
L. P. v. d. Berg, Cand. arts.
A. H. M. v. d. Bergh, Pharm. student.
Dr. A. W. C. Berns.
Dr. C. F. J. Blooker.
E. Bolkestein, Apotheker.
P. H. Bon, Apotheker.
Dr. J. J. Bos.
N. M. Bouvy, Apotheker.
Ten Brink & Schouten,
C. M. de Bruyn,
D. Henriques de Castro,
H. Ten Cate Hoedenmaker, Med. student.
H. Claasen, Pharm. student.
L. C. W. Cocx, Apotheker.
Dr. D. J. Coster.
Ph. E. Coster, Med. Stud.
C. van Deventer, Phil. nat. student.
J. Dirks, Hoofdingenieur, lid v. d. 2e Kamer der St.-G.
J. van Dijk, Geneesheer.
Mr. Ch. Dozy.
J. W. E. Duitz.
H. Fockens, Geneesheer.
Dr. J. van Geuns.
M. C. Giltjes, Apotheker.
E. L. Glinderman,
Dr. A. A. G. Guye.
H. Hempenius, Apotheker.
J. W. Hesterman,
H. F. Ten Heuvel.
Prof. J. H. van 't Hoff.
P. J. van 't Hoff, Phil. nat. cand.
Tj. van Holkema, Uitgever.
G. H. Hoorn & Zn., Apothekers.
T. A. Huizenga, Redact. „Nieuwe Financier.”
M. Jagerink, Cand. arts.

L. Jansen, Med. student.
W. Jonker, Fabrikant van stoomwerktuigen.
Mr. A. Kerdijk.
A. Koek, Apotheker.
D. Koppe, In effecten.
Dr. J. A. Korteweg.
Krasnapolsky.
Th. J. v. d. Kroon, Apotheker.
P. Krussse,
E. Lammers, Cand. Arts.
Dr. N. Lansdorp.
F. H. Leclercq, Apotheker.
M. L. Q. van Ledden Hulsebosch, Apotheker.
Dr. J. E. Lubber, M. W.zn.
J. E. Lubber, Bureau chem. onderz.
C. J. Maks Jz., Aannemer.
Mastenbroek & Gallenkamp, Handelaars in droogerijen.
Dr. P. F. J. Ter Maten.
Het Medisch Leesgezelschap „Boerhave.”
S. J. Mertens, Drogist.
P. J. Honoré Metz, Apotheker.
Prof. G. H. van der Meijr Jr.
W. Meijer, Geneesheer.
P. Mom.
P. N. Muller.
Nellensteijn en Dwars, Bureau chem. onderz.
Dr. G. C. Nijhoff.
F. Olie.
Th. Paulussen, Cand. Arts.
Dr. A. E. de Perrot.
Het Pharmaceutisch Leesgezelschap.
De Pharmaceutische Vereeniging „Luctor et Emergo.”
M. J. van der Plaats, Apotheker.
Jacobus Polak,
J. M. Polak,
C. N. v. d. Poll, Med. doct.
Dr. W. C. Posthumus Meyjes.
Dr. J. A. Quanjer.
Bartolotti Rijnders, Med. student.
P. Rolff, Apotheker.
G. H. Roll, Geneesheer.
J. J. Rompelman, Apotheker.
C. F. Roos Jr., Directeur Kunstveilingen, Brakke Grond.
Dr. P. F. van Hamel Roos, Bureau chem. onderz.
B. H. Rouffaer, Med. student.
H. G. Samson, Cand. arts.
Dr. L. J. Sanders van Loo.
D. Scalongue, Apotheker.
J. H. Schaffers,
Dr. L. Scheltema Beduin.
Mr. G. W. Schimmel.
G. J. Schuijt, Apotheker.
E. Th. Smeets, Controleur bij het kadaster.
P. F. Spaink, Med. stud.
E. Stark, Tandarts.
Prof. W. Stoeder.
J. F. Suyver, Apotheker.
H. Swart Sz.
Dr. J. Teixeira de Mattos, Adj. Insp. v. h. gen. staats-toez.
Prof. J. W. R. Tilanus.
L. C. Trip, Apotheker.
H. G. van Tijen,
J. Versluys, Leeraar aan de school voor teekenonderwijzers.
G. G. van der Voort, Apotheker.
V. H. C. van der Voort,
A. S. Vorstman,
Dr. A. Voute Cz.
J. J. Vriens,
M. de Vries.
A. H. Walter, Apotheker.
Mr. W. S. J. van Waterschout van der Gracht, Notaris.
J. G. Weers Jcz., Apotheker.
L. A. Weisenbruck,
Dr. G. F. Westerman, Directeur Artis.
H. P. Wijsman, Apotheker.
Dr. J. Zeeman.
Mr. L. Zegers Veeckens, Privaat docent a. d. universiteit.

Andijk (N.-H.)
P. Hammes, Geneesheer.

Antwerpen.
Ed. van der Heyden, Red. Journ. de Pharm. d'Anvers.
G. van de Velde, Pharm. en chet, Hospital St. Elisabeth.

Apeldoorn.

J. Lorie.
J. A. Roelse, Apotheker.
G. de Senarclaus de Grana.
Dr. A. Zaaijer.

Arnhem.

S. J. L. baron Creutz, lid van den Gemeenteraad.
Mr. J. G. Everwijn.
Mevr. E. Fromberg.
A. G. W. van Leeuwen.
Mej. Y. Meijer.
Dr. A. E. Post, Adj. Insp. geneesk. staats-toezicht.
P. J. Rijkens.
B. Schmidt, Cand.-notaris.
Adr. Spruijt, Apotheker.
Dr. H. van de Stadt, Directeur H. B. S.
Van den Steen, oud-Luit. ter zee.
H. C. van Woerden, Technoloog.

Asperen (Z.-H.)

Dr. J. L. E. J. Lührs.

Assen.

D. Bakker, Arts.
Dr. H. Hartogh Heijs van Zouteveen.

Assenede (België.)

Dr. Ferd. Bruinsma.

Axel (Zeeland.)

A. van Overstraten Krussse, Bierbrouwer.

Baarn.

Dr. S. Greidanus.

Batavia.

G. van den Berg, Apotheker.
A. Gerding,

Beek, bij Nijmegen.

Dr. P. A. v. d. Ketten.

Beetgum.

D. C. de Haas, Predikant.

Bennekom.

A. P. Ketting, Geneesheer.

Benningbroek.

G. C. van Balen Blanken, Geneesheer.

Bergen op Zoom

J. van Riel, Mil. Apotheker.

Beverwijk.

G. H. Hengeveld, oud-leeraar Veeartsenijschool.
Dr. J. W. Schuit.

Bleskensgraaf.

B. de Haan, Geneesheer.

Bolsward.

C. C. G. Bontjema, Apotheker.
N. L. J. Bruinsma, Notaris.

Breda.

H. Beker, Apotheker.
Dr. A. P. J. Ingenhouz, Insp. Geneesk. Staatstoezicht.
A. F. A. Maassen, Apotheker.
P. G. Steensma,

Breukelen.

Joh. Keijzer, Arts.
Dr. A. Mijnlief.

Brielle.

I. C. Huijsman, Apotheker.
C. T. Muller,

Brummen.

J. C. Labrant, Apotheker.

Buren.

P. J. van Dam, Geneesheer.

Burg, op Texel.

Dr. J. Ensing.

Clarens (Zwitserland.)
S. E. W. Roorda van Eysinga, oud-Ingenieur.

Culemborg.
Dr. T. Broes van Dort.
A. J. van Hoijsma.
Mej. W. J. van Hoijsma.
A. S. Verwoerd.

Delfshaven.
Dr. A. S. de Bruyn.

Delft.
K. Burger, Stud. aan de Polytechnische School.
J. W. Giltay.
A. C. Oudemans Jr.
H. J. van Wisselingh, Milit. Apoth. 1e kl.

Delfzijl.
Dr. L. Trip.

Deventer.
Dr. P. van Delden Sz.
Dr. W. Jaarsma.
Dr. A. Kuipers, Off. van gezondheid.
Mr. Marchand, Secr. van de Gezondheids-Commissie.
A. S. van der Moer, Secr. van 't Depart. van Pharm.
W. G. L. Paul, Apotheker.
F. M. Rasker,
Dr. C. J. Themmen.
L. J. van der Veen, Apotheker van het Ziekenhuis.

Dinteloord (N. Br.)
Dr. C. Burgers.

Doetinchem.
J. Mebius, Apotheker.
J. D. Pasteur, Notaris.

Dokkum.
De Dokkumer Gymnastiek Vereeniging.

Doogen.
C. J. Maassen, Geneesheer.

Dordrecht.
Mr. H. W. de Bas.
K. G. W. de Bosson, Apotheker.
J. H. Giltay,
Dr. H. J. de Graaf.

Dronrijp.
Dr. H. J. Offerhaus.
Dr. D. A. v. d. Weide.

Echt (Limburg.)
Dr. M. M. van Sonnen.

Edam.
G. J. Swemer, Apotheker.

Ee (Friest.)
J. J. Kiestra, Geneesheer.

Eindhoven.
J. A. H. Rijke, Apotheker.

Enschede.
G. Baurichter, Apotheker.

Franeker.
Dr. S. D. Breuning, Geneesh.-direct. v. h. Krankz.-Gest.

Fijnaart (N. Br.)
Dr. A. Heller.

Geertruidenberg.
Dr. C. Ten Bosch Az.

Ginneken (bij Breda.)
A. G. Drossaers.

Goes.
J. B. van Kalmthout, Apotheker.
J. J. Ochtman.
Dr. L. W. Th. Wigman.

Gorinchem.
H. J. Suerhoff, Apotheker.

Gorredijk.
G. Zwart, Apotheker.

Gouda.
J. C. W. ten Bruggen Jr., Apotheker.
Dr. F. H. G. van Iterson.

's Gravenhage.
F. J. Beekman, Apotheker.
Mr. R. Th. Bijleveld. Adv.-Gen. bij het Gerechtshof.
A. C. v. d. Bijlaardt Jz., Apotheker.
Mevr. de Wed. de Brouwer - v. Hogendorp.
Mr. P. A. Callenfels, Advocaat.
F. H. Reen Cannegieter, Apotheker.
J. Carpentier, Cand Arts.
Mr. F. E. Couperus, Advocaat.
W. S. A. van Eck, Notaris.
Dr. L. J. Egeling, Insp. Geneesk. staats-toezicht.
Mr. M. Eyssell, Oud-lid van den Gemeenteraad.
M. S. Gajmans, gepens. Offic. van Gezondh. O. I. Leger.

D. van Grootveldt, Geneesheer.
Dr. H. F. van Praag Heijmans.
Dr. M. P. Hus.
H. F. C. ten Kate Jr., Phil. Nat. Student.
H. J. Provo Kluit.
Dr. J. Mastboom.
De Mazure en Stutterheim, Apothekers.
J. Mouton & Zn.,
A. Minnick Jr.
H. Nanning, Apotheker.
F. Domela Nieuwenhuis.
Dr. J. Ninck Blok, leeraar H. B. S.
W. A. Noman.
Martinus Nijhoff, Uitgever.
Mr. C. W. J. J. Pape, Subst. Offic. van Justitie.
Dr. A. H. Pareau, Leeraar Gymnasium.
H. J. A. Borst Pauwels, Apotheker.
Mevr. de Wed. Philippona.
Mevr. de Wed. v. d. Plas.
F. H. M. Post, Bankier.
A. J. Prins, Apotheker.
H. H. Prins Wielandt, Oud-Officier van gezondheid.
J. van Rijn v. Alkemade, Luit. Kol., dirig. Apotheker.
Th. F. Schill.
Willem Staring, Hoofddirecteur v. d. Rijks Telegraaf.
Dr. J. A. van der Stok, Offic. van gezondheid.
J. van Swieten, Gepens. Luit.-Generaal.
J. C. van den Tol.
H. D. Ubbens, Instituteur.
G. Valette, O.-I. Ambtenaar.
F. R. Vechtman, Apotheker.
C. H. van Vlooten, Pastoor der Oud-Katholijken.
J. P. Vreeburg.
Dr. D. L. van Wely.
J. H. v. d. Wetering.
B. G. v. d. Hegge Zijnen, Gep. 1e Offic. v. Gez.

's Gravesande (Z.-H.)
Dr. C. J. Snijders.

Groningen.
C. H. van Ankum, Apotheker.
H. K. Bakker, Phil. Student.
H. Bennema, Apotheker.
Dr. L. Ali Cohen, Inspecteur Geneesk. Staatstoezicht.
J. D. Daubanton, Med. cand.
F. E. van Dijk, Apoth. van het Ziekenhuis.
Dr. J. Baart de la Faille.
J. L. Frima, Jur. Cand.
H. Godthelp, Med. Student.
F. J. Keiser, Arts.
Dr. J. Mees ten Oever.
P. Noordhoff & M. Smit, Uitgevers.
Prof. H. Ranke.
L. Q. Robaart Kz., firma A. Kappers. Apotheker.
H. J. Sicman, Apotheker.
A. Th. H. Tonella, Apotheker.
T. van Hettinga Tromp, Med. Cand.
Mej. F. J. van Uildriks, Leerares M. O.
Vereeniging tot bevordering van Volksgezondheid.
H. R. de Zaaier, Apotheker.

Gulpen (Limb.)
Jules Alberts, Boekhandelaar.

Haarlem.
Corn. M. Brack, Boekhandelaar.
K. van Eden, in droogerijen.
Dr. S. Fijan.
Hofmans
Ph. M. v. d. Mandere, 2e Luit.
Dr. S. Posthuma.
J. H. Remmers, Apotheker.
A. H. van Tubergen,

Haarlemmermeer.
A. C. van Dorsten, Geneesheer.

Hilum. (Fr.)
A. Cannegieter, Arts.
Dr. D. van Ruth Hanekamp v. Harinxma.

Harderwijk.
Nagtglass. Kolonel.

Harlingen.
J. Menno Huizinga, Arts.
De Plaatselijke Gezondheids-Commissie.
J. Herman Snijder, Apotheker.
Dr. J. F. Selhorst.
J. Timmer Jz., Apotheker.

Heeg.
A. Pollius Ferwerda, Arts.

Heerenveen.
J. Hepkema, Uitgever.

Heinkenszand. (Zeeland.)
Dr. van Renterghem.

Hellevoetsluis.
Joh. Admiraal, Onderwijzer.
Dr. B. Albers.

Helmond.
Karel Raymakers.

Hengelo.
W. Stork, Fabrikant.

's Hertogenbosch.
W. M. H. Anten.
W. P. A. ten Bosch, Apotheker.
H. A. Brouwers, 1e Luit. Inf.
A. M. K. W. Baron v. Ittersum. Hoofding. Rijkswaterst.
Dan. E. C. Knuttel, Civ. en bouwk. Ingenieur.

Heusden.
H. W. Prillewitz, Geneesheer.

Hilversum.
W. F. Duker, Apotheker en Tandarts.
Dr. J. F. van Hengel.
H. Lamberts.

Hontenisse.
J. F. Deijer, Geneesheer.

Hoogeveen.
H. A. Hooftman, Apotheker.
H. L. van der Lely, Ingenieur.

Hoorn.
Dr. J. J. Aghina.
J. F. La Cave, Off. van Gez. 1e klasse Marine.
G. H. van Hoolwerff, Apotheker.
Ph. Hulst.
Dr. A. L. Veenbos.

Hulst.
Dr. J. E. Callenfels.
Th. F. Martin, Geneesheer.

Jutphaas.
E. J. Idenburg, Arts.

Kampen.
Dr. G. H. Leignes Bakhoven, Leeraar H. B. S.
Dr. A. H. A. Ekker, Rector van het Gymnasium.
De Openbare Gezondheidscommissie.
Jan Thomas Jzn., Sergeant Instructie-bataillon.
Dr. Jan de Vries, Leeraar Gymnasium.
D. van der Weerd, Apotheker.
C. N. Woutersen,

Kiel Windeweer. (Gr.)
Dr. E. Krull.

Klundert.
Dr. B. J. Holster.

Kollum.
H. Swart, Apotheker.

Kralingen.
W. Blok.

Krommenie.
Dr. Simons.

Leeuwarden.
H. van Belkum Kz., Boekhandelaar.
J. P. Brandt, Apotheker.
A. J. Mispelblom Beijer, Kassier.
H. G. Boekholdt.
Dr. N. Reeling Brouwer.
J. A. J. Bruinsma, Apotheker.
J. J. Bruinsma, Oud-Apotheker.
Dr. Vitus Bruinsma, Leeraar aan het Gymnasium.
Mr. C. W. A. Buma.
J. van Dijk.
H. van Everé, Bierhandelaar.
Dr. Jac. Baart de la Faille.
I. M. J. Baart de la Faille.
Herm. van Gelder, Militair Apotheker.
Coöperatieve Handelsdrukkerij.
Mej. K. Hengeveld, Leerares M. O.
H. Lam Az., Apotheker.
G. W. Metz, Chirurgijn.
Mevr. de Wed. T. W. van der Meulen.
Dr. A. Meursing Hz., Adj.-Inspect. geneesk. Staatstoez.
Mr. J. C. Meijer, Advocaat en procureur.
S. Postma, Hôtelhouder.
P. H. de Ruijter, Hoofd der school voor M. U. L. O.
G. B. Schmidt, Apotheker.
M. Verdenius, Veearts.
De Vereeniging ter bevordering van Volksgezondheid.
Afd. Leeuwarden van de Prov. Werklieden-Vereeniging.
G. Winkelman, Directeur Broodfabriek.

Leiden.
J. Agema, Apotheker.
S. J. Andries, Jur stud.
J. van Beeten.
E. J. G. Berghege, Med. Stud.
G. Blom, Jur. Stud.
H. Boekholdt,
J. van den Broek, Med. Stud.
J. Broers,
C. A. Lobry v. Troostenburg de Bruyn, Phil. doct.
A. Burger C.P.zn., Jur. Cand.
J. B. Bussemaker,
R. ter Cock, Med. doct.
W. Driëndijk, Med. Stud.
R. Dijkstra, Apotheker.
A. I. Eigeman, Jur. Stud.
F. Fockens,

H. van Giffen, Jur. Stud.
 H. A. Hoof, "
 C. M. Hoogenboom, Med. cand.
 E. Jacobson, Jur. Stud.
 Th. W. L. Koch, Med. cand.
 Ben. J. Kouwer, "
 A. Kruyt, Med. student.
 L. M. de Laat de Kanter, Jur. Stud.
 C. W. D. Laans, "
 H. Lens, "
 E. P. Lenshoek, Jur. Cand.
 H. L. van Linden van den Heuvel, Med. doct. Ad.
 Akad. Ziekenhuis.
 C. B. Menalda, Jur. Stud.
 A. Menalda, "
 C. L. van der Minne, Med. Stud.
 Borgerhoff Mulder, Officier van Gezondheid.
 Dr. D. v. Haren Noman.
 J. T. F. A. Noordayn, Med. Stud.
 L. A. W. Noordayn, Phil. Stud.
 H. Rinkes, Adistent ziekenhuis.
 Mej. H. Schaepman, Leerars M. O.
 F. C. J. Scheurleer, Med. Student.
 J. Schoondermark Jz., Tandarts.
 G. Slotemaker, Med. Stud.
 H. J. Taverne, Apotheker.
 P. H. Simon Thomàs, Med. Cand.
 J. Thomée, Med. Doct.
 Dr. Hector Treub.
 F. J. G. van Tricht, Jur. Cand.
 T. S. Tromp, Jur. Stud.
 C. Vermeer, "
 T. M. Verster, "
 A. Vethake, Med. Stud.
 D. v. d. Vliet, Jur. Cand.
 H. Vos, Jur. Stud.
 W. F. Wagtho, Med. Stud.
 A. v. d. Willigen, "
 Lochem.
 A. Staring, Eerv. ontsl. 1e Luit. Inf.
 Loosduinen.
 Dr. A. van Traa.
 Maasland (Z.-H.)
 Dr. J. van der Hoeven.
 Maassluis.
 Dr. W. v. d. Starp.
 S. Versteeg, Geneesheer.
 W. J. Zeegelaar, Apotheker.
 Maastricht.
 Clumper, 1e Luitenant.
 Loge „La Persévérance.“
 W. Ruijsch, Arts, Adj.-Insp. Geneesk. Staatstoez.
 Marsum (Fr.)
 Dr. H. Reitsma.
 Meerkerk.
 B. H. van Nes, Arts.
 Meppel.
 Dr. L. J. N. van Setten.
 St. Michiels Gestel.
 H. F. J. Immens, Arts.
 Middelburg.
 Dr. J. C. Bolle.
 Geneesk. Raad voor Zeeland, Dr. van Berlikom, Secr.
 Dr. J. J. Couvé, Leeraar H. B. S.
 Mr. E. Fokker, Griffier der Staten van Zeeland.
 J. J. v. d. Harst Az., Lid van den Gemeenteraad.
 L. K. v. d. Harst, Apotheker.
 P. M. de Lignij, "
 Middelharnis.
 C. J. H. van den Broek.
 P. C. van den Broek.
 Middolde (Gr.)
 Dr. M. J. Adriani Engels.
 Mijdrecht.
 Dr. D. de Bruin.
 Mijnsheerenland (Zeeland).
 M. W. de Kat, Burgemeester.
 Montfoort.
 R. Peel, Arts.
 Naaldwijk.
 Dr. J. Snellen van Volkenhoven.
 Nieder Ingelheim. (Hessen).
 E. Douwes Dekker.
 Nieuwleusen.
 R. Brouwer, Geneesheer.
 Nieuwveen.
 J. A. Prins, Predikant.

Nijmegen.

Dr. J. P. S. Berends Sr.
 Dr. L. P. J. Berends.
 Dr. H. W. Daames.
 Dr. J. K. van Duijl.
 J. Haak, Apotheker.
 Dr. W. J. Kolff.
 G. Ph. G. Moeijs, Apotheker
 Dr. Rudolf Wollny, Bureau Chem. onderz.

Oeno (Gelderland.)

Dr. H. J. van Hengel.

Oenkerk (Fr.)

S. H. Kijlstra, Geneesheer.

Ommen.

Dr. A. A. Middendorp.

Oudekerk (a. d. A.)

T. Kinderman, Arts.

Oudenbosch.

G. J. de Vries, Techn. directeur suikerfabriek.

Oude Wetering.

I. G. Hagen, Predikant.

Oudkarspel (bij Alkmaar.)

F. E. Heikens, Onderwijzer.

Princenhage

Dr. M. Batenburg.

Purmerende.

B. W. H. van Ark, Apotheker.
 Dr. J. J. Maats.

Raamsdork.

C. Gutteling, Arts.

Rauwerd.

Dr. G. A. Murray Bakker.

Rhenen.

J. J. Post, Apotheker.

Roermond.

Dr. J. A. H. Haffmans.
 F. A. de Haan, Apotheker.
 H. J. Simons.

Rotterdam.

Dr. A. de Boer Vervoorn.
 C. I. C. Borleffs, Expéditeur.
 D. Buijs Dz., Schoolmeester.
 A. C. Cramer, Directeur der Gem.-Reiniging.
 C. H. Eshuys, Arts.
 W. H. J. Gantvoort, Apotheker.
 de Gelder, Luit.-Kol. Komm. 3e batt. Mariniers.
 G. van Gennep.
 J. de Groot Kz., Apotheker.
 B. C. Gubbels, "
 Dr. S. J. Halbertsma.
 W. F. Hammes, Apotheker.
 B. H. van Hasselt, Ingenieur.
 Dr. Broes van Heekeren.
 J. Hobbel, Onderwijzer.
 I. D. W. Hordijk, Commissair.
 Dr. J. H. Jennes, Leeraar H. B. School.
 J. Jurrewitz, Apotheker.
 Fr. M. C. Koenaart, Tandarts.
 H. M. Kuiper, Onderwijzer.
 A. A. Lagaa, Apotheker.
 J. M. Laurillard, Makelaar.
 Dr. F. Lijkklama a Nijeholt.
 Dr. J. C. B. Maurij.
 Mr. M. W. C. Melchers, Advocaat en Procureur.
 H. Moermans, Arts.
 Dr. H. W. de Monchij.
 P. E. A. Musquetier.
 J. C. van Noorden, Apotheker.
 A. M. & C. Plugijers, Handelaars in chemicaliën.
 E. Prins, Koopman.
 Dr. W. M. Pijnappel.
 R. F. H. de Richemont, Apotheker.
 Dr. F. K. A. Rombach.
 Dr. J. Rutgers.
 Dr. J. A. M. Sannes.
 H. F. Schornerus, directeur Schillandsche Tramweg Maats.
 Dr. F. A. Simon Thomas.
 Lehman son, Tandarts.
 Maurice Son, "
 H. J. van Staveren, Apotheker.
 Dr. N. J. A. C. Stenberg.
 H. J. Struik, Onderwijzer.
 C. L. W. Stutterheim, Apotheker.
 D. Teessen, "
 B. W. A. Vos, "
 Jan C. de Vos, "
 Dr. Justus de Vrij.
 Meijuffrouw A. Wap.
 H. H. P. de Wit, Kapt. der Art.
 H. C. de Wolff, Assurateur.

Sappemeer.

Dr. C. H. Sanders.

Sauwert (Gr.)

B. T. van der Molen, Onderwijzer.

Scherpenzeel.

Boekhoudt, Geneesheer.

Scheveningen.

Dr. J. van de Mandele.

Schiedam.

G. J. Jacobson, Direct. der Kaarsenfabriek Apollo.
 F. E. Numan, Apotheker.
 H. Swart, Apotheker.

Schildwolde (Gr.)

Dr. M. J. Adriani.

Slochteren (Gr.)

H. F. Deel, Notaris.

Sloterdijk.

C. de Vlaming, Geneesheer.

Sneek

Dr. J. L. Andreae, Directeur der H. B. S.
 Dr. A. A. Jorritsma.
 A. Veen Ez.
 Dr. B. Verver.

Soesterberg.

Mr. du Quesne van Bruchery.

Sommelsdijk.

Dr. F. Breesnee.

Steenbergen.

Dr. G. W. Bruinsma.

Steenderen (bij Brummen.)

Willem F. Overhoff, Cand.-Notaris.

Stolwijk.

S. Bijlsma, Geneesheer.

Terschelling.

J. P. Schoonhoven, Rijkstelegrafist.

Tienhoven.

Dr. A. W. van Toorenbergen.

Tilburg.

Dr. Van der Heijden.
 Henri F. W. van der Voort.

Tjalleberd (Fr.)

G. J. W. van den Berg, Geneesheer.

Tricht (Gelderland.)

Dr. H. J. F. v. d. Berg.

Ubbergen.

Mr. J. E. B. L. Maritz van Crayenstein.

Utrecht.

L. F. C. Alers, Med. Student.
 E. L. G. P. C. Andrau, Wijnhandelaar.
 J. C. van Beek, Med. Doctorand.
 Prof. H. Wefers Bettink.
 Mr. W. Dolk.
 Dr. F. C. E. van Embden, Apotheker.
 C. N. Fehrman, "
 F. D. Fontein, "
 Dr. B. Frerichs, "
 A. Gorter, Cand. arts.
 L. J. v. d. Harst, Leeraar Veeartsenijk. School.
 J. P. A. de Jong, Med. cand.
 D. Koert, Arts.
 J. W. de Koff, Arts.
 N. A. Kortlandt, Med. stud.
 G. A. van Leeuwen, Cand. arts.
 J. C. Th. Marius, Agent in wetensch. apparaten.
 A. N. Nolst Trenité, Med. Stud.
 J. G. L. Nolst Trenité, Predikant Waalsche Gemeente.
 Prof. G. van Overbeek de Meijer.
 Dr. P. H. Ritter, Rem. Predikant.
 K. Roodzant, Med. Doctorand.
 J. H. Schreuder, Theol. Student.
 Unitas Pharmaceuticorum, Studentenvereniging.
 De Vereeniging tot verbetering der Volksgezondheid.
 Victor Verhaegh, Med. Student.
 B. J. G. Volck, Lt. t. z., ads. dir. Kon. Ned. Met. Inst.

Vaals (Limburg.)

W. van Reij, Apotheker.

Vaassen (bij Apeldoorn.)

N. Ten Kate, Arts.

Varik.

A. Haima van der Wal, Geneesheer.

Veendam.

E. Steenhuisen Hz, Apotheker.

Veltp (bij Arnhem.)

Dr. G. Fabius.

A. H. Rombouts, Offic. van Gezondheid 1e kl. O. I. L.

Vianen.
H. J. Thorbecke, Arts.
Vlaardingen.
Dr. J. Voogd.
Vlijmen (N.-Br.)
Dr. J. F. Verlinden.
Voorburg (bij 's Hage.)
Dr. H. J. Flint.
R. G. Rijkens.
Voorschoten.
Dr. W. E. H. v. d. Horn v. d. Bos.
Vreeswijk (Utrecht.)
Dr. A. H. Teljer.
Wageningen.
A. J. Wijnne, Apoth., Adst. a. h. Rijksproefstation.
Wateringen.
Dr. P. F. Persoon.
Weesp.
N. A. Ballintijn, Apotheker.
Dr. G. P. Kortenhorst.
Dr. C. de Rooij.

Winschoten.
S. Koning, Apotheker.
Winterswijk.
J. Hagens, Arts.
C. P. ten Houten Jr., Apotheker.
H. J. Manschot, Arts.
Wissekerke.
D. J. Helderman, Geneesheer.
Witmarsum.
H. Gerlings, Landb. Ingenieur.
Wijhe.
J. W. Engels, Arts.
Wijk bij Duurstede
J. J. A. Verbeek, Apotheker.
Woerden.
Dr. H. v. d. Lee.
Workum.
Dr. L. A. Æ. Sluiterman.
F. L. Visser, Apotheker.

IJsselmonde.
J. D. de Meijere, Geneesheer.
Zaandam.
D. v. d. Meer, Apotheker.
G. Traus,
H. J. Versteeg, Burgemeester.
Zeist.
J. Guldensteeden Egeling, Apotheker.
E. J. Voute, Bloemist.
Zuidbroek.
J. Mulder Jr., Apotheker.
Zuidland.
C. M. Loeff, Notaris.
Zwammerdam.
H. J. P. van den Steen, Geneesheer.
Zwolle.
J. H. Broedelet, Apotheker.
S. ten Bruggenkate, Wijnhandelaar.
R. Meulenhoff, Apotheker.
D. Veen Kzn.,

Inhoud van den Tweeden Jaargang.

No. 1. De kwakzalverij als wereldindustrie. — Het leugenachtige toevoegsel der advertenties: „verkrijgbaar in de voornaamste apotheken”. — Fer Encausse, ijzer Encausse. — Klaas Ursem en zijn fistelpot.
Berichten: Bestemming van het blad. — Wijn Duflot. — Beschuldiging van anonymiteit — Zwitsersche pillen. — Bespreking in den geneesk. raad van Gelderl. en Utr. — Drogist Cléban's ontslag van rechtsvervolging. *Herhaalde Waarschuwingen:* Seigelsstroop, Biscuit Olivier, Breukzalf van Sturzenegger, Zalf van 't roode kruis. *Kleine mededeelingen:* De grappige Johan van Elderen. — Hoe men geld verdient.

No. 2. Twee soorten van kwakzalvers. — Quina Laroche. — Droppeltjes tegen tering. — Auxilium Orientis.
Berichten: De fistelpot van Klaas Ursem. — Fer Encausse. — Een prijscourant van 300 middeltjes. — Proces-verbaal tegen drie firma's — Depothouders van Zwitsersche pillen. — De breukzalf van Sturzenegger. — Bernhardiner Kruiden-Elixer. — Nadeelen van kwakzalversmiddelen. *Boekaankondiging:* Hoe moet men leven? door Niemeyer. *Kleine mededeelingen:* Hei laaghartigste van F. A. Richter & Co. te Rotterdam. — Holloway gemoedelijk. — Een hemd tegen den dood. *Herhaalde waarschuwingen:* Insputting van het Roode Kruis. — Siroop van Dr. Zed. — Witte borstsiroop van Mayer.

No. 3. Een moord door Klaas Ursem en zijn fistelpot? — Pastilles tegen lintworm van apotheker Klug. — Een statisticus onder de kwakzalvers (Otto Geist). — Middelen tegen geslachtsziekten.
Berichten: De uitoefening der geneeskunde in Duitschland — Veroordeeling van twee apothekers te Middelburg. — Proces-verbaal tegen Hartsema (Enema). — Id. tegen verkoopers van Haarlemmerolie te Vlissingen. — IJzer-Encausse. — Verkoop van Quina Laroche. — De reclames van het Dagblad. — Gedood door een lintwormmiddel. — De gezondheidscommissie te Karlsruhe. — Holloway, Guyot, Gimborn. — Verkoop van Zwitsersche pillen. *Kleine mededeelingen:* Een wonderding (rhumatiek-apparaat). — Pillen van Blair. — Uit vroegere tijden. *Herhaalde waarschuwingen:* Pillen Pearcy.

No. 4. Gebrek aan geneeskundigen? — Coca-zwendelarij — Zenuwpoeders tegen Epilepsie. — Asthmacigaretten. — Nieuwe toevoer (van drogist Schulz).
Berichten: Het gesticht voor epilepsie-ljders te Bielefeld. — Veroordeeling van Johan van Elderen. — De kwakzalver La Mert. — De almanak van moeder Seigel. — Richter's zoogenaamde boekhandel te Rotterdam — Verbod tot aankoop van geheimmiddelen in militaire apotheken. *Kleine mededeelingen:* Cléban's arrowroot. — Echte zomersproetenzeep. — Zalf met teer tot basis zonder teer. — Weer iets nieuws (Electric Hair Brush). *Herhaalde waarschuwingen:* White's oogwater. — Zwitsersche pillen. — Reconfortatiepillen.

No. 5. La merveilleuse, oplossing van Holtar. — Nog eens de zenuwpoeders tegen epilepsie. — Een adres aan den minister van Binnenlandsche zaken van den Geneesk. Raad voor Gelderl. en Utr. — Auxilium Orientis.
Berichten: Een brandbrief in zake kwakzalverij. — Voorstel in de maats. ter bevordering der geneeskunde. — Aanklacht van de apothekers te Tiel tegen de bijvoeging in de

advertenties „verkrijgbaar bij de apothekers”. — Verkoop van Seigelstroop. — Wijn Duflot. — Specifiques Mattei. — Het lintwormmiddel van Klug. — Genezing van kanker. *Boekbeoordeling:* Dr. Bock, het boek van den gezonden en van den zieken mensch. *Kleine mededeelingen:* Oidtmann en zijn purgatief. — Pilules végétales van Généau — Nog iets van Otto Geist. — Elke garantie bij Goldmanns tandwater. — Eksteroogen of likdoorns. *Herhaalde waarschuwingen:* Hartzema's rhumatiekmiddel. — Suikerpillen Cantel.

No. 6. Het proces in zake den verkoop van urbanuspillen. — Siroop Anti-asthmatiek van Jannin. — Slijmpillen van de erven G. F. Metz te Haarlem. — Wetsherziening. — Een dubbele verwondering.
Berichten: Uitnoodiging aan gezondheidscommissie's enz. om lid der Vereeniging te worden. — Het besluit der Vereeniging Eigen Hulp. — Benedictijner Maagbitter. — Het proces tegen Bresser, (firma Cléban). — Doctors-diploma's. — Verkoop van de oplossing van Holtar. — Id. van Seigels stroop. *Kleine mededeelingen:* Fraaie vertalingen (adv. Fellowsstroop). — Weer een nieuwe methode (kwakzalver Morgenstern). — Iets uit de oude doos. *Herhaalde waarschuwingen:* Zalf van het Roode Kruis. — Insputting van het Roode Kruis. — Hoff's Malzextract. — Pastilles Dethan.

No. 7. Graaf Mattei en zijn electro-homoeopathie. — Haarmiddelen. — De audiphone. — Een zonderling oordeel. — Nog eens La Mert.
Berichten: Besluit der verg. v. d. maats. v. geneesk. — Id. van de Maats. v. pharmacie. — Het proces van Oidtmann te Maastricht — De slijmpillen van de firma G. F. Metz te Haarlem. — Veroordeeling van Bresser (firma Cléban). — De vrijspraak van Hartzema (Enema). — Nadeel door een baardmiddel. *Kleine mededeelingen:* Wel wat erg (reclame in het Dagblad). — Anti-rhumatische watten. — Eksteroogenvijlen. *Herhaalde waarschuwingen:* Pain Expeller.

No. 8. Amsterdamsche wondermiddelen. I. — Kleurmiddelen voor het haar. — Onze goede trouw in verdenking. — Oenoline. — Hoofdpijndroppels van Kerwand. — Alweer Holloway.
Berichten: Advertenties in het weekblad Eigen Hulp. — De audiphone. — Specifiques Mattei. — Ontslag van rechtsvervolging van G. A. P. H. te Haarlem. — Bresser's (firma Cléban) veroordeeling. — Seigels almanak. — Löwinson's rheumatiek-kettingen. — Maatregel tegen de kwakzalverij te Parijs. — Miraculo Préparate. *Kleine mededeelingen:* De likeur anti-obesitas. — Eau de fleurs de Lijs. *Correspondentie.* *Herhaalde waarschuwingen:* Allen's Haarbersteller. — Antiasmatick van Koene. — Tandpoeder van Popp.

No. 9. Een arts als handlanger van een kwakzalver (J. P. Anema met den magnetiseur Gunters). — De audiphone. — Pillen tegen Fluor albus. — Haarwater van Cumes. — De koning der kwakzalvers (Holloway). — De aanbeveling van een kapper.
Berichten: De eerste vergadering der Vereeniging. — De veroordeeling van den magnetiseur Rademaker te Amsterdam. — Het adverteeren der kwakzalvers in de nieuwsbladen. — Het debiet van specialiteiten in Parijs. — Het haarmiddel van Naquet. — Het gevaar bij 't gebruik van pastilles Dethan. — Art. 3 der wet van 1 Juni 1865. — Een besluit der Mecklenburgsche apothekers. *Kleine mededeelingen:* Zonderlinge electriciteit. — Brutale leugens. *Correspondentie.* *Herhaalde waarschuwingen:* Pastilles De-

than. — Zwitsersche pillen. — Maagzout van Schaumann.

No. 10. Hop-Bitter, het nieuwste product op de kwakzalversmarkt. — Gunters, zijn somnambule en zijn geneeskundige. — Anti-obesitas van de Crechy, een likeurtje om mager te worden. — Een kwakzalver onder de letters IJ. IJ. — Gedood door Holloway-pillen.

Berichten: Het oordeel van anderen over de kwakzalverij. — Waarschuwing van den Commissaris des Konings in Limburg. — Besluit van de apothekers te Rotterdam en anderen. — Voorstel in de Deutsche apothekersbond. — Veroordeeling van H. Lampe voor de rechtbank te Amsterdam. — Bericht van De Werkmansbode dat dit blad geen kwakzalversadvertenties opneemt. *Kleine mededeelingen:* Nog eens de pastilles Dethan. — Wonderlijke manipulatie. (van Hofmans) — Curiosa over Hop-Bitter. *Correspondentie.* *Herhaalde waarschuwingen:* Seigels stroop. — De fistelpot van Klaas Ursem. — Zwitsersche pillen — La Merveilleuse, oplossing van Holtar. — Aambeijepillen van een Holl. Geneesheer.

No. 11. Amsterdamsche wondermiddelen. II. — Een professor als kwakzalver. — Ons oordeel over de audiphone. — De magnetiseur Gunters. — De kwakzalverij voor 150 jaar. — Gevaarlijke granules. — Uit België.
Berichten: Het optreden van de apothekers te Leeuwarden en anderen. — Een blad dat weder kwakzalversadvertenties opneemt. — Officieele waarschuwing in Hessen tegen Richter's middeltjes. — Proces-verbaal tegen Gunters te Leiden. *Boekaankondiging:* De aard en samenstelling van een tal zoogenaamde geheimmiddelen door R. J. Opwyrd. *Kleine mededeelingen:* Van kleur en naam veranderd (exteroogtinctuur van Lefries). *Correspondentie.* (De antwoorden van de geneeskundigen Anema en Kimmel). *Herhaalde waarschuwingen:* Fer Encausse. — Druiven-borst-honig. — Injection Brou.

Bijvoegsel. De zwendelarij met Hop-Bitter, de samenstelling, de wijze van bestrijding en het oordeel der pers er over.

No. 12. Aanwijzing van ziekten bij een aankondiging van middelen. — Zwitsersche pillen. — Ter navolging. — Een Rotterdamsche kwakzalfster. — Een ander Magnetiseur.

Berichten: Aantal leden. — Een tweede aanklacht wegens laster. — Uit het voorloopig Verslag van het Afdeelingsonderzoek der 2e Kamer en het antwoord van de regering. — De zending der Zwitsersche pillen aan de Predikanten en H.B. Geestelijken — Aanbieding om ons blad gratis te zenden. — De firma v. d. Goorbergh te Breda. — De nieuwsbladen tegenover de kwakzalverij. — Onderscheid tusschen kwakzalverij en onbevoegde uitoefening van artsenrijbereikunde. — De apothekers tegenover het Hop-Bitter. — Een ongelukkig attest van een kapper. — Gunters voor de rechtbank te 's Gr. — Hartzema voor de rechtbank te Amsterdam en het oordeel van prof. J. W. Gunning daarover. — Een Kwakzalver te Groningen. — Belasting op kwakzalversmiddeltjes. — Twee voorbeelden van schitterende aanbiedingen aan geneeskundigen. — Het haarmiddel van Naquet. De Fellowssyrop van hypophosphiten. — De voortzetting der Hopbitterzwendelarij. — De anticatharale pillen van Voss. — Een besluit van de geneeskundigen te Leiden. *Boekaankondiging.* *Kleine mededeelingen:* Twee Kwakzalvers tegen elkaar. — Zweedsche likdoornpleisters van Miamo. — Al te dom (Hop-Bitter). — *Correspondentie.* — *Herhaalde waarschuwingen:* Breukzalf van Sturzenegger.

Veroordeelt den requirant in de kosten, desnoods bij lijfsdwang op hem te verhalen.
(Weekblad van het Regt 1 Febr. 1883 No. 4850.)

Door dit arrest is dus in het hoogste ressort op nieuw vastgesteld dat Hollowaypillen, Urbanuspillen, Slijmpillen, Zwitsersche pillen en onder welken naam verder de purgeerpillen bekend zijn, niet mogen worden verkocht door winkeliers of andere neringdoenden, evenmin als wormpatronen en wormkoekjes, moeder Seigel's stroop en meest alle andere zoogenaamde geneesmiddelen, die in de couranten worden geadverteerd, zelfs Haarlemmerolie niet uitgesloten.

Den politie-beambten strekke deze mededeeling tot voorlichting en den depôthouders wien het aangaat, tot waarschuwing. 't Is meer dan waarschijnlijk dat processen-verbaal thans niet zullen ontbreken, en al moge de boete, voor de eerste maal althans, gewoonlijk gering zijn; de kosten van het proces, waartoe de overtreders mede veroordeeld worden, kunnen, bij telkens te herhalen scheikundig onderzoek door deskundigen, soms tot een vrij aanzienlijk bedrag opklimmen.

Wel blijft deze wijze om de kwakzalverij te beperken onvoldoende, en lastig in de toepassing, omdat voor ieder bijzonder geval een proces-verbaal moet worden opgemaakt met al den aankleve van dien, maar iets kan er toch mee gedaan worden, waartoe wij de bevoegde personen opwekken.

De waterkijker G. S. v. d. Plaats te Rotterdam op de proef gesteld.

Reeds sedert jaren had ik wonderen gehoord over de kunst en de bekwaamheid van bovengenoemden plattelandsheel- en vroedmeester G. S. v. d. PLAAT, om uit 's menschen water hunne ziekte te bepalen en ze op mijlen afstand te behandelen, zonder de patient persoonlijk gezien of onderzocht te hebben, totdat ik besloot ZEd's kunst in piskijken eens voor het publiek op de proef te stellen, om eindelijk aan dat publiek de vraag te stellen of het nog langer van dergelijk handelen als de geneeskundige v. d. PLAAT tegenover schrijver deed, wil gediend zijn.

In het algemeen kan gezegd worden, dat de piskijkerij zonder persoonlijk onderzoek van patienten eene zwendelarij, eene speculatie is op de beurs van het publiek, onverschillig of zulks te Rotterdam, te 's Heerenberg, te Rosmalen, te Ablasterdam of waar ook geschiedt. Zonder onderzoek van patienten geeft geen degelijk medicus recepten af, al is het niet direct noodig, dat voor elk recept een persoonlijk bezoek plaats vindt, voor *anamnese, diagnose, therapie* is zulks bepaald in den beginne noodzakelijk.

Wat v. d. PLAAT betreft, die heeft eene reputatie in de piskijkerij, die verbaasd groot is; te Rotterdam op de Botersloot No. 14 worden honderde fleschjes urine het huis binnen gebracht. Wordt echter die urine onderzocht? Geloof dat niet lezer, althans niet toen ik den waterkijker op de proef stelde. Zie hier bewijzen.

Overtuigd zijnde dat het publiek hier te doen had met eene zaak, die hoofdzakelijk bedrog was gepleegd tegenover lijdenden en stervenden, die in wanhoop vaak alles doen om aan den dood te ontkomen, gepleegd tegenover ernstige zieken, die daardoor op den weg komen hunne geliefden tot weduwen en weezen te maken, besloot ik den man te ontmaskeren, overtuigd hiermede der lijdende menschheid eene nuttige dienst te doen, die tot leering en waarschuwing moet strekken. Wat mij spijt voor de wetenschap is, dat het hier geen zwendelaars van depôthouders zijn, die met hunne wondermiddelen gewetenloos op de publieke beurs speculeeren, zoowel hier in Utrecht als elders, maar dat het hier geldt een bevoegd verklaard medicus, die zich schamen moest en zulks ook zal doen, nu hij zoo in de val is gelopen! Moge het hem tot beterschap leiden en hij er door tot besluit komen, zijn piskijkerswinkel te sluiten, waardoor hij tot heden ruimer bestaan vond, dan menig ander geneeskundige. Ziehier hoe de handelwijze jegens mij zich toedroeg.

Den 29 Sept. jl. zond ik ZEd. als eerste proef op naam van den heer J. W. te Utrecht, eene brief met klachten over lang sukkelen, opgezette buik met neiging tot braken, lendenpijn en moeheid. Welk medicus kan uit dit samenraapsel eene e maken?

Daarbij werd gevoegd, waar het voor den piskijker op aan kwam, eene flesch met water, doch lezer, het was „paarden-urine!" Hierbij gevoegd f 1.55. Het antwoord van v. d. PLAAT dato 30 Sept. luidde:

„Patient is lijdende aan verouderde koude op de lever (zoogenaamde slepende leverziekte) met hoest, kortademigheid, soms braking en koortsachtig. Ik kan echter geen kwaal ontdekken," geteekend v. d. PLAAT. Wat een wartaal en tegenspraak. Het recept luidde zooals elk een weet, die v. d. PLAAT zijne manier van handelen kent: pillen met nitras kalicus. En de leefregel was wartaal: gebruiken als trek is; hongeren en niet vasten; geen zuur, zoet of zout en dergelijke nonsens.

Tweede proef. Den 10 October jl. zond ik v. d. PLAAT een schrijven op naam van den heer C. L. COLLET (de geboortenaam mijner echtgenoot) adres Utrecht, Vreeburg hoek Drieharingsteeg, zijnde het door mij bewoonde huis.

In dezen brief schreef ik ZEd. om raad, dewijl ik, zonder geneeskundige behandeling zijnde en hoofd van een gezin en eene zaak, dagelijks zwakker werd. Ik gaf geen enkel ander verschijnsel op; daarbij zond ik in plaats van urine ongeveer 300 gram *Beiersch bier* in eene flesch tot onderzoek. Verder verzocht ik te weten of ik beter deed mij in Utrecht onder geregelde geneeskundige behandeling te stellen, wegens den grooten afstand van Rotterdam, dan of ik mij op ZEd. kon of mocht vertrouwen; ingesloten f 1.55.

Het antwoord dato 11 October luidde: Na onderzoek is gebleken dat de patient lijdende is aan verouderde koude op de lever en longen, waaruit ontstaat kuchthoest, kortademigheid en soms binnenkoorts. De leefregel wat wartaal van zuur zoet of zout. Honger dan eten, geen honger niet eten, wel wat om te leven doch niet opdringen etc. etc. Het recept natuurlijk als vroeger pillen met nitras kalicus. En dit alles na v. d. PLAAT eene flesch met *Beiersch bier* in plaats van urine te hebben overgezonden!

Derde proef. Den 15 October zond ik ZEd. op denzelfden naam C. L. COLLET weder een schrijven, meldende, dat ik de pillen eenige dagen had gebruikt, en wilde weten of ik vooruit ging of niet, waartoe ik weder eene flesch met + 300 gr. *Beiersch bier* in plaats van urine overzond met de weder verschuldigde f 1.55 ingesloten.

Het antwoord 15 October luidde: Na onderzoek is gebleken er aanvankelijk iets verbetering is te bespeuren, weshalve u moet doorgaan met de pillen en mij van tijd tot tijd op de hoogte houden; geteekend . . . Dr. v. d. PLAAT.

Kan men zich zulk eene wijze van handelen van een medicus voorstellen?

Noodlottig echter voor de zieke in wanhoop, die op dergelijke wijze meende deugdelijke geneeskundige hulp te krijgen. Arme weduwen en weezen; hoevele zullen thans de handen wringen?

Waartoe v. d. PLAAT den moed niet had, dit was het invullen van een formulier het overlijden den 9 November van zijn gefingeerden patient meldende. Hij begrijpt, dat als hij voor f 1.55 dit doet, de gevangenis of boete bij den rechter voor hem te wachten is. Zalvend schreef hij, dit niet te mogen doen, zonder het lijk te schouwen of te zien, er bijvoegende, dat God de weduwe mocht sterken en hopende dat haar man in zaliger gewesten mocht zijn heengegaan, dit zij mijn wensch! geteekend Dr. v. d. PLAAT.

Hoe zalvend voor de weduwen en weezen, wier broodwinners tot het laatste oogenblik zijne nitras kalicuspillen slikten!

Neen, heel-en vroedmeester v. d. PLAAT (en geen Dr., wat gij niet zijt), al schrijft gij over zaliger gewesten, alsof gij er werkelijk aan geloofdet, wie daar komt, gij met uwe piskijkerij en met uwe onderzoekingen op paarden-urine en *Beiersch bier* niet, reken daarop.

En waar gij verder op kunt rekenen is, dat door deze ontmaskering bij velen de oogen zullen open gegaan zijn, als de pers wil medehelpen tot bekendmaking van deze zaak, wat schrijver dezer zoo algemeen en uitvoerig mogelijk verzoekt. Verder kunt gij er op rekenen, dat tegenspraak of ontkennen of zelfs geen pillen met nitras kalicus u kunnen helpen om u te rechtvaardigen, aangezien de geheele zaak tegen u behandeld is.

twee deskundigen, zijnde de heeren VAN DORSSSEN apotheker en v. d. STAR scheikundige en anderen, die hierin tegen u getuigen kunnen.

Liquideer daarom ten spoedigste uwe waterkijkerswinkel op de Botersloot.

Eindigt gij niet met die affaire, dan zal zeker elk weldenkend mensch nog meer u verachten, dan gij nu reeds veracht wordt, door

Arts J. W. DE KOFF.

Utrecht, Febr. '83.

Powell's Balsam van Anijszaad.

Een ieder kent ongetwijfeld de advertentie van dit middeltje, die sinds jaren in onze couranten verschijnt. Als de gebruikte cliché niet al te versleten is, kan men in het prentje, dat de advertentie kroont, een door stevige koorden gekluisterden leeuw herkennen en een muisje dat de touwen stuk knaagt. Deze voorstelling uit de bekende fabel, waarin de koning der woestijn door een klein diertje wordt bevrijd, doet hier dienst, als *trade mark* voor *Powell's Balsam of aniseed!*

De eerste woorden van de gebruiks-aanwijzing luiden: *Dit onfeilbaar geneesmiddel heeft de buitengewone eigenschap om aan hoest, verkoudheid, heesheid, moeilijke ademhaling, aamborstigheid en schorheid in de keel onmiddellijk verlichting te geven.* Deze woorden kan men zeker wel van een 20^{al} der in de advertentiës aanbevolen middelen lezen, en misschien is het daardoor dat de persoon die ze uit het Engelsch vertaald heeft, een bruikbare zin heeft geleverd. Want overigens was die vertaler niet sterk in zijn vak; de tweede zinsnede luidt: *Het werkt door oplossing de gestremde slymmen*, wat slechts begrepen wordt als men de Engelsche volzin er naast ziet: *It operates by dissolving congealed phlegm.*

Maar over onbekwaamheid in het vertalen willen we de kwakzalvers niet hard vallen. Het bewijst dat de buitenlandsche hoofdman in ons land geen eenigszins bekwame hulp heeft kunnen vinden, wat een verblijdend verschijnsel is; of dat de buitenlander niet naar een goeden vertaler heeft gezocht, waaruit zou volgen dat hij oordeelt dat het er niet op aan komt in wat woorden het middel wordt aanbevolen. Nu, dit laatste is werkelijk het geval. Het zijn toch altijd leugens, leugens die de waar aan den man moeten brengen.

Want deze hooggeroemde *Powell's anijsbalsem*, waarvan getuigd wordt *geen pen is in staat om de wonderen te beschrijven door dit onfeilbaar middel voortgesproten*, eigenlijk is het men durft het bijna niet zeggen tegenover iemand die, zooals ook op het billet te lezen, *met toestemming van hare Koninklijke achtbare zegelbeambten* werkt, maar eigenlijk is deze allermerkwaardigste balsem niets anders dan d r o p w a t e r.

De leden onze Vereeniging de Heeran H. VAN GELDER te Leeuwarden en D. v. d. WEERT te Kampen, hebben namenlijk, toevallig op verschillende tijden en onafhankelijk van elkaar, het vocht onderzocht. Men krijgt voor 80 cent een klein fleschje (ruim 30 gram inhoudende) van een bruine vloeistof, met een zoeten smaak en een reuk naar anijs. Het bleek te zijn *water* met wat *spiritus*, waarin wat gewoon *droop* (extract van zoethout) was opgelost. Niets anders was er in te vinden!

Een ieder kan zich dus deze hooggeroemde *Powell's anijsbalsem* voor enkele centen zelf maken, door een weinig anijsdrop met water te schudden; het drop lost dan op, en voegt men er daarna nog een klein scheutje brandewijn bij, dan krijgt men juist het zelfde bruine vocht, als waarvoor bij den fabrikant 80 cent wordt betaald en nu voor 4 of 5 centen!

Maar bij den fabrikant krijgt men de verzekering er bij: *in ieder geval wil het gebruik van eene flesch van hetzelfde eene zekere genezing bewerkstelligen.* En waarlijk, die verzekering kunnen wij er niet bij geven.

Nog eene bijzonderheid deed zich bij het ontvangen van het onderzochte fleschje van dit kwakzalversmiddeltje voor. Het plan van een der onderzoekers was namenlijk om een zekere *balsem tegen het zuur van kinderen* te onderzoeken, doch toen hij dit bij een depôthouder bestelde ontving hij de besproken *anijsbalsem*, met het bericht „wij zenden

M A A N D B L A D

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Dit blad verschijnt den eersten van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.
Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Redacteurs:
Dr. VITUS BRUINSMA,
leeraar aan het gymnasium te Leeuwarden
Dr. G. W. BRUINSMA,
practiseerend geneesheer te Steenberg.

Uitgever:
H. VAN BELKUM Kz., te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij een der redacteurs. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan tot 31 Dec. Over de contributie wordt in de eerste drie maanden beschikt.
De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij wenschen ter verspreiding

De lezers, die één of meer exemplaren van No. 1 van dezen jaargang ongebruikt hebben liggen, zullen ons genoegen doen die aan den Uitgever toe te zenden. De voorraad van dat nummer is geheel uitgeput zoodat, indien wij niet eenige exemplaren terug ontvangen, wij aan de nieuwe leden en abonné's het No. 1 niet kunnen doen toekomen.

Berichten.

In de maand Februari jl. is te Amsterdam op verzoek van een lid van den geneeskuudigen raad, door de politie proces-verbaal opgemaakt tegen C. H. GROOTE en W. I. BRESSER. Tegen den eerste, wegens het onwettig verkoopen van Richard Brandt's Zwitsersche pillen, tegen den tweede, daartoe evenmin bevoegd, wegens het verkoopen van oogzalf welke kwikoxyde bevat, zijnde dezelfde zalf vroeger verkocht door den tabaksverkooper VAN DER WEYDEN die echter sedert eenigen tijd daarmee heeft opgehouden.

Van deze twee is de een, namelijk W. J. BRESSER in het vorige jaar door de Amsterdamsche rechtbank veroordeeld tot het betalen van drie geldboeten elk van f 10,— en in de kosten van het rechtsgeding, wegens den verkoop van Urbanuspillen, Seigelsiroop en Seigelpillen en dewijl dit vonnis door den Hoogen Raad is bevestigd kan deze zaak voor hem zeer ernstige gevolgen hebben.

Als een waarschuwing voor anderen kan het zeker nuttig zijn te herinneren aan de tweede alinea van art. 31 betreffende de strafbepalingen op overtredingen der wet, regelende de uitoefening der arts-enijbereid-kunst, aldus luidende:

„In geval van herhaling derzelfde overtreding binnen twee jaren na de eerste veroordeeling, kan de boete tot f 500 gebracht en daarenboven eene gevangenisstraf opgelegd worden voor den tijd van drie dagen tot één jaar.”

Zeer vele bladen hebben uit het vorig nummer van het Maandblad het stuk in zijn geheel of gedeeltelijk overgenomen betreffende de schandelijke handelingen van den geneesheer v. D. PLAAT te Rotterdam.

Een dier couranten voegt er de opmerking aan toe: Wij vestigen er vooral de aandacht der justitie op; het wordt meer dan tijd, dat practijken, als daarin vermeld, voorbeeldig worden gestraft.

Ter inlichting kunnen wij mededeelen, dat de heer DE KOFF niet alleen de substituut-officier van justitie te Utrecht en den officier van justitie te Rotterdam met de feiten heeft in kennis gesteld, maar dat hij ook den Minister van Justitie met de zaak heeft bekend gemaakt.

Trouwens dezen Minister zoowel als zijn ambtgenoot voor Binnenlandsche Zaken en de leden van de beide Kamers der Staten-Generaal zenden wij elken maand een nummer van dit blad.

Verschillende apothekers, die van tijd tot tijd recepten van v. D. PLAAT hebben gereed gemaakt, bevestigen de mededeeling in ons vorig nummer, dat zijne pillen onveranderlijk als hoofdbestanddeel bevatten *salpeter*.

't Schijnt v. D. PLAAT bepaald onmogelijk iets anders voor te schrijven, en bij hem tot *manie* (krankzinnig idee fixe) geworden te zijn.

Zoo kreeg hij eens terzelfder tijd onder behandeling, drie personen uit hetzelfde gezin; doch allen aan zeer verschillende aandoeningen lijdende; — vader, moeder en dochter. Elk kreeg een recept voor zestig pillen; de vader met *nitras kalius*, de moeder met *nitras potasae*, en de dochter met *nitrum depuratum*. In de oogen van een leek dus vrij wat onderscheid, doch in werkelijkheid slechts drie verschillende namen voor dezelfde stof, nl. *salpeter*.

Minder aandacht is door de pers gewijd aan een andere belangrijke zaak die in het vorige nummer is behandeld, namelijk het zonderlinge feit dat iemand die een fabriek van minstens een 4-tal kwakzalversmiddelen drijft en die met behulp van bedriegelijke aanbevelingen aan den man brengt, in ons land de eervolle betrekking van schoolopziener kan bekleden. Dit is het geval met den schoolopziener in het arrondissement Bergen op Zoom J. VAN TURENHOUT, zoodat wij uitvoerig mededeelden. Het *Volkstblad*, van de Vereeniging *Volksonderwijs* en ook *Het Schoolblad* benevens een enkel klein nieuwsblad hebben evenwel op deze wonderlijke combinatie van schoolopziener en kwakzalver gewezen en met ons gevraagd of het geen schande was.

Dat de man zelf niet zeer gesticht is over de ont-hullingen die wij gegeven hebben, is te begrijpen en daarvan getuigd ook een door hem ingezonden artikel in *De Gronduet, Rosendaalsche Courant*. De daarin vervatte beschuldigingen van blinde nijd, verdachtmaking, kleingeestige afgunst enz zullen wij ons getroosten; het publiek weet wel dat we slechts in 't algemeen belang de niet aangename taak op ons hebben genomen om zonder aanzien des persoons een kwakzalver met dien naam te noemen.

Tot ons genoegen vonden we in de Maart-aflevering van het tijdschrift *De Economist*, onder redactie van Mr. J. L. DE BRUIN KOPS, een kort maar waardeerd woord over onze Vereeniging en haar Maandblad, ondertekend Dr. A. M. Na het doel van beide te hebben aangewezen zegt de schrijver:

„Maar wij mogen niet vergeten, dat de belangen der kwakzalvers die bestreden worden, voor een goed deel solidair zijn met die van de dagbladen, welke uit het plaats van de reclames en advertenties aanzienlijke winsten trekken. De ware strijd tegen de kwakzalverij ligt dan ook nog op een ander gebied.

„De bestuurders van dagbladen moeten gewezen worden op de verantwoordelijkheid die zij op zich laden, wanneer zij uit louter winstbejag tot de verspreiding van de bedriegelijke en vaak zeer schadelijke kwakzalversmiddelen medewerken. En het couranten-lezend publiek moest zich de besmetting zijner alledaagsche lektuur door leugenachtige en dikwijls vuile advertentien niet laten welgevallen.”

Bravo, roepen wij uit. Nadat wij zoo vaak op dit aambeeld hebben gehamerd is het verblijdend ook van deze zijde eens een slag te zien toegebracht.

»Kan er afdoende samenwerking in dien geest worden verwacht?», wordt daarna in de *Economist* gevraagd. Het antwoord wordt niet gegeven, maar wij herhalen hier het motto van het genoemde tijdschrift en roepen tot het Nederlandsche volk: *Tua res agitur*, het geldt uw belang dat hier behandeld wordt.

De lente van dit jaar, hoe guur ook, schijnt toch bevorderlijk om oude bijna vergeten en door niemand gemiste kwakzalverswaren weder als jeugdig groen te doen opschieten. Daar begint waarlijk MOESINGER van Frankfort met zijn smeersel tegen jicht en rhumatiek weder op groote schaal te werken. In een kolossale advertentie, evenals vroeger te herkennen aan de afbeelding van een op krukken springend persoon, maakt hij opnieuw zijn entrée. Volgens de gewone prijsberekening kost die advertentie van 300 regels voor een enkele plaatsing f 60.—. Wie weet voor hoe weinig de plaatsing echter geschiedt, want, zoodat wij vroeger uitvoerig aantoonde, deze kwakzalversfirma MOESINGER is dezelfde als de firma DAUBE & Co. die het groote advertentiebureau te Frankfort heeft, en aan al onze groote en vele kleine bladen de buitenlandsche advertenties zendt. Die firma heeft het dus in haar macht om te eischen zelf voor een koopje behandeld te worden, of aan het blad, dat dit niet verkiest, de heele klandizie van de vele buitenlandsche advertenties op te zeggen!

Wat de MOESINGER-middeltjes betreft, zij bestaan

1°. uit een smeersel vervaardigd van een goedkoop soort vette olie (sesamolie) met vliegende geest, door thym- en rosmarijnolie welriekend gemaakt; 2°. een gewone pleister met teer bereid; 3°. een paar fleschjes droppels uit aftreksel van rhabarber en gentiaan bestaande. Voor alles te zamen betaalt de arme lijder f 8, wat zeker f 7 te veel is als men de geleverde stoffen in aanmerking neemt en f 8 te veel als men denkt de genezing door de middeltjes te betalen, want baat zal men er niet door vinden.

Wetsontduiking is het wachtwoord der kwakzalvers. Men weet dat er een lijst door den minister is vastgesteld, waarop een groot aantal geneesmiddelen voorkomen die niet anders dan door bevoegden mogen verkocht worden. Daarop komt ook *santonine* voor, de stof die, veelal in den vorm van wormkoekjes en wormpatronen, met goed gevolg tegen de wormen bij kinderen wordt aangewend. Slechts apothekers en geneeskundigen mogen dus die koekjes verkoopen, wat ook daarom te prijzen is omdat de *santonine*, hoe nuttig ook, lang geen onschadelijke stof is maar in eenigszins groote hoeveelheid zeer vergiftige werking uitoefent.

Volgens een bericht in het *Pharmaceutisch Weekblad* van 25 Maart heeft nu een voorname kwakzalversfirma te Amsterdam aan een elders wonenden drogist de opdracht gegeven om voor hem dergelijke koekjes te maken, doch zonder *santonine*, maar met een andere veel minder werkzame stof (*koussine*) die niet op de ministeriële lijst voorkomt en dus door alle winkeliers mag verkocht worden. Of het publiek daardoor gefopt wordt, dit komt bij de kwakzalvers niet in aanmerking, als zij maar geld verdienen.

Door den Hoogen Raad is behandeld het beroep van J. C. van P., drogist te 's Hage, door de rechtbank aldaar veroordeeld tot twee boeten van f 10, wegens het verkoopen van zogenaamde koorts-zenuw-pillen, een geneesmiddel bevattende, met andere zelfstandigheden vermengd, waarvan de verkoop beneden eene hoeveelheid van 30 gram aan de drogisten niet zou zijn toegestaan. Deze voorziening werd bij pleidooi toegelicht door den advocaat Mr. J. van Gigch, die tot vernietiging van het vonnis concludeerde.

Het openb. Min. heeft 19 Maart in deze zaak conclusie genomen, en toen bij monde van den adv. gen. mr. Smits tot verwerping van het cassatie-beroep geconcludeerd. — De uitspraak is bepaald op 16 April a.s.

De sedert de verschijning van ons vorig nummer voor de Rechtbank te Middelburg behandelde zaak trekt zeer de aandacht en wij nemen dus het onderstaande in zijn geheel over uit de ons welwilend toegezonden *Middelburgsche Courant* van 28 Febr. jl. De aanvang der zaak, tengevolge waarvan proces-verbaal was opgemaakt door Dr. BOLLE, vindt men door dezen zelfden medegedeeld in ons Octobernummer.

Een vrij talrijk publiek woonde heden de zitting der rechtbank alhier bij met het oog op de behandeling van de zaak tegen de *clairvoyante* van den heer GUNTERS, tegen den geneeskundige KIMMEL en den magnetiseur GUNTERS zelfden.

Zoodat wij reeds gemeld hebben (*Midd. Ct.* van 23 dezer) wordt de eerste beklagd van zonder daartoe bevoegd te zijn op 11 Sept. te Middelburg de geneeskunde als bedrijf te hebben uitgeoefend door alstoen o. a. den heer BOLLE geneeskundig te hebben onderzocht, hem omtrent symptomen der ziekte, waaraan hij lijdende zou zijn, te onderzagen en hem naar aanleiding daarvan geneeskundigen raad gegeven en medicijnen voorgeschreven te hebben.

De heeren KIMMEL en GUNTERS worden beklagd van de eerste daarbij bijgestaan te hebben, de een door de opgegeven medicijnen te hebben opgeschreven en de ander door zijne vrouw in een zgn. magnetischen slaap gebracht te hebben.

Nadat uit de voorgelezen verklaringen van de geneesk. inspecteurs in Zuid-Holland en Zeeland gebleken was dat mej. GUNTERS de bevoegdheid tot uitoefening der geneeskunst mist, werd voorlezing gedaan van het door dr. J. C. BOLLE, in zijn qualiteit van lid van den geneeskundigen raad, alhier opgemaakt proces-verbaal van zijn bezoek der

gemaakt te hebben, het volk durft toeroepen: wend u af van hen, die als geneeskundigen aan den Staat bewijzen van kennis en bekwaamheid hebben gegeven, ga naar het geheimzinnige somnambulisme of naar de uitlokkende middeltjes uit de kranten, dan moge gij voor u de zware verantwoordelijkheid daarvan beseffen, op uw hoofd kome de vele genezingen die gij daardoor verhinderd, de ellende die gij daardoor veroorzaakt hebt.

Wij gelooven, mevrouw, dat gij aan ons volk moeielijk een slechter dienst kunt bewijzen dan het zijn vertrouwen te ontnemen in een stand van personen die, hoe onvolmaakt als alles en ieder, hun roeping even getrouw en met even veel liefde volgen als gij de uwe. Waarheen uwe spiritistische studiën u ook mogen voeren, bedenk u tweemaal voor gij er weer toe overgaat dat geheimzinnige uit uw studeervertrek in het openbare leven te brengen en iets geheel raadselachtigs en onbekends aan het Nederlandsche volk voor te stellen als geschikt om er bij ziekte en gebreken zijn toevlucht toe te nemen.

Verkeerde raadgevers.

Ten opzichte van zoogenaamde volksboeken of populaire geschriften is er somwijlen veel kaf onder 't koren. Behalve de echte verderfelijke kwakzalvers boekjes van Richter, La Mert, E. Donkersloot, (Nieuwer-Amstel), van Lohe, Breemer en anderen, waarvoor wij bij herhaling waarschuwd, zijn er nog anderen die niet uitsluitend met het doel zijn geschreven om door den verkoop van de daarin genoemde middeltjes geld te winnen, maar die toch geen aanbeveling verdienen. Omdat ons oordeel er over nu en dan gevraagd wordt zullen we ook dezen, naarmate wij ruimte hebben hier bespreken.

Het eerste boekje, dat we op 't oog hebben, is de „Geneeskundige zuiveringsleer van Le Roy”, zoo het heet, naar den 12den Franschen druk opnieuw bewerkt (reeds in 't jaar 1875, hoewel het thans weer opnieuw wordt aangekondigd).

De f 1.50 die men voor zoo'n oud boekje (klein formaat 128 blz.) moet betalen is op zich zelf reeds te veel; wanneer men niet wist, dat het publiek zich gemakkelijk laat dupeeren, als het geneeskundige zaken betreft, zou men dien prijs er nooit voor durven vragen; de inhoud in aanmerking genomen is het slechter besteed dan weggegooid geld.

De lezer en leek in de kennis van 't menselijke lichaam en de functies zijner organen verkrijgt er geheel verkeerde voorstellingen door van de werking dier organen en van de wijze waarop voedings- en geneesmiddelen in het lichaam hun dienst verrichten en, wij behoeven het waarlijk niet te zeggen, valsche kennis is nadeeliger dan onkunde.

Overigens was de schrijver zelf in zijn tijd mischien ter goeder trouw en geloofde hij in hetgeen hij als wetenschap mededeelt. Die wetenschap berust echter geheel en al op eene theorie, die hij door geene bewijzen staaft: dat nl. de oorzaak van alle ziekten gelegen is in *scherpthe der vochten*; wat hij daaronder eigenlijk verstaat, maakt hij niet duidelijk; doch die *scherpthe* bederft volgens hem het bloed, verzwakt de zenuwen, veroorzaakt zweren en belet de genezing van wonden.

Die *scherpthe* moet dus uitgedreven worden en het middel daartoe is eene purgatie; helpt het niet spoedig, dan neemt men nog eene purgatie en baat ook deze niet dan voor de variatie nogmaals een purgeermiddel en zóó bij snel verlopende ziekten en chronische gebreken, zelfs bij toring, zoolwiel als bij zuivere plaatselijke aandoeningen als schurft, kwaadzeer en ongedierte op het hoofd bij kinderen, altijd purgeeren en op nieuw purgeeren totdat... ja! totdat de zieke het onvermijdelijk einde van alle ziekten heeft ondervonden, genezing of de dood.

Er is in de geschiedenis der geneeskunde maar ééne theorie die even nadeelig heeft gewerkt als deze herhaalde purgaties, veertig tot zestig na elkaar, 't waren de gedurige aderlatingen; 't schijnt dat het boekje van Le Roy oorspronkelijk als reactie daartegen geschreven is; ten minste hij waarschuwt daartegen zoo vaak, dat men in de waan wordt gebracht, alsof men noodzakelijk tusschen een van beiden eene keuze moet doen en niet de eene methode al even bedenkelijke gevolgen

moet hebben als de andere en dus geen van beiden dient te worden toegepast.

De purgatieven, waarvan Le Roy in zijn boekje een vijftal voorschriften opgeeft, zijn niet sterk werkend. De hoofdbestanddeelen zijn *scammonium*, *jalappe* en *senne*.

Doen zij nu direct minder schade, de persoon die er zich aan overgeeft is ook minder spoedig te overtuigen, dat hij zich op een dwaalspoor bevindt; juist daardoor gaat hij er mee voort, zijn lichaam gewent er aan en weldra heeft hij zijne ingewanden in een toestand gebracht, dat zij om zoo te zeggen dezen tegennatuurlijken prikkel niet meer kunnen missen.

Slaat de gebruiker soms slechts een enkelen dag over, terstond voelt hij zich onplezierig, zwaar en gedrukt en waarlijk ter goeder trouw veronderstelt hij, dat de ziekelijke aandoening, waarom hij oorspronkelijk met het gebruik is begonnen, terugkeert.

Toch zal dit niet het geval zijn; slechts het gemis van den gewonen dagelijkschen prikkel veroorzaakt het gevoel van onwelzijn. Wij erkennen dat er onder deze omstandigheden vaak moed toe behoort om afstand te doen van de verderfelijke gewoonte, toch raden wij elk aan er mede te breken en Le Roy niet langer als een veiligen raadsman te beschouwen; zeker en onfeilbaar zal hij op den duur de krachten sloopen.

En treurig voorbeeld van een toringlijder, die tot zijn dood toe in het geheim het purgatief van Le Roy gebruikte, was ons aanleiding om het bovenstaande te schrijven. Hij liet daartoe het purgatief, waarvan het recept in het boek voorkomt, bij een apotheker in een andere plaats gereed maken. Wij kunnen dien apotheker daarom niet van kwakzalverij beschuldigen, maar betreuren het dat hij in dezen, onwetend, tot het nadeel van den patient meewerkte.

Het oordeel van een dagblad.

Onder de vele bladen, die in den laatsten tijd, onze Vereeniging ter sprake brachten, behoort ook het *Utrechtsch Provinciaal en Stedelijk Dagblad*. In zijn Zondagskout van 11 Febr. spoort het aan tot deelneming aan de Vereeniging en vooral tot lezen van haar Maandblad.

„In één opzicht — zoo meent de schrijver er echter aan te moeten toevoegen — bedriegt die vereeniging „of haar orgaan zich, wanneer zij nl. de pers wil „nopen de door haar in den ban gedane advertentieties niet te plaatsen.”

Het blad wil het zelfs laten voorkomen, alsof eigenlijk met het opnemen dier kwakzalvers-advertenties een goed werk werd verricht, want „de „goede lieden”, die ten deze „het kwade willen te „keer gaan, zullen niet meer zoo goed en zoo „gemakkelijk als nu weten, wat er al bedacht „wordt, om den lieden bij den neus te nemen en „het geld uit den zak te kloppen.”

Al willen wij er nu niet in 't bijzonder op wijzen, dat men zich dan toch in allen gevalle compromitteert door dat „bij den neus nemen” en „geld uit den zak kloppen” aan anderen mogelijk te maken, teekenen wij ten sterkste verzet aan tegen deze onjuiste voorstelling. Wij hebben al heel wat leugens, heel wat bedrog en heel wat zwendelarijen der kwakzalvers aan de kaak gesteld, maar uit en door de advertenties blijkt van dat alles niets; zij zien er in dat opzicht onschuldig genoeg uit en gaan ongetwijfeld voort slachtoffers te maken, ook nadat de ontmaskering is geschied, omdat niet alle lezers van de bladen, waaraan de kwakzalvers klandizie gunnen, al onze waarschuwingen onder de oogen krijgen.

Na eene bespreking in het Maandblad zouden de annonces echter in allen gevalle geweigerd kunnen worden; tot voorlichting voor ons zijn ze dan ten minste zeker niet meer noodig.

Doch al werden de advertenties van dit gehalte niet opgenomen in de bladen, dan zouden de kwakzalvers, volgens het genoemde blad, „met de praktijk des levens bekend, andere wegen zoeken, „waarlangs zij het publiek bekend maken met wat „zij te koop hebben.”

Zeker zullen zij dat, maar zou het dan niet reeds een verdienstelijk werk zijn den hoofdweg af te sluiten voor het bedrog? En juist die andere paden

zijn zoo moeielijk en kostbaar, dat de meesten er niet aan kunnen denken hen te betreden. De kwakzalvers kunnen circulaires verspreiden, reizigers rondsturen, maar kunnen zij ook zelfs bij benadering op die wijze voor enkele guldens dag aan dag hunne bedriegelijke woorden aan duizende eenvoudige lieden onder de oogen brengen?

Eindelijk nog doet het Utrechtsche Dagblad het zeer ten onrechte voorkomen, alsof het weigeren van de kwakzalvers-advertenties zou strekken om: „de geneeskundigen en de apothekers tevreden te „stellen.”

De toon van het geheele artikel verbiedt ons te denken aan eene insinuatie en daarom kunnen wij volstaan met op te merken, dat de meerderheid van de leden onzer Vereeniging niet bestaat uit personen tot deze beide kategoriën behoorende. Dat hun getal in verhouding zooveel grooter is, komt doordat zij meer dan anderen doordrongen zijn van het bedriegelijke van den geheimmiddelhandel. Maar 't was ook voor hen zeker het gemakkelijkste en voordeeliger om zich met de bestrijding niet te bemoeien en liever mee te doen met de kwakzalvers als dephouders hunner waren enz. De aandrang daartoe, zelfs van de zijde van de klanten en de patienten, is dikwijls groot genoeg en ook schijngronden ter verdediging van zulk eene handelwijze waren gemakkelijk te vinden. Vrijheid van handel, publiciteit en daardoor betere controle; bijna dezelfde soort van argumenten, die het *Utrechtsch Dagblad* gebruikt, zouden daarbij dienst kunnen doen.

Ten slotte nog eene opmerking. Het Utr. blad erkent het verkeerde er van, dat door de meeste bladen de geheimmiddel-advertenties tegen veel lager tarief worden geplaatst. In een noot wordt gezegd dat daarin waarschijnlijk verandering zal worden gebracht. 't Is nog al zonderling dat dit begin zal gemaakt worden door het blad dat enkel maanden geleden, toen tal van bladen aan het verzoek voldeden om een ingezonden artikel tegen het schandelijk Hop-Bitter bedrog te plaatsen, dit aan een lid onzer Vereeniging weigerde (zooals wij in November van 't vorige jaar mededeelden) omdat het was „moeilijk om ingezonden stukken ter bestrijding van advertentiën te plaatsen.” Maar des te meer verheugen wij ons in dit besluit; indien het om welke reden dan ook tot de geheele weigering der bedoelde advertenties niet kan of wil overgaan, kan het blad geen gevoeliger slag aan de kwakzalvers-industrie toebrengen dan door dezen maatregel.

Wij durven voorspellen dat de aanbieding tot plaatsing van 't oogeblik af, waarop 't gelijkmatig tarief in werking zal treden zoo zal verminderen, dat iedere lezer het terstond zal bespeuren; — enkele andere bladen hebben het bewezen.

Prof. van Creveld, Pedicure.

Reeds een enkele maal vestigden wij de aandacht op de wanverhouding der patentwet met de geneeskundige wetten.

Waartoe dit aanleiding kan geven kwam juist dezer dagen te Nijmegen aan 't licht. Iemand zonder eenige genees- of heilkundige bevoegdheid, doch met een patent als eksterooigenverrijver gewaand, plaatste in de lokale bladen de volgende advertentie met groote letters:

„Professor VAN CREVELD, Pedicure te Breda, zal aangaande Dinsdag en Woensdag te consulteren zijn „van 10 tot 6 ure, in het Hôtel Ariëns alhier, om „eksterooigen weg te nemen en toonnagels uit het „vleesch te nemen zonder de minste pijn. Is ook aan „huis te ontbieden.”

Een lid van den Geneesk. Raad van Utrecht en Gelderland zag hierin, onzes inziens zeer te recht, een overtreding van art. 3 der wet van 1865, regerende de uitoefening der geneeskunst, waarbij het voeren van een „titel, die hem als geneeskundige aanwijst” aan elk onbevoegde verboden wordt. Al nemen goochelaars en kunstenaars ook menigwerf den titel aan van „Professor”, in verband met het overige gedeelte der advertentie kan hier slecht gedacht worden aan een Professor in Chirurgie of Geneeskunst in 't algemeen.

Toen dit den bewusten persoon onder de oogen werd gebracht, beweerde hij stoutweg dat hij recht had tot de uitoefening der aangekondigde praktijk,

M A A N D B L A D

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Dit blad verschijnt den eersten van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.
Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Redacteurs:
Dr. VITUS BRUINSMA,
leeraar aan het gymnasium te Leeuwarden.
Dr. G. W. BRUINSMA,
practiseerend geneesheer te Steenberg.

Uitgever:
H. VAN BELKUM Kz., te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij een der redacteurs. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan tot 31 Dec. Over de contributie wordt in de eerste drie maanden beschikt. De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoo veel exemplaren als zij wenschen ter verspreiding.

Berichten.

Wij hebben in het vorig nummer, in een schrijven aan Mevr. E. v. CALCAR, betoogd dat aan het somnambulisme, zooals dat door GUNTHERS c. s. wordt uitgeoefend, geen waarde gehecht mag worden, zelfs niet indien men zich op het standpunt plaatst van de spiritisten.

Wij behandelden de zaak op deze wijze, omdat wij voor een bespreking van het spiritisme ons blad niet de geschikte plaats oordeelden, al willen wij er wel voor uit komen dat wij het spiritisme, voor zoo ver het geen bedrog is, voor een treurige dwaling houden.

Het doet ons genoegen dat iemand, die integendeel een vurig spiritist is, die een aantal werkjes over spiritisme heeft geschreven, de Heer A. J. RIKO te 's Gravenhage, onze afkeuring van het somnambulisme van GUNTHERS c. s., en van het optreden van Mevr. v. CALCAR daarvoor, volkomen deelt, zooals blijkt uit zijn ingezonden stuk in dit nummer. Ofschoon overigens zoo uiteenlopend in overtuiging, ontmoeten we elkaar hier waar bedrog valt te ontmaskeren en 't publiek voor schade moet behoed worden.

Met genoegen hebben wij kennis gemaakt met een nieuw weekblad voor apothekers, het *Weekblad voor Pharmacie*, vooral omdat de acht apothekers, die gezamenlijk de redactie vormen, allen tot de leden onzer Vereeniging behooren. Er bestaat daardoor volkomen zekerheid omtrent de houding die het blad ten opzichte van de kwakzalverij zal aannemen, iets dat vooral voor een blad ten behoeve van apothekers van zooveel belang is, omdat zij de personen zijn die aan den eenen kant uitnemend in staat zijn de kwakzalverij te bestrijden, doch aan den anderen kant, bij een wijfelende houding, haar voortbestaan zouden kunnen bestendigen.

In het bijzonder zal het blad van de scheikundige onderzoekingen, die de leden onzer Vereeniging verrichten en waarvan wij slechts beknopt het resultaat kunnen vermelden, den geheelen gang mededeelen, waardoor de degelijke behandeling van zaken bevorderd wordt.

Het artikel in dit nummer met het opschrift *Verkeerde Raadgevers* had reeds eenigen tijd op plaatsruimte gewacht, doch het komt nu juist van pas om tevens als waarschuwing tegen iets anders te dienen. De daar behandelde geneesmethode van RASPAIL wordt namelijk juist thans weer gebruikt tot aanbeveling van een soort pillen, die sinds lang niet geadverteerd werden, maar waarvan nu groote advertenties de dagbladen ontsieren.

Het zijn de *Pilules de langue vie* van, zoo het heet, *Dokter Brissaud*. In een dwaze advertentie worden die pillen, die uit *kamfer*, *aloë* en *phenylzuur* heeten te bestaan, aanbevolen tegen tal van kwalen, op grond van de door RASPAIL ontdekte *verzuiverende en insect-weerende hoedanigheden* van kamfer, waardoor die pillen de eigenschappen heeten te hebben *in- en uitwendige parasieten te doen verdwijnen of te vergifigen!* — Men zij gewaarschuw.

Bij deze nieuwe of liever hernieuwde kwakzalverij doet zich ook weer het feit voor dat als *dépôt*houders genoemd worden apothekers die dit niet zijn. Een firma uit Dordrecht deelt in het *N. v. d. D.* mede dat zij reeds in 1877 van het onrechtmatig gebruik maken van haar naam door den fabrikant aan deze en ook aan het publiek kennis had gegeven, doch zooals nu blijkt zonder resultaat.

Daar het inderdaad als benadeeling van den goeden naam van een apotheker kan beschouwd worden hem zonder recht als medehelper aan een schandelijk bedrog voor te stellen, geven wij de betrokken personen opnieuw den raad de uitgevers der bladen te sommeeren hun naam er bij weg te laten en anders een aanklacht in te dienen.

't Is bijna zeker, dat er veel meer ongelukken ge-

beuren door 't roekeloos gebruik van geneesmiddelen op eigen handje dan ter kennis van 't publiek komen.

De volgende gevallen althans zouden het doen vermoeden.

Heel dikwijls ontvangen wij brieven van lijders met slepende ziekten, die hulp en voorlichting van ons verlangen, nu zij de waardeloosheid of het nadeelige van dit of dat krantenmiddel, 't welk zij gebruikten hebben leeren kennen.

Een dezer zegt dat hij reeds van alles vruchteloos beproefd heeft en vraagt ons in allen ernst of het niet goed voor hem zou wezen eenigen tijd *arsenik* te gebruiken; hij had daarvan gehoord, maar wist niet hoe en waar hij 't zou kunnen krijgen. Blijkbaar wist de man in de verste verte niet, dat dit *arsenik* niet anders is als *rattenkruid* en had hij zich in alle gerustheid gaan vergeven als hij 't zich op de eene of andere wijze had kunnen aanschaffen.

Een ander vroeg ons of wij hem geen *tinctor van Spaansche vliegen* konden bezorgen; hij had in een oud boek gelezen, dat dit zoo heilzaam was om verloren krachten te herstellen en of wij meenden dat dit goed voor hem zou wezen.

Dit alcoholisch aftreksel van Spaansche vliegen is echter zulk een gevaarlijk en hevig werkend geneesmiddel, dat al de Nederlandsche geneesheeren te zamen het waarschijnlijk geen tienmaal in een geheel jaar, zij 't ook in zeer geringe hoeveelheden, voor inwendig gebruik voorschrijven.

Dezer dagen vonden we in een advertentie Teercapsules aangekondigd met de bijvoeging: *als echte kwaliteit aanbevolen door het Chemisch bureau te Amsterdam.*

Dit zal wel een ongegrond versiersel van die advertentie zijn, maar de verschillende bureaux voor chemische onderzoekingen te Amsterdam worden er door beledigd. Als een harer tegen den laster wil optreden zullen wij gaarne nadere inlichtingen geven. Zoo als de apothekers er tegen op moeten komen als hunne namen misbruikt worden, moeten de bureaux voor onderzoekingen dit eveneens doen.

Eindelijk zijn de schandelijke handelingen van den man van wien wij reeds zoo menig bedrog openbaar maakten, die onder den naam HARTZEMA kwakzalverij drijft (met een middel tegen rhuematiek en een voor den groei van het haar) en wiens ware naam is BEREND HAITZEMA ENUMA, van dien aard geweest dat de politie tegen hem heeft gewaarschuw.

De Commissaris van politie te Amsterdam doet dit nu blijkt, dat deze zelfde HAITZEMA ENUMA de ellendeling is die »jonge meisjes van goed uiterlijk» per advertentie in de netten der ontucht trachtte te lokken.

Amsterdamsche Wondermiddelen.

De boeren noemen nog steeds het jaar 1866 een *krimmeneel* jaar, wanneer zij zich herinneren hoeveel angst en vrees zij destijds bij het heerschen van de vee-typhus hebben uitgestaan. Geen boer toch, wanneer hij, bij het krieken van den dag of 's avonds voor hij zich ter ruste begaf, met een beklemd hart zich ging overtuigen van den welstand zijner koeien, kon er gerust op zijn, dat niet wellicht binnen weinige uren de gevreesde ziekte zou uitbreken in zijn stal, waardoor aan zijne bezittingen gevoelige schade kon toegebracht worden en sommigen hunner zelfs geheel of voor een goed deel van hun bestaan konden worden beroofd. Ofschoon niet altijd even ontvankelijk voor raadgevingen, vooral wanneer die min of meer in strijd zijn met hunne opvattingen, volgden velen toch onder die omstandigheden de maatregelen op, die vooral door gemeente-besturen werden aanbevolen, om inzonderheid door het gebruik

van besmetting werende middelen als anderszins, de ramp, die hen bedreigde af te wenden. Het zal niemand bevreemden, dat echter onder degenen, die ook hunnen raad ten beste gaven, enkelen gevonden werden, die minder het belang der boeren op het oog hadden, maar veel meer poogden met hunne vrees hun eigen voordeel te doen.

Onder dat slag van lieden behoorde een zekere M. . . . — de naam doet niets meer ter zake, — die op alle mogelijke wijzen, welke binnen zijn bereik lagen, een middel trachtte te verkoopen, dat volgens zijne bewering als voorbehoedmiddel onfeilbaar moest heeten, en waarvan de koeien dagelijks een halve flesch moesten gebruiken om voortdurend gezond te blijven. Ten einde altijd een goeden voorraad van zijn middel voorhanden te hebben, waarvan hij zich een groot debiet voorspiegelde, had hij de keuken zijner woning, die weinige schreden buiten de Haarlemmerpoort te Amsterdam was gelegen, tot een soort van fabriek ingericht. Het fornuis werd vergroot en van een grooten waterketel voorzien, een paar vaten, om de kruiden uit te trekken en het afgetrokken vocht tot gebruik te bewaren, aangeschaft, en verder een niet kleine hoeveelheid flesschen gekocht, waarin de drank moest afgeleverd worden. Hoeveel moeite de man zich echter gaf, om, toen alles in gereedheid was gebracht, koopers voor zijn drank te vinden, bijv. door zich overal heen te begeven, waar hij kans zag eenige boeren aan te treffen, om hun zijn middel aan te bevelen, dat volstrekt niet duur was (een wijnflesch vol kostte maar dertig cents) werd het hem al zeer spoedig duidelijk, dat de genomen moeite te vergeefs was, en de onderneming weinig of geen kans van slagen had. De boeren hoorden hem aan, haalden ongeloofig hunne schouders op, en zeiden leukweg: „neen vriend! wat zou 't, gij zult ons niet wijsmaken, dat een bakker verstand heeft van zieke koeien; bemoei je daar maar niet mee, en laat de zorg daarvoor maar aan ons over!”

De man had namelijk vroeger het beroep van broodbakker uitgeoefend, en scheen daarmede genoeg verdiend te hebben, om als een kleine rentenier zijne verdere levensdagen te slijten. Of hij nu niet al zijn schapjes op het droog had, of wel — zooals in die dagen dat soort van renteniers meer overkwam — een ongelukkige beurs speculatie zijn inkomen had verminderd, en er iets beproefd moest worden, om het verlies te herstellen, de toelag om zijn voordeel te doen met de zorgwekkende omstandigheden der boeren en wat klinkende munt uit hunne zakken te kloppen, was totaal mislukt. Daar kwam nog bij, dat de weinige boeren, die een paar flesschen hadden gekocht, weldra kwamen klagen, dat de koeien weigerden te drinken, zoodra zij den bitteren smaak gewaar werden van het vocht, al was het met water sterk verdund. Dat de drank erg bitter smaakte wist de bakker heel goed; immers de drogist, bij wien hij de kruiden kocht, waaruit de drank bereid moest worden, had al dadelijk gevraagd of die bittere kruiden voor de derden-daagsche koorts moesten dienen; maar, had deze er bijgevoegd, in dat geval ontbrak er nog een beetje aloë aan. Toen op zekeren dag de woorden van dien drogist hem in de gedachte kwamen, rees het denkbeeld bij hem op, of hij niet eens zou kunnen probeeren zijn drank als een mid-

del tegen de koorts te verkoopen. Het was een attraksel van *gentiaanwortels*, *gezegende distel*, *al-semknoppen* met een weinig *zoethout* en kon dus niemand schaden; wanneer er nu wat *aloë* bij werd gevoegd, volgens den drogist, dan kon men toch eigenlijk geen beter middel tegen de koorts en vooral tegen de derdendaagsche verlangen. En koeien of menschen, dasz ist mir einerlei, zeide de bakker, die oorspronkelijk een Duitscher zijnde, zich nog wel eens in zijn moedertaal uitdrukte, wanneer hij niet, zoo als gewoonlijk, Hollandsch met een plat Duitsch accent sprak. De manier, waarop hij zijn middel aan den man zou zoeken te brengen, leverde geen bezwaren op.

Hij had meermalen gehoord, dat HOLLOWAY het groot debiet van zijne pillen en zalf had verkregen alleen door het adverteeren in de kranten, en dewijl men HOLLOWAY zoo min als hem kende, bestond er geen enkele reden, waarom men hem minder zou gelooven dan dien Engelschman, wanneer hij zijn drank in de krant aanprees. Het duurde dan ook niet lang of men kon in de *Reizende Nieuwsbode*, een toenmaals en ook nog tegenwoordig op het platte land van Noord-Holland veel gelezen Amsterdamsch krantje, een advertentie lezen van iemand, die verklaarde, dat hij, na jaren gesukkeld te hebben aan de derdendaagsche koorts, daarvan was genezen door het gebruik van M's drank, te bekomen te Amsterdam, buiten de Haarlemmerpoort no. zooveel. Kort daarop volgde een tweede advertentie van iemand, wiens vrouw, behalve van verschrikkelijke koortsen, tevens van jaren lang zenuwlijden was verlost, door het gebruik van hetzelfde heerlijke middel. Een derde was niet alleen van de koorts, maar ook van zware verstoppingen bevrijd geraakt, en zoo werden de lezers van den *Nieuwsbode* wekelijks onthaald op de verhalen van allerlei wonderbare genezingen van allerlei ziekten, op dezelfde manier als tegenwoordig de wonderen van het Hopbitter worden vermeld.

Binnen korten tijd kon de wonderdokter zich verheugen in het dagelijksch toenemen zijner praktijk, wier uitgebreidheid allengs zijne stoutste verwachtingen overtrof. Het waren vooral bewoners van het platte land van Noord-Holland, waaronder zelfs van de eilanden Marken en Urk, die zich tot hem begaven, en bijna was het een vermakelijk schouwspel, wanneer men, inzonderheid op marktdagen, die lieden meestal in troepjes van drie of vier met een zieke in hun midden zag voortstropelen naar M.'s woning, en daarvan terugkeeren, voorzien van een of meer flesschen, die het geneesmiddel inhielden, dat hun herstel van gezondheid of nieuwe levenskracht zou schenken.

De bewoners van de hoofdstad, mede getroffen door den roep, die van M.'s wondermiddelen uitging, en door de verhalen, die in *De Reizende Nieuwsbode* waren te lezen van hunne verbazende uitwerking, togen ook dagelijks in menigte op weg, om zich een of meer flesschen er van aan te schaffen.

Ofschoon de drank als een geneesmiddel voor bijna alle kwalen werd aanbevolen, was het toch zeer opmerkelijk, dat de Noord-Hollanders — volgens Amsterdamsch spraakgebruik „de lieden van over het IJ” — hem meer waardeerden als een drank, om hardnekkige koortsen te bestrijden, terwijl de Amsterdammers, die minder last van koorts hebben, er een onovertroffen middel in zagen tegen alle ziekelijke aandoeningen, die zij gewoon zijn met den algemeenen naam van *zenuwen* en *benauwdheid* te bestempelen. Een herberg in de nabijheid werd tot niet gering voordeel van den eigenaar als wachtkamer gebruikt, want het laat zich denken, dat de woonkamer van den dokter veel te klein was, om al de zieken met hunne geleiders te bevatten. Het ging ook niet aan hen in de apotheek te laten wachten, waar een jongen zijn handen vol werk had met het vullen der flesschen. De prijs van den drank was, zooals hij dien vroeger voor de koeien had berekend, tot zijn groot nadeel, nu het debiet bij den dag toenam, slechts dertig cents, behalve de flesch, terwijl het consult gratis werd gegeven. Dit laatste duurde evenwel gewoonlijk maar kort, in weerwil van de neiging van de meeste zieken, om allerlei

wijdlopende mededeelingen te doen omtrent hunne kwalen. Waren er velen, die zich op zulk een grove wijze lieten misleiden, enkelen toch bleken verstandig genoeg te zijn, om in te zien, dat dezelfde drank onmogelijk voor de meest verschillende ziekten kon dienen, terwijl het uiterlijk voorkomen en de lompe manieren van den kwakzalver bovendien zeer weinig geschikt waren, om vertrouwen in te boezemen. Zoo vroeg hem een boer, wiens vrouw reeds eenige flesschen van den drank had gebruikt, of hij een middel kende, om zijn vinger van een kwaadaardige zweer te genezen. Hij kreeg daarop den raad, een paar lepels van den drank met water te verdunnen, en met dat vocht dien vinger nu en dan te bevochtigen. Min of meer verbaasd keek de man op, toen hij dien raad ontving, maar zijn verbazing steeg ten top, toen hij op zijn vraag, of de dokter ook een middel had voor een paar zijner koeien, die ziek waren, ten antwoord kreeg, dat eigenlijk „Menschen und Thiere von gleicher Beschaffenheit” waren, en hij niets beter kon doen, dan een paar flesschen ook voor de koeien mede te nemen, en van den inhoud dagelijks een gedeelte onder hun drinkwater te mengen. Dit was den man al te kras, zoodat hij boos weg liep, vermoedelijk voor zijn leven lang genezen van het geloof aan wonderdokters. Maar of nu al sommigen hem den rug toekeerden, zulks belette niet, dat er weer anderen waren, die vol vertrouwen de plaats innamen der teleurgestelden, totdat eindelijk juist de ruchtbaarheid, die aan 's mans praktijk werd gegeven, aanleiding gaf tot eene rechterlijke vervolging, en hij, als onbevoegd de genees- en artseneijbereidkunsten uitoefenende, veroordeeld werd tot het betalen eener geldboete, waardoor hem voor altijd de lust werd benomen, om zoowel zieke koeien als zieke menschen te genezen.

Het verhaal is niet nieuw, integendeel, het is eene oude geschiedenis, die echter nog altijd op nagenoeg gelijke wijze wordt herhaald, en herhaald zal worden, zoolang totdat de groote menigte zal geleerd hebben, dat kwakzalverij niets anders is dan bedrog, alleen mogelijk gemaakt door gemis aan bekendheid met het gepast gebruik van geneesmiddelen, die dikwijls geheel gemist kunnen worden bij ongesteldheden van minder ernstigen aard, maar waarvan het ontijdig en meestal onnoodig gebruik op eigen gezag zelden en op dat van een kwakzalver nooit moest plaats hebben.

Amsterdam, Maart 1883.

P. KRUYSSÉ.

Melrose.

EEN ZEER VERGIFTIG HAARMIDDEL.

Voor eenigen tijd ontvingen we van een belangstellend lezer uit Rotterdam een mededeeling en een verzoek. De mededeeling was dat een zijner familieleden, een dame, sinds verscheidene maanden de vreeslijkste pijn in het achterhoofd had, en dat de geneeskundigen daarvan noch de oorzaak hadden kunnen opsporen, noch verbetering kunnen aanbrengen. Tevens berichtte de schrijver ons dat de dame vóór dien tijd een zeker haarmiddel had gebruikt, dat onder den naam *Melrose* werd verkocht en zijn verzoek luidde of wij hem de samenstelling van dat middel konden opgeven.

Voor zoover wij wisten was, hoeveel haarmiddeltjes reeds onderzocht waren, dit middeltje nog niet aan een onderzoek onderworpen geweest. Wij kregen een onaangeboren nog verzegelde flesch toegezonden en het lid der Vereniging, de heer G. B. SCHMIDT, was zoo goed het te onderzoeken.

Een vierkante flesch bevat ongeveer 150 gram vocht, dat er troebel en geel gekleurd uitziet. Dit vocht bestaat uit water, een weinig geparformeerd, met wat glycerine waarin fijne zwavel rondrijft en ongeveer 4 pct. loodsuiker (Acet. Plumb.) is opgelost.

Wij haastten ons dit resultaat per brief naar Rotterdam te berichten. Want vermoedelijk was de oorzaak der hevige hoofdpijn gevonden. Loodsuiker toch is een hoogst vergiftige stof; niet alleen indien inwendig gebruikt, maar ook bij het uitwendig gebruik, zoo als voor dit en andere

haarmiddeltjes noodig is. Meer dan eens zijn vergiftigingen daardoor geconstateerd. Niet dat men plotseling, na enkele wasschingen, er groot nadeel van zal bespeuren, maar bij voortgezetz gebruik dringt de vergiftige stof meer en meer door de huid, en hoe weinig ook bij elke wassching wordt opgenomen, op den duur blijft de schadelijke werking niet uit.

En hier hadden we die loodverbinding nog in grootere hoeveelheid dan in andere dergelijke middeltjes. *Eau de Figaro*, *Eau des Fees*, *Allen's haarhersteller* bevatten even als deze *Melrose* loodsuiker, ook daarvoor zij men dus hier nogmaals gewaarschuwd, maar vóór alles wachtte men zich voor 't laatste.

Voor deze waarschuwing is nu vooral grond. De kwakzalvers middeltjes komen en gaan, en tegenwoordig wordt, juist het *Melrose* meer dan andere haarmiddelen in de couranten geadverteerd.

Ook al degenen die er nooit aan denken om zoo iets voor hun haar te gebruiken, willen we hierop opmerkzaam maken. Want wij hopen langzamerhand bij een groote meerderheid de overtuiging te vestigen, dat het in een Staat als de onze ongeoorloofd moest zijn de zwaarste vergiften niet alleen voor ieder verkrijgbaar te stellen, maar ze zelfs als iets bijzonder heilzaam aan de menigte aan te bevelen. Zie hier wat men van deze oplossing van loodsuiker dagelijks in onze kranten kan lezen:

Melrose, meest gezochte haarhersteller, bevat alles in zich om een mooi hoofd met haar te behouden en te herstellen. Bevallige kroon der natuur. Faalt nooit in het wedergeven van de jeugdige kleur aan grijze haren, waaraan het nieuw leven, groei en glinsterende schoonheid mededeelt.

In de gebruiksaanwijzing, die bij het middel gevoegd is, en wel in 16 talen, leest men verder:

Het is een groot, ongevenaard middel ter herstelling, versterking, verfraaiing en opmaking van het haar. Het maakt hetzelfde zacht, zijdeachtig en glimmend en maakt dat het in elke gewenschte positie blijft. Het reinigt ten spoedigste den schedel, belet het uitvallen van het haar en deelt daaraan eene gezonde natuurlijke kleur mede.

Is het schandelijk of niet dat op deze wijze een hevig vergift, dat niets goeds kan uitwerken, en menigeen zijn gezondheid zal benemen, dag aan dag wordt aanbevolen als iets heilzaam?

Men zegt dat wij overdrijven met onzen strijd tegen kwakzalverij en onbillijk zijn, als we meenen dat de kranten geen advertentie's van middeltjes meer moesten opnemen. Welnu laat men dan op beperkt terrein ons volgen; laat men dan ten minste den verkoop en bedriegelijke aanbeveling van vergiften verbieden en in dit geval den hoofddepôt-houder *W. T. Lammers, Delftsche vaart no. 43 te Rotterdam*, het dag aan dag bij groote getallen verkoopen van die fleschjes met loodsuiker onmogelijk maken; laten de kranten ten minste weigeren de advertentie's te plaatsen waarin dit vergif als heilzaam wordt aanbevolen!

Wij weten het: dit is een vergeefsch beroep. Dat een ieder dan in zijnen kring onze waarschuwing verspreide en zijn evenmenschen voor schade trachtte te behoeden.

Verkeerde raadgevers.

Onder deze rubriek begonnen wij in het vorig nummer die boekjes te bespreken, welke nu juist niet geschreven zijn om met den verkoop der daarin aangekondigde middeltjes geld te verdienen, maar die toch door de verkeerde raadgevingen die zij inhouden veel kwaad kunnen doen. Naar aanleiding van de advertentie's van die boekjes vraagt men nu en dan ons oordeel er over en we willen dit hier geven.

Een dier verkeerde raadgevers is het boekje: „*Volksgeneeskunde van RASPAIL*”. Wij willen er geen bijzonderen nadruk op leggen, dat de schrijver eigenlijk geen doctor is, althans niet in den zin van geneesheer, maar slechts dilet-tant-geneeskundige; — 't zou mogelijk kunnen zijn, dat RASPAIL toch door studie genoegzame kundigheden had verworven om 't recht te hebben op te treden als voorlichter van 't volk op 't gebied van

geneeskundige zaken.

Dit is echter niet het geval; RASPAIL moge overigens veel of weinig verdiensten hebben gehad; met dit boek en zijne daarin als onfeilbaar voorgestelde genees-methode heeft hij wel is waar schatten verdiend, doch geen roem behaald voor zijn naam en veel kwaad gedaan, zij 't ook, in het begin ten minste, mogelijk ter goeder trouw en wezenlijk overtuigd, dat zijn systeem op waarheid berustte.

Dit stelsel is in 't kort het volgende: alle ziekten nemen haar oorsprong in ontberingen, uitspattingen, temperatuurswisselingen en zedelijk lijden of uit vreemde lichamen, die in den vorm van bedorven lucht, vergiften, doornen, graten, stof van graansoorten, plantenharen, korrels welke ontkiemen, stoffen die opzwellen of als poppen van vliegen, rupsen en insekten in de weefsels van het lichaam dringen.

Deze laatste oorzaak, door hem het in- en uitwendige parasitismus van wormen genoemd, is de voornaamste. Hij acht deze werkzaam in negen tiende onzer ziekten en daartegen is, zooals hij zegt, voornamelijk zijne geneeswijze ingericht.

De geneesheeren weten er volgens hem zoo wat niets van, handelen roekeloos en doen gewoonlijk meer kwaad dan goed, omdat zij — altijd volgens RASPAIL — meestal kwik voorschrijven of niet schromen door andere vreeselijke vergiften hunne lijders nadeel te berokkenen.

De methode van RASPAIL is overeenkomstig zijne beschouwing der ziekten, *simple comme bonjour*. Evenals een kostbare pelsjas, die men tegen moten wil behoeden, moet men tegen het parasitismus zijn lichaam van binnen en van buiten volstoppen met kamfer.

Daarvoor gebruikt hij kamfersigaren, kamferbrandewijn, kamferolie, kamferbougies, kamferpomade, kamferazijn.

't Is alles heel mooi, wanneer RASPAIL niet één ding had vergeten, namelijk om te bewijzen, dat het met al die parasieten is, zooals hij aangeeft en ze niet geheel en alleen bestaan in zijne verbeelding.

Hij heeft dit bewijs niet kunnen leveren gedurende zijn lang leven en in de verschillende herdrukken zijner werkjes is er geen spoor van aanwezig. Wij dachten dat eindelijk met zijn overlijden ook zijne theorie ware ten grave gedaald; dit schijnt niet het geval te zijn, omdat er nog altijd koopers voor zijne boekjes gevonden worden. Daarom waarschuwen wij er tegen; al mogen deze werkjes ook enkele goede raadgevingen bevatten en zelfs op hygienisch gebied zulke uitvoerige voorschriften geven dat een geheel hoofdstuk gewijd is aan „de hygienische keuken”, waarin velerlei spijzen en dranken en hunne beste bereiding worden besproken van *hygienische hutspot* af tot *hygienische dessertlikeuren* toe; wij herhalen, de lectuur van het boekje zal slechts strekken, aan den leek geheel verkeerde voorstellingen te geven van het menschelijk lichaam en zijne ongesteldheden.

Kina-parelen.

Men weet dat de kwakzalvers dikwijls de namen van beroemde personen gebruiken, zooals die van BOERHAVE, ALEXANDER VON HUMBOLD enz., om op hun uithangbord dienst te doen, zonder dat die personen met het aangekondigde middelje iets te maken hebben. Zoo ook kiezen zij dikwijls den naam van het een of ander geneesmiddel, dat zij weten dat bij het publiek nog al gezien is, om onder dien naam hun waar aan den man te brengen.

Zeer belangrijke geneesmiddelen zijn de kinabast en daaruit bereide stoffen. Onder de laatsten is de *chinine* vooral van belang, als een uitstekend koortsverdrivend middel, dat ook voor andere doeleinden door de geneeskundigen met goed gevolg wordt aangewend. Bovendien verkrijgt men meer stoffen uit de kinabast, die voor de geneeskunde waarde hebben, maar de *chinine* is het belangrijkste en ook het duurste.

Speculeerende op den goeden klank die de namen *Kina* of *Quina* en *Chinine* daardoor hebben, worden velerlei middeljes met bijvoeging van een dezer namen, in den handel gebracht, terwijl daarin van de vrij kostbare medicijn niets, of bijna niets is te vinden.

De *Kinaparelen* leveren hiervan een nieuw voorbeeld. Zij worden genoemd *Kinaparelen van Dr. Seyffert*, maar of er een dokter van dien naam is, en deze er iets mede te maken heeft, weten we niet. In den handel worden zij gebracht door zekeren H. MOHWINKEL te Hannover en verkocht voor f1 per doosje van 24 stuks. Het lid der Vereeniging de heer W. F. HAMMES te Rotterdam, vestigde onze aandacht er op en onderzocht de „parelen.”

Deze naam is ter variatie van „pillen” gekozen. Het zijn pillen, maar met een laagje suiker omgeven. Zij wegen 112 tot 116 milligram en het onderzoek leerde dat zij als eenig werkzaam bestanddeel *cinchonine* bevatten, en wel als 91 milligram *cinchonine-sulfaat*.

Die *cinchonine* nu, 't is waar, zij vormt een bestanddeel van de kinabast, maar van al de daaruit bereide geneeskrachtige stoffen (alcaloïden) is zij het minst werkzaam; 't is een bijna waardeloos goed dat men bij het afscheiden van de andere belangrijker stoffen uit de kinabast als bijproduct verkrijgt.

En toch worden in de aanbeveling, die bij de pillen gevoegd is, de goede eigenschappen van de kina en de chinine geroemd alsof zij daarop van toepassing zouden zijn, en zelfs wordt er gezegd dat elke parel zou overeenkomen in werking met 100 milligram *chinine-sulfaat*, wat volgens het onderzoek blijkt een grove leugen te zijn.

Natuurlijk worden ook talrijke kwalen genoemd, waartegen die „parelen” moeten helpen. De advertentie in onze Nederlandsche bladen luidt:

Alle koortsen, typhus, verkoudheden, kinkhoest, bloedarmoede, zenuwsmarten, genezen snel en zeker door de kinaparelen van Dr. Seyffert. Uitstekend en onschadelijk middel tegen de mazelen en de scharlaken koorts bij kinderen.

Bij het lezen van deze schandelijke leugens treft het ons dat zoo vele *besmettelijke* ziekten hier worden genoemd. *Typhus, mazelen, roodvonk* (scharlakenkoorts) behooren tot de ziekten ter beteugeling waarvan de Nederlandsche Staat afzonderlijke wettelijke bepalingen heeft vastgesteld. Wie een dezer ziekten verwaarloost, b.v. door de genezing met iets als deze parellen te gaan beproeven, doet niet alleen zich zelf schade, maar brengt ook zijn omgeving in groot gevaar.

Zou daarom een verbod, om door zulke schandelijke advertenties het publiek over te halen tot het verwaarlozen van besmettelijke ziekten, niet geheel in onze wetgeving passen?

Bloedzuiverende pillen van E. Smith.

Natuurlijk staat er in de advertentie van Dr. E. SMITH, want elk kwakzalver noemt zich gepromoveerd, daarmede het bewijs gevende dat hij meent dat het vertrouwen in dien titel bij het publiek nog levendig is. Ziehier de advertentie, die sinds jaren, week aan week, in vele onzer bladen voorkomt, in haar geheel.

ZUIVERING van het BLOED. Pillea van Doctor SMITH. (Extract van samengestelde Salsaparille)

Zacht en zeker middel voor de algeheele genezing van ziekten, die uit bloedbederf voortspruiten, als: *Dauwvorm, Bederf der Vochten, Rode Huidvlekken, Jeuking, Puisten, Reumatische Pijnen* en de Gebreken van het Bloed.

Zij, die aan *verouderde* ziekten lijden, kunnen vol vertrouwen hun toevlucht nemen tot deze *Bloedzuiverende Pillen*, een Geneesmiddel, dat de Scherpzetheit van het Bloed doet verminderen en de Gezondheid herstelt. Prijs: f2.50.

Deze advertentie belooft vrijwat, *zeker* middel, voor *algeheele* genezing! Maar de aanbeveling, die bij de pillen gevoegd wordt, is nog veel sterker in haar bewoordingen. Daarin wordt gezegd dat dit middel is het *werkzaamste, minst kostbare* en het *gemakkelijkste*, dat ooit door de *beroemdste* geneesheeren is voorgeschreven; en verder dat dit het *eenigste* geneesmiddel is, waardoor *onfeilbaar* een *volkomene* en *radicale* genezing verkregen wordt van *alle* ziekten. — Sterker kan het zeker niet gezegd worden en als men niet wist, dat het publiek alles gelooft, zou men reden hebben om te denken dat juist deze bespottelijk sterke uitdrukkingen het bedrog in het oog zouden doen vallen. Doch neen, het publiek koopt.

Het lid onzer Vereeniging de Heer D. v. D. WEERD

heeft de pillen onderzocht. Men krijgt voor f2,50 een doosje met 36 stuks, elk ongeveer 400 m. gr. wegende, en zij bleken te bestaan uit *extract van salsaparille* met *zwavelzure magnesia* (Engelsch zout). Hiermede is volkomen bewezen dat de zooeven aangehaalde krasse verzekeringen niet anders dan leugens inhouden. Want die *Salsaparille*, die voornamelijk de werking moet doen, is een zeer oud middel, in iedere apotheek voorhanden, aan elk geneeskundige bekend en waarvan hij weet wat er van te verwachten is en wat niet, terwijl hij ook volkomen overtuigd is dat het niet de wonderen kan verrichten die er van worden verhaald. Nu en dan zal de geneeskundige het voorschrijven, maar in vele gevallen heeft hij werkzaamere middelen tot zijn beschikking.

Behalve het *werkzaamste* worden de pillen ook het *minst kostbare* middel genoemd. De *Salsaparille* is zeker niet verbazend duur, maar geleverd door den zich noemenden Dr. E. SMITH zou men ze eerder het *duurste* middel mogen noemen, want 36 pillen voor f2,50, dus 7 cent per pil, is een enorme prijs, die niemand dan een kwakzalver er voor zou vragen.

Ook bij deze pillen hebben we al weer het feit opgemerkt dat door den fabrikant apothekers als *dépôthouders* genoemd worden die dit niet zijn en niet willen zijn. Daaraan zal ten slotte op eenigerlei wijs een eind moeten komen. Wij geven de Nederlandsche apothekers die er in betrokken zijn in ernstige overweging gemeenschappelijk tegen deze schandvlekking van hun goeden naam op te komen. De Wet, meenen wij, zal hun recht kunnen en derhalve moeten verschaffen.

INGEZONDEN STUKKEN.

Kwakzalverij met het somnambulisme.

Mijnheer de Redacteur!

Mij gewerd het jongste no. van Uw blad, waarin het stuk aan Mevr. VAN CALCAR. Aangezien het vrij algemeen bekend is, dat ook ik mij met de studie van het magnetisme bezig houd, meen ik dat die toezending uit Leeuwarden met het oog daarop is geschied. Men vergis zich intusschen niet. Het stuk aan Mevr. VAN CALCAR kan ik *volkomen* beaamen; het is kalm, waardig en degelijk geschreven. Geen brutale ontkenning van feiten, geen à prioristische uitspraken, maar een grondig betoog waartegen *niets* is aan te voeren.

De knoerij en het ledrog op het gebied van spiritualisme en magnetisme zijn zoo enorm dat ik het voornemen heb die in een uitvoeriger betoog duidelijk uiteen te zetten en te bestrijden. Voor het oogenblik slechts eenige regelen in verband met genoemd artikel.

Het bestaan der *clairvoyance* erkennen is geheel iets anders dan het met een zoogenaamde „slapster” gelijk het volk ze noemt, dag aan dag klaarzitten voor allerlei lijders à raison van zooveel. Dit laatste is eenvoudig *grove kwakzalverij* en exploitatie van de lichtgeloovigheid van het publiek. Ik heb dit vroeger meermalen uiteen gezet en blijf daar positief bij, op grond van *eigen ondervinding* en de uitspraken van mannen als een DUPOTET, LEGER, REGAZZI, kortom van allen die wetenschappelijke en degelijke autcriteiten op het gebied zijn. Casu quo ben ik bereid talrijke citaten uit hun werken en tijdschriften te leveren. Al zou men toegeven dat bij bedoelde personen nu en dan heldere oogenblikken voorkomen, dan nog is de exploitatie zooals de vak-magnetiseurs die drijven, voor de zedelijkheid *onverdedigbaar*. De meeste dier lieden zijn, zooals ik bij ondervinding weet, zeer onontwikkeld en kennen hun eigen vak volstrekt niet; meestal kramen hun „sujetten” dan ook onzin uit, zoo subliem als niet te evenaren is. Het is recht daartegen te waarschuwen en dat doe ik ook zeer ernstig.

's Hage, April 1883.

A. J. RIKO.

DE NIEUWSBLADEN.

Aan de Redactie van het Maandbl. d. Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Neen, waarlijk waarde redactie, het gaat niet; heusch het gaat niet! Ik heb er over nagedacht, ik heb het nagerekend en ik begrijp, het is niet mogelijk, dat de nieuwsbladen afstand doen van de kwakzalvers-advertenties, zooals gij, weder blijkens uw laatste nummer van 't Maandblad, hun ten plicht zoudt willen stellen. Zij kunnen er niet buiten; de dubbeltjes zijn er te veel mee gemoed; enkelen zouden niet eens in 't leven kunnen blijven als zij deze bron van inkomste moesten missen.

M A A N D B L A D

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Dit blad verschijnt den eersten van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.
Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Redacteurs:
Dr. VITUS BRUINSMA,
leeraar aan het gymnasium te Leeuwarden.
Dr. G. W. BRUINSMA,
practiseerend geneesheer te Steenberg.

Uitgever:
H. VAN BELKUM Kz., te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij een der redacteurs. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan tot 31 Dec. Over de contributie wordt in de eerste drie maanden beschikt.
De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij wenschen ter verspreiding

Berichten.

Op initiatief van een lid van den Geneeskundigen Raad, tevens lid onzer Vereeniging, is te Leeuwarden door de politie proces verbaal opgemaakt tegen de drie winkeliers B. Z. en d. R.; tegen den eerste wegens den verkoop van urbanuspillen waarin aloë en rhabarber, tegen de laatsten wegens den verkoop van hoofdpijnwater van RASPAIL, waarin Ammoniak was geconstateerd.

Met genoegen vernemen wij dat de aandacht van den betrokken Officier van Justitie is gevestigd op den verkoop en voortdurend aanbeveling te Rotterdam door kappers en anderen van het haarmiddeltje *Melrose*, dat blijkens ons in het vorig nummer mede gedeeld onderzoek een oplossing was van *loodsuiker*, een hoogst vergiftige stof.

Wij hebben tot nu toe verzuimd te melden dat bij arrest van 16 April jl door den Hoogen Raad gewezen, is *verworpen* het cassatieberoep van J. C. v. P., drogist te 's-Hage, door de arrondissement-rechtbank aldaar veroordeeld tot twee geldboeten van f 10, wegens het onbevoegd verkoopen van zoogenaamde koortszenupillen.

Het blijkt ook hieruit meer en meer dat er met onze tegenwoordige wetgeving wel iets te doen is tegen de kwakzalverij, maar onslachtig en lastig is het om eenige veroordeeling van dezen aard gedaan te krijgen, al ware het alleen omdat voor elke veroordeeling het verkoopen moet geconstateerd en het verkochte scheidkundig onderzocht worden. Voor 100 dephouders van hetzelfde middeltje moet 100 maal dat zelfde gebeuren, ook al blijkt uit de advertentie duidelijk dat zij allen hetzelfde verkoopen.

Dat zou anders worden als niet alleen het verkoopen, maar, zooals wij herhaaldelijk hebben gezegd, ook het »ten verkoop in voorraad hebben» strafbaar was gesteld.

In *De Amst.* vonden we onlangs het volgende berichtje:
» Als een bewijs van activiteit van het Londensch postwezen dient het volgende. Een firma te Eindhoven zond dezer dagen een brief naar Londen, die eenige dagen later terug kwam, vergezeld van een gedrukte aankondiging met de volgende woorden: Niet afgegeven wegens nevenstaande reden »*Swindler*» (oplichter.)»

Och, als men dit eens in 't algemeen kon toepassen op alle *Swindler* wier bedriegelijke handelwijzen wij voortdurend aan het licht brengen. Al die genezingen »per correspondentie» van binnen en buitenlandsche kwakzalvers, zijn eenvoudig bedrog, veel erger dan dat wat in een handelszaak, zooals in het bovenstaande berichtje bedoeld schijnt, kan voorkomen.

Ook als men al die postwissels voor Hop-Bitter en dergelijke, die aan de hoofddepots geadresseerd worden, eens een enkele maal kon terug zenden, met de bijvoeging *bedrog*, hoe zouden de afzenders waarschijnlijk tot inkeer komen!

Wij vermeldden in het vorig nummer dat er tercapules geadverteerd worden met de bijvoeging: *als echte kwaliteit aanbevolen door het chemische bureau te Amsterdam.* Wij vernemen nu van den directeur van een der te Amsterdam gevestigde bureaux dat waarschijnlijk een daar verricht onderzoek den verkooper aanleiding, doch geen grond, tot die bijvoeging heeft gegeven. Er was aan dat bureau op verzoek een bepaling verricht van de hoeveelheid teer in de capsules, maar van een »aanbeveling» wegens »echte kwaliteit» was geen sprake geweest.

Trouwens van echt of onecht kan hier geen sprake zijn. Teer is teer en dikwijls uitstekend om met de kwast te gebruiken, maar voor de maag in den regel

een verderfelijk goedje. Gelukkig schijnt het publiek dit eindelijk in te zien, want 't komt ons voor dat de verkoop afneemt.

In het *Nieuwsblad voor den Boekhandel* van 1 Mei jl. vonden wij het volgende bericht:

» De gezamenlijke uitgevers der Stockholmer dagbladen hebben een verklaring openbaar gemaakt, dat zij in het vervolg geen advertentien van lasterlijke of onzedelijke geschriften meer zullen opnemen. Tegelijkertijd hebben zij aan al hun agenten, colporteurs en boden, die zich voortaan met het verspreiden van dergelijke geschriften inlaten, ontslag uit hun dienst aangekondigd. Ook hebben zij de eigenaars van koffiehuisen en andere openbare plaatsen uitgenoodigd, bedoelde geschriften niet in hun lokalen te lezing te leggen, noch ten verkoop te dulden. »Zóóver moet het komen,» zeggen zij ten slotte, »dat niet slechts het vervaardigen, maar ook het verkoopen van die producten der vuile pers tot schande wordt gerekend.»

Bravo, roepen wij de Stockholmer uitgevers toe. Men kan, als men ten dienste van het publiek werkzaam is, nooit geheel vermijden wel eens onwillekeurig aan slechte doeleinden zijn hulp te verleen, maar laat ieder in eigen kring zijn best doen om, aan hetgeen hij weet dat slecht is, zijn hulp te weigeren. Als de uitgevers van nieuwsbladen zoo handelden met diegene onder de kwakzalvers-advertentie's, waarvan het bedrog zonneklaar aangetoond is, zouden ze het publiek voor veel nadeel behoeden.

Waerségers en zijne breukbanden.

Naast HOLLOWAY is de persoon, wiens naam wij hierboven schrijven, degene, die het meest algemeen in Nederland adverteert; vooral in de kleinere provincie-blaadjes. Trouwens hij kan 't gemakkelijk volhouden; hij betaalt aan de uitgevers slechts een paar dubbeltjes voor eene advertentie, waarvoor volgens het tarief, aan het hoofd van de kranten aangegeven, een ander minstens een gulden zou moeten betalen.

Als hij door een jaarlang geregeld te adverteeren in zoo'n weekblaadje slechts één enkele van zijne schreeuwend dure breukbanden verkoopt, behaalt hij nog een winst van tien tot tachtig gulden.

Wij hebben een brief van dezen Antwerpenaar ontvangen, met verzoek door de opening daarvan zijn naam nogmaals in dit blad ter sprake te brengen; wij willen thans daaraan voldoen, hoewel waarschijnlijk niet in den geest, zooals de man gehoopt had.

Duidelijk en zoo kort mogelijk zullen wij uiteenzetten, wie WAERSEGERS is en wat zijne banden beduiden, of en waar deze een enkele maal hulp kunnen aanbrengen en waaraan men zich bloot stelt door zich in te laten met den man, die onfeilbare genezing belooft. Elk kan daarna op zijne hoede zijn.

Vooraf moeten wij even terugkomen op de beschrijving van wat een breuk is, zooals wij dat reeds vroeger hebben medegedeeld.

Eene breuk is in 't algemeen een gedeelte van de ingewanden, dat door eene opening in den buikwand uit zijne gewone ligplaats naar buiten is getreden, dan nog alleen bedekt door de huid.

Eene breukband sluit deze opening in zooverre, dat zij de ingewanden belet daardoor naar buiten

te komen, maar de opening zelf blijft bestaan. In zeer enkele gevallen nu is het mogelijk deze opening door een operatie weg te nemen of op andere wijze tot sluiting te brengen. Dit laatste, de radikale genezing dus, belooft WAERSEGERS tot stand te brengen door zijne *bandage régulateur*, zooals hij in de gewone advertentien heet en ook wel genoemd *bandage à clef*, *bandage à compression progressive*.

Dit moet gebeuren op de volgende wijze. De opening, waarvan wij herhaaldelijk spraken is niet eenvoudig een gat, maar een kanaaltje, in schuinsche richting den buikwand doorborende. Bij langdurig bestaan van de breuk, door verwaarloozing om haar bij 't uittreden terstond naar binnen te brengen, wordt door rekking en trekking dit kanaaltje niet veel meer dan een gat.

Een gewone breukband sluit dit gat af, of, als het nog niet zoo ver gekomen is, sluit hij het uitzwendige uiteinde van het kanaaltje. Heel dikwijls verdwijnt door dit laatste wel de breuk, in zooverre zij door een knobbel van buiten zichtbaar is, maar toch wordt het darmgedeelte niet volkomen binnen de holte van den buik teruggeduwd, of ook het kanaaltje blijft zonder dat open en dus de gelegenheid om uit te zakken blijft bestaan en de breuk komt daardoor vroeg of laat terug, zoodra men den breukband heeft afgelegd.

Kan men er toe geraken het kanaaltje in zijne geheele lengte tot sluiting te brengen, dan is daardoor eene *radikale genezing* verkregen. Behalve door enkele chirurgische kunstbewerkingen, die wij hier onbesproken kunnen laten, heeft men dit willen tot stand brengen door het kanaaltje dicht te drukken, zoodat de binnenwanden met elkander in aanraking komen. Doet men dit aanhoudend en met eenige kracht dan gebeurt het somwijlen dat deze binnenwanden als 't ware voor goed aan elkaar vastkleven en eindelijk vastgroeien.

De *bandage régulateur* is er op ingericht deze vergroeiing te bevorderen. Het onderscheid tusschen haar en andere banden bestaat in de zoogenaamde pop, het dikke uiteinde dat aan iederen breukband voorkomt en tegen de plaats, waar de breukknobbel gezeten heeft, wordt vastgedrukt door den veerkrachtigen stalen band, die om de lenden bevestigd wordt.

Bij WAERSEGERS bestaat deze band niet zooals bij de meeste gewone banden uit een platte, overal gelijkmatige veer, maar uit een ronde veer, van voren bij de pop smal, van achteren waar zij op den rug komt te liggen, breed.

De bedoelde pop bestaat meestal uit een ijeren plaatje, omkleed met eene stof, zooals leder of gutta-percha, die er een min of meer veerkrachtig kussentje van maakt.

Men heeft door de inrichting van deze pop of door haren vorm te wijzigen op alle manieren beproefd haar geregeld en krachtig op de juiste plaats te doen drukken en vooral zoodanig, dat de drukking niet te sterk en daardoor pijnlijk en schadelijk zou worden, maar vooral ook dat zij bleef aanhouden bij alle standen en bewegingen van het lichaam.

Dat de bovengenoemde veerkrachtige stalen band daarbij een hoofdrol moet vervullen en van de beste kwaliteit dient te zijn blijkt van zelf. Bij de banden van WAERSEGERS is deze in 't algemeen zeer goed, terwijl de pop een blaasbalgvorm heeft en, met lucht gevuld en daardoor zeer licht is.

Het kussentje van de pop bestaat echter bij WAERSEGGERS niet uit één maar uit twee plaatjes; de stand dezer plaatjes is door een schroefje zoo geregeld, dat zij naar willekeur van elkaar kunnen worden verwijderd, hun grootste afstand daarbij bedraagt 1½ cM.

Om dit schroefje te regelen voegt W. er een eleganten sleutel bij en noemt daarom de geheele inrichting *une espèce d'horlogerie*.

WAERSEGGERS beweert de uitvinder dezer soort banden te zijn; dit is onwaar; een welwillende hand wijst er ons op dat zij reeds in al hare onderdeelen en werkingwijze duidelijk beschreven worden in „*der praktische Brucharzt*” van Dr. Solanus, Weimar 1854, bl. 79.

Ook te Parijs zijn ze bij Drapier e. a. te kust en te keur en tegen billijken prijs te verkrijgen; onze vroegere mededeeling dat zij ook in ons land algemeen verkrijgbaar zijn en door ieder bekwaam instrumentmaker worden vervaardigd schijnt onwaar te zijn.

't Is nog mogelijk dat W. er een kleinigheid aan gewijzigd heeft en daarop zijne bewering van uitvinder baseert; wij willen het gelooven en beschouwen behoudens deze overdrijving en den enormen prijs de zaak als in orde; maar van dat punt begint dan ook de kwakzalver en wel een van de ergste soort.

Hij belooft in zijne advertenties „volkomene genezing van breuken.” Welnu in 't algemeen onderscheidt men de breuken in twee soorten. De eene soort is nimmer te genezen door de werking van welken breukband ook. Rest dus de andere soort. Bij deze is iedere poging vruchteloos wanneer, zooals wij zeiden, in plaats van een klein kanaaltje slechts een breukpoort of breukring bestaat, waardoor het gedeelte der ingewanden naar buiten uitpuilt.

Bij meer dan de helft van alle gevallen komt dit laatste zeker voor. Van de overblijvenden zal de genezing nog slechts gelukken onder zeer bijzonder gunstige omstandigheden, waarvan men vooraf nooit zeker is, terwijl men gedurig de genezing ziet mislukken, zelfs daar waar men zeker gemeend had te zullen slagen. Een goeden uitslag zal dus uit dien hoofde niet dan als een zeldzaamheid verkregen worden.

Dit weet elk geneesheer en weet WAERSEGGERS ook.

Toch schijnt hij op enkele genezingen te kunnen wijzen, hetgeen bij de honderden gevallen, die hij onder handen heeft gehad, waarlijk niet te verwonderen is. Het cijfer echter is vrij gering; W. zelf noemt in zijn boekje slechts *twalf* voor Nederland in het tijdperk van 1864 tot 1882, dus achttien jaren.

Hierbij moet men niet uit het oog verliezen, dat juist Nederland hem de meeste klandisie oplevert en dat er geen reden is waarom hij niet alle gevallen van genezing zou mededeelen, toen hij in Januari 1882 zijn boekjes liet drukken.

Wij hebben ons de moeite getroost naar deze 12 zoogenaamde genezingen een onderzoek in te stellen, zie hier den uitslag.

- a. het adres onvoldoende of de naam slechts door initialen uitgedrukt . . . 3
- b. niettegenstaande een nauwkeurig opgegeven adres niet te vinden . . . 2
- c. verklaart „nooit met dien mijnheer in aanraking te zijn geweest” . . . 1
- d. verklaren niet genezen te zijn . . . 2
- e. verklaren genezen te zijn . . . 4

12

In 't geheel dus vier genezingen, waarbij nog vermelding verdient, dat een der personen hiertoe behorende, later aan de andere zijde een breuk kreeg, die, niettegenstaande spoedige behandeling door W., niet genas.

Een ander van deze vier zegt, dat het inbrengen der breuk door W. zoo pijnlijk was, dat hij *een dag beurusteloos* geweest was.

Een derde voegt er de bijzonderheid bij dat hij voor zijn band 80 frs. heeft betaald.

Ad *d* zij opgemerkt, dat W. zelf aan een dezer beiden te kennen gaf, dat hij genezen was, terwijl de patient zich later bij wijlen Dr. RIENDERHOFF vervoegende, deze verklaarde, dat in zijn geval iedere goed aangelegde band, gemaakt door een

bekwamen bandenmaker, hetzelfde effect deed als die van W. en veel goedkooper was.

Het antwoord van den tweeden onder *d* genoemd, op onze vraag om inlichtingen, is te eigenaardig, om het niet in zijn geheel hier een plaats te geven:

WelEd. Heer!

Deze is dienende om aan uw verzoek te voldoen.

Meermalen las ik de advertentie van den heer WAERSEGGERS; in Mei '78 schreef ik hem een brief, verzoekende mij te berichten of voor mij ook hoop op genezing bestond, daar ik van kind af, dus bijna dertig jaren, aan een breuk leed. Daarbij verzocht ik opgaaf van prijs en of ik de band zelf moest komen halen. Spoedig ontving ik tot antwoord: de genezing geschiedt altijd; de band met de noodige medicamenten kost f 25.—, ze zelf komen halen was niet noodzakelijk, ik moest de maat nauwkeurig opgeven.

Voor mij die met werken mijn brood moet verdienen, waren de kosten wel wat groot, maar om van de genezing zeker te zijn reisde ik in Juni naar Antwerpen en ontving van den heer WAERSEGGERS een band en een potje zalf; daarbij beloofde hij mij dat de genezing zeker zoude volgen, na eenigen tijd moest ik hem schrijven, dan kon hij mij antwoorden wat ik verder te doen had.

In den beginne heb ik veel last van den band gehad van wege de hitte en omdat ik nooit een band had gedragen, maar van de breuk bespeurde ik niets. Drie maanden later schreef ik hem dit en kreeg tot antwoord dat ik nog wat moest aanhouden dan des nagts en later enkele dagen den band aflaten; toen meende ik genezen te zijn, ik schreef hem dit, daarop antwoorde hij mij den band één dag in de week te dragen, wat tincture d'iode te halen en daarmede de plaats beschilderen, dan zou later de breuk niet terug komen. Die brief is van den 27 December '78; van mijn laatsten maakt hij denk ik in zijn boek gebruik.

Toen ik hem eenigen tijd had afgelaten was het helaas niet genezen; ik had nog zalf, ik schreef hem of ik die kon gebruiken om genezen te worden; den 1 April '79 schreef hij de zalf te gebruiken, de wond zou gescheurd zijn en den band dragen tot hij versleten was.

Later heb ik hem geschreven dat de band bijna versleten en ik niet genezen ben of er niets meer aan te doen was; daarop heb ik geen antwoord ontvangen, mogt de brief niet zijn overgekomen, het antwoord van April '79 wijst dat hij het weet dat ik niet genezen ben.

Mijn breuk is alzoo niet genezen, ik draag nog altijd denzelfden band en bevind mij er goed bij; dat de genezing nooit plaats heeft kan ik niet beweren en zoude het niemand afraden het zelf te beproeven; ik heb nooit een ander heilkundige geraadpleegt mogt UEd. met den Heer WAERSEGGERS over dit onderwerp onderhandelen zou het mij aangenaam zijn hem te verzoeken om mijn naam in zijn boekje te schrappen of mijn breuk te genezen; ik zelf ben niet van plan meer dubbeltjes voor port uit te geven; mijn breuk zal denk ik toch nooit genezen en mijn lijden daardoor niet verminderen.

Hiermede meen ik aan het verzoek van UEd. voldaan te hebben en teken ik mij enz.

18 Maart 1883.

Ik vraag excuus voor de fouten het schrijven is niet mijn alledaags werk.

Uit dit schrijven, waarvan wij alleen de onder-teekening weglaten, en dat voor elk die goed leest het kenmerk der waarheid in zich draagt, blijkt weer het echte karakter van den kwakzalver, zooals hij overal optreedt. Eerst den argeloze *lokken* door advertentie's en marktgeschreeuw, dan hem schaamteloos *zekere genezing belooven* en daardoor *tegen hoogen prijs* het middel *aansmeeren*, om als het niet helpt, eerst den ongelukkigen lijder te trachten met een kluitje in 't riet te sturen en eindelijk niets meer van zich te laten hooren.

WAERSEGGERS heeft, behalve zijn aanhoudend adverteeren, allerhande kunstmiddeltjes om het eerste doel te bereiken. Boekjes in 't Fransch en in 't Vlaamsch met eenige algemeenheden over breuken en grootendeels gevuld met zoogenaamde attesten, worden door hem verspreid.

Op de eerste bladzijde worden een geheele reeks van medailles en ridderorden afgebeeld, die hij zegt ontvangen te hebben. In zijn brief aan ons noodigt hij ons uit om die dingen te komen zien, evenals of wij er een oogenblik aan twijfelden, dat hij ze ons niet zou kunnen vertoonen zoo goed als zijn doctorsdiploma, hoewel hij „net zoo min dokter is als zijn hoed”, zooals iemand zich tegenover ons uitdrukte, die hem jaren lang van nabij heeft gekend. Trouwens sedert de nieuwsbladen de prijs-couranten van al die lintjes en titels hebben bekend gemaakt, zouden wij hem precies kunnen opgeven hoeveel hij er voor heeft betaald; al schijnt het ook wat veel, wij weten dat hij er rijk genoeg voor is, al moge de zaak wat hebben geleden sedert het zonderlinge verschijnsel zich heeft voorgedaan dat zijne vrouw als concurrente is opgetreden.

Die lintjes van W. beteekenen nog al wat; als een klant hem toevallig in zijn huisjasje ontmoet, zal hij altijd onder eenig voorwendsel zich even verwijderen en terugkomen in zijn grijze jas met de roset van ridderordertjes: *les Hollandais! ils aiment à voir cela*. Want juist die natie is het

hoofdvoorwerp zijner exploitatie en als een eigenaardigheid van haar meent hij dat ze er van houden, zoowat half Fransch, half Hollandsch en half Vlaamsch angesproken te worden.

Verder *pour habilement vendre il ne faut pas être dans un magasin*, zegt hij, *il faut être dans un salon pour cela* en hij heeft daarom zijn winkel van vroeger opgeruimd en woont nu in een groot huis met *porte cochère* enz.; de wanden van zijn consultatiekamer aldaar zijn versierd met zijn eigen levensgroot borstbeeld en behangen met certificaten van particulieren, tentoonstellingen enz.

Men ziet het, dat alles is ingericht om te *lokken* en eenvoudigen te *overbluffen*. Thans komt de hoofdzaak: geldslaan uit de patienten, zooveel maar mogelijk is. Vraagt iemand in 't algemeen naar den prijs zijner banden dan antwoordt hij: „*ça, ça n'a pas de prix. Ça dépend de la position des personnes; des particularités etc.*”

Met de grootste gerustheid durft hij dan ook 100 gulden te vragen. Doch wij zijn in zijn huis als bij den kwakzalver op de markt, hij laat zich afdingen en als men maar volhoudt, kan men een band voor de helft of twee derde minder krijgen; men late zich maar niet uit het veld slaan door groote woorden, waarmee hij nog al kwistig is als: *l'art doit être payé — le talent doit être honoré — je surpasse tous mes devanciers etc.*

Dat alles echter, hoe kinderachtig ook en kwastig, men kan het evenalen des hoogen prijs desnoods bijzaak noemen; — de hoofdzaak echter is dat W. geneesmiddelen, zalven, tincturen voorschrijft en aflevert, waarvan hij geen verstand heeft en waarmee hij geen enkele breuk kan genezen en vooral, dat hij, zooals wij zien in zijne advertenties en in den medegedeelden brief van den eenvoudigen werkmán, *zekere genezing* belooft en nog bovendien voorgeeft den lijder persoonlijk niet te behoeven te zien, veel minder te onderzoeken. Genezing zonder dit laatste is echter eenvoudig *onmogelijk* en slechts voor een kwakzalver is zulk een voorwendsel het gewone middel om geld te slaan uit het ongeluk van anderen.

Op eene enkele omstandigheid, die medewerkt aan W. zulk een kolossaal succes te verzekeren, willen wij nog even de aandacht vestigen.

In vroegere jaren wendden zich in ons land de breuklijders gewoonlijk tot de chirurgijns; tegenwoordig echter hebben meest alle medici de bevoegdheid als heilkundige en oefenen velen die praktijk uit.

De verscheidenheid der lichaamsvormen bij de breuklijders is echter oneindig en evenzoo hunne gevoeligheid, hun weerstandsvermogen enz. Vandaar dat voor elk lijder haast een afzonderlijk soort van band noodig is. De collectie banden die de geneeskundige in voorraad moet hebben, wil hij iedereen helpen zooals 't behoort, moet dus zeer groot zijn. Het is zoo goed als onmogelijk en veel te kostbaar voor iemand, die slechts weinig breuklijders onder zijne clientele telt, ze steeds in voorraad te houden. Evenmin zal hij immer een geschikt instrumentmaker in zijne buurt hebben, die in elk voorkomend geval een band naar zijne maat opgave en aanwijzing kan vervaardigen. 't Ware daarom wenschelijk dat in alle hoofdgemeenten van ons land slechts *enkele* geneeskundigen zich bepaalden tot de behandeling van breuklijders, die voor- gelicht door betere kennis aangaande het menschelijk lichaam en zijne verrichtingen, zonder zekere genezing te belooven, zooals WAERSEGGERS, al spoedig op meerdere goede resultaten zouden kunnen wijzen, dan deze voorgeeft verkregen te hebben.

Ten slotte nog eene opmerking. Toen eenige jaren geleden zekere heer NONHEBEL in Amsterdam, die gene bevoegdheid had tot uitoefening der geneeskunst in Nederland, in advertentie's betreffende *Massage* enz. zijn naam versierde met *Dr.*, werd hij vervolgd en veroordeeld.

WAERSEGGERS, evenmin geneeskundige, doet reeds jaren lang precies hetzelfde zonder dat iemand er aan schijnt te denken het hem te beletten.

Op zijn zachtst genomen mag men het eene zonderlinge wetgeving noemen, die aan vreemdelingen toestaat wat aan Nederlanders verboden is.

Alweer een goed voorbeeld uit den vreemde.

De hoofd-directeur van politie te Frankfort a/M., heeft bij circulaire van 14 Maart 1883, het volgende ter kennis gebracht van het publiek.

„In de nieuwsbladen worden gedurig allerlei soort van geheimmiddelen te koop aangeboden. Geregeld worden in de advertenties eene reeks van ongesteldheden opgesomd, waarbij eene zekere genezing of verbetering der ziekte door het genoemde middel wordt beloofd. Dikwijls ook worden daarbij namen genoemd van personen, die door het middel beeten hersteld te zijn.

„De prijs der aangeboden middelen staat in den regel niet in verhouding tot de werkelijke waarde en is meestal veel te hoog. De fabriekanten dezer middelen zijn gemeenlijk geheel onbedreven in eenigen tak der geneeskunde.

„Zij zoeken door depôthouders hunne artikelen bij massa's aan den man te brengen en bieden dezen daarvoor een aanzienlijk rabat aan.

„Ook apothekers leenen zich somwijlen er toe om zulke niet door hen of onder hun toezicht vervaardigde geneesmiddelen te verkoopen.

„Bij snellen omzet zijn de winsten op die manier te behalen zeer groot.

„Ieder verstandig mensch moet erkennen dat door het gebruik dezer middelen de gezondheid kan worden behadigd. Geneesmiddelen, die in eene bepaalde ziekte op voorschrift van een geneesheer heilzaam werken, kunnen schade aanbrengen, wanneer dezelfde toestanden niet aanwezig zijn.

„Het behoeft niet vermeld te worden, dat ziekten die tot zulke middelen hun toevlucht nemen zelden de ware oorzaken hunner ongesteldheden nauwkeurig kennen en door ontijdig of overtollig gebruik van geheimmiddelen — die vaak per brief voorgeschreven zijn — hun toestand of verergeren of, zooals meest het geval is, geene genezing of verbetering hoegenaamd erlangen en daarom hun geld te vergeefs uitgeven en derhalve »door valsche voorwendsels nadeelaan hun vermogen ondergaan hebben.»

„De bestaande wetten zijn bij machte dezen handel in geheimmiddelen tegen te gaan, indien de feiten behoorlijk omschreven ter kennis gebracht worden van de politie.

„Een iegenlijk, derhalve, die van een dezer geheimmiddelen zonder gevolg gebruik heeft gemaakt of daarvan nadeel heeft ondervonden, wordt dringend uitgenoodigd mij onmiddellijk mededeeling te doen van den naam van het middel, de plaats waar en den datum waarop het werd gekocht, met overlegging van de gebruiksaanwijzingen, die er bij ontvangen zijn en onder bekendmaking van zijn eigen naam en woonplaats, opdat het mij mogelijk worde met goed gevolg handelend op te treden tegen deze geheimmiddel-zwendelarij volgens de artt. 230, 263 en 360 van het strafwetboek.»

Een dezer artikelen bevat de bepalingen omtrent bedrog en oplichterij en wat in Duitschland volgens het oordeel van een bevoegde, een Directeur van Politie, dien naam verdiend, kan in Nederland bezwaarlijk anders worden bestempeld.

De Zeedokter uit de Raamskooi.

Wanneer men te Amsterdam in de Raamskooi — een dwarsstraat tusschen den Nieuwendijk en de Prins Hendrik-kade — naar den Zeedokter vraagt, dan zal men dadelijk verwezen worden naar een der herbergen, die zich in die straat bevinden. Wordt het onderzoek daar voortgezet, dan kan men van den kastelein vernemen, dat de dokter, die eigenlijk te Buiksloot woont, des maandags en woensdags vóór den middag te spreken is, en den raad er bij ontvangen zoo vroeg mogelijk te komen, ten einde tijdig in het bezit te geraken van een loodje, dat de beurt bepaalt, waarop de patienten worden geholpen, en om vooral niet te vergeten een fleschje urine mede te brengen. Uit een en ander blijkt dus duidelijk, dat de Zeedokter een zeer bekende persoonlijkheid is in de Raamskooi en dat hij gewoon is op de genoemde dagen een druk bezoek te ontvangen. Dit is dan ook werkelijk het geval. Reeds sedert eenige jaren oefent die zoogenaamde Zeedokter, wiens naam FARBER OVERBEEK is, aldaar op zijne manier geneeskundige praktijk uit, die voornamelijk bestaat uit p. skijkerij en niet veel meer is dan een bespottelijke nabootsing der geneeskunst.

De man heeft niet de allerminste bevoegdheid tot de uitoefening van eenigen tak der geneeskunst en heeft den naam van Zeedokter eenvoudig aan de omstandigheid te danken, dat hij vroeger ter zee heeft gevaren en, waarschijnlijk als schrijver belast zijnde met eenige administratie, tevens het toezicht

moest houden op de medicijnkist, die men op de schepen aantrof, welke geen geëxamineerden dokter en evenmin een volledige apotheek aan boord hadden. Zulk een medicijnkist, waarin niets dan geneesmiddelen, die bijna aan iedereen bekend zijn, aanwezig waren, werd aan boord een lapdoos en degene, die er het bestuur over had, de lapzalver genoemd, een naam zoowel in klank als beteekenis vrij wel overeen komende met dien van kwakzalver. Veelal behoorde bij de lapdoos een boekje, waarin de geneesmiddelen werden beschreven, welke tevens voor het gemak een nommer hadden, hetgeen eens een lapzalver op het denkbeeld bracht om, wanneer hij besluiteloos was in de keuze van een geneesmiddel, de beslissing aan het lot over te laten en zich daartoe van dobbelsteenen te bedienen. Voorzeker een bedenkelijke manier van ziekenbehandeling, maar toch in de uitkomsten niet veel verschillende van de p. skijkerij — evenmin iets meer dan het slaan in den blinde.

Dewijl nu FARBER OVERBEEK als onbevoegde de geneeskunst niet mag uitoefenen en daarom groot gevaar zou loopen ter verantwoording zijner onwettige praktijk voor den strafrechter geroepen te worden, heeft hij een middel gevonden, dat hem volkomen vrijwaart voor vervolging. Hij heeft een handlanger gezocht en gevonden in den persoon van H. M. MENSERT, dokter in de geneeskunst, die het sinds lang niet meer beneden zijne waardigheid acht de recepten van den kwakzalver te schrijven en van zijn naamteekening te voorzien, waardoor de wet op de uitoefening der geneeskunst wordt ontboden.

Dat het geneeskundig onderzoek der patienten zeer weinig te beteekenen heeft, kan men afleiden uit het feit, dat hunne tegenwoordigheid niet gevorderd wordt en dat de geneesmiddelen worden voorgeschreven enkel op het zien der urine.

Reeds meermalen is in het Maandblad er op gewezen, dat nooit door een geneeskundige, indien hij niet behoort tot de bent der kwakzalvers, een recept wordt geschreven voor een zieke, dien hij niet zelf heeft onderzocht en in geen geval wanneer hem alleen diens urine onder de oogen komt. Het onderzoek van urine heeft dan alleen waarde en beteekenis, wanneer het verricht wordt volgens de regelen der wetenschap door den geneesheer of een bevoegd scheikundige, terwijl het zoogenaamde p. skijken geen andere strekking heeft dan met vertoon van geleerdheid de onkundigen te misleiden. Gelukkig kan men deze soort van kwakzalverij gemakkelijk ontmaskeren op verschillende manieren, die men vermakelijk zou kunnen noemen, indien de zaak niet zoo ernstig ware. Daarvan strekke het volgende ten bewijze.

Op 25 April 11. ging iemand, no. 31 volgens het loodje, den Zeedokter raadplegen, voorwendende, dat zijne dochter (de man is kinderloos) reeds een tijd lang aan 't sukkelen was en stelde hem ter beoordeeling van haar toestand een fleschje ter hand, gevuld met duinwater, een weinig gekleurd door een aftreksel van thee, dus wat men noemt slappe thee. Het vocht werd bekeken, eenige droppels van een ander vocht er bij gevoegd, hetgeen een flauwe troebeling veroorzaakte, waarna de dokter vertelde, dat de lippen van het meisje bleek waren en zij blauwe randen onder de oogen had, dat haar humeur onplezierig en haar eetlust gering was en vervolgens, dat zij leed aan een ziekte, die wel eens voorkomt bij meisjes, en die wij maar niet zullen noemen. De Zeedokter dicteerde het recept, dat de heusche dokter schreef, benevens het adres van den apotheker ULOTH, bij wien het geneesmiddel moest klaar gemaakt worden, gaf verder nog eenige regels op voor het diët, vooral versterkende middelen, maar niet te veel op eens, waarna de man een gulden betaalde en zich verwijderde, na niet zonder tegenstribbelen zich weder in het bezit gesteld te hebben van zijn fleschje met slappe thee.

Twee dagen later, den 27 April ontving de Zeedokter een bezoek van eene vrouw, no. 43!! volgens het loodje, die hem verhaalde, dat de man van de mevrouw, bij wie zij schoonmaakte, al een heelen tijd onder dokters handen was en zelfs de prefester niet wist, wat menheer eigenlijk scheelde, en dat mevrouw gehoord had, dat de dokter wel aan het water van menheer kon zien, wat hem

mankeerde, en zij nu een fleschje met water had meegebracht en hem verzocht dit nu eens te bekijken.

De Dokter nam het fleschje, zag een oogenblik naar het vocht, dat er in was, en schonk er iets bij waardoor het geelachtig vocht eensklaps wit werd als melk.

„Vrouw,” zei de dokter, „gij zijt in de war, die p. s is niet van een man, ze is van eene vrouw!”

„Stellig niet,” was het antwoord, „mevrouw is niet ziek, ik weet zeker dat het water van menheer is!”

„Heeft mevrouw dan geen dochters?” was ditmaal des dokters vraag.

„Ja,” antwoordde de vrouw, „wel een meissie van een jaar of zes en twintig, maar ik weet er niet van, dat ze ziek is!”

„Dan zal het wel zijn zooals ik zeg,” zeide de dokter, „dat het water van de jonge juffrouw is,” en nu volgde een opsomming van ziekteverschijnselen vrij wel gelijk aan die van het eerste verhaal. Het recept werd als het vorige door M. geschreven weder met bijvoeging van ULOTH's adres en het gebruik van versterkende middelen aanbevolen.

„Och men lieve menheer,” zeide de vrouw vóór zij den gulden betaalde, „ik ben zoo slecht van memorie, schrijft u het assieblieft op een stukkie pampier, dan kan mevrouw het zelve lezen, anders gelooft het mensch warempeltjes niet, dat het water van de juffrouw is!”

De dokter weigerde aanvankelijk aan haar verzoek te voldoen, maar schreef eindelijk, toen de vrouw niet van plan scheen te vertrekken, alvorens aan haar verzoek voldaan was, op een strookje papier het volgende »veel versterkend eten, melk, beefstuk, eijeren, waterchocolaad enz.”

De vrouw, die eenigzins op de hoogte was van de rol door haar gespeeld, nam het papiertje aan, betaalde een gulden en vertrok tot groote vreugde van al degenen, die reeds geruimen tijd hunne beurt in den tapperswinkel zaten af te wachten.

De vloeistof, die in het fleschje aanwezig was en zeer terecht aanleiding kon geven tot eenigen twijfel of de urine van een man of van eene vrouw afkomstig was, bestond uit niets anders dan een oplossing van keukenzout in een aftreksel van zoethout, welk vocht door zijne flets gele kleur tamelijk veel op urine gelijkt.

Het keukenzout was er bijgevoegd, omdat bij onderzoek van het eerste fleschje gebleken was dat de Zeedokter bij zijn onderzoek van urine gebruik maakt van een loodzout (loodazijn), dat in normale urine altijd een neerslag te weeg brengt en niet minder in een oplossing van keukenzout.

Ten slotte nog een enkel woord over de recepten, die door den Zeedokter worden voorgeschreven.

In den regel verschillen deze niet veel van elkander en krijgen de patienten aan de meest uiteenlopende ziekten lijdende nagenoeg hetzelfde recept. Zoo werd bijv. na het zenden van urine van een vierjarig kind, dat door longontsteking aangetast zeer ernstig ziek was, bijna dezelfde drank voorgeschreven als een paar dagen later voor de denkbeeldige lijdens, wier urine hij meende in handen te hebben, toen men hem slappe thee en zoethout-aftreksel als zoodanig aanbood.

Amsterdam, Mei 1883.

P. KRUISSE.

Curiosa uit de patentwet.

„Merkwaardig is het, dat terwijl de verkoop „dezer schulpjes oogzalf zeer zeker overtreding van „de geneeskundige wetten oplevert, toch zonder „bezwaar aan den verkooper patent voor zijn „wettig bedrijf wordt uitgereikt!” zoo spraken wij in een vorig nummer onze verwondering uit.

Reeds vroeger hebben wij er op gewezen, hoe volgens eene ministerieele beschikking naar aanleiding dierzelfde patentwet het beroep van *magneteuseur* wordt gelijk gesteld met dat van *arts* en dus daarvoor op denzelfden voet patent wordt uitgereikt.

Wij zijn daarmede echter nog niet aan 't einde van de „zonderlingheden” waartoe deze wet aanleiding heeft gegeven en waarvan enkele der vermelding waard zijn.

Zoo is het bedrijf van *Artzenijmenger* verklaard verwant te zijn „met dat van *Chimist*. *H...*

M A A N D B L A D

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Dit blad verschijnt den eersten van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.
Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Redacteurs:
Dr. VITUS BRUINSMA,
leeraar aan het gymnasium te Leeuwarden.

Dr. G. W. BRUINSMA,
practiseerend geneesheer te Steenbergen.

Uitgever:
H. VAN BELKUM Kz., te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij een der redacteurs. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan tot 31 Dec. Over de contributie wordt in de eerste drie maanden beschikt. De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij wenschen ter verspreiding.

Berichten.

Voorloopig is het plan gevormd ook dit jaar de vergadering der Vereeniging te houden in de maand Augustus te Amsterdam op een nader te bepalen dag.

Leden die punten op die vergadering wenschen ter spraak te brengen worden verzocht ze aan de redactie vóór 20 Juli a. s. op te geven.

In de op 16 Juni j.l. te Arnhem gehouden vergadering van den Geneesk. Raad voor Gelderland en Utrecht is de kwakzalverij ter spraak gekomen en de wijze waarop men de bestaande (gebrekkige) wetsbepalingen daartegen moet toepassen. Volgens het verslag der verg. in het Pharm. Weekblad, waarvan de redacteur lid van dien Raad is, zoodat dit verslag zeker vertrouwen verdient, heeft het rechtsgeleerd lid van dien Raad gezegd:

» Waarschuwingen, desnoods herhaalde, hetzij van wege het Geneesk. Staattoezicht, hetzij door het Hoofd der politie, moeten in elk geval voorafgaan, alvorens men den weg van rechten inslaat.»

Wij wenschen te vragen waarom? Algemeene waarschuwingen geschieden er door ons maandblad, en de vele bladen die daaruit iets overnemen, genoeg. Moet elke kwakzalver nu nog een persoonlijke waarschuwing ontvangen? Waar het overtredingen betreft van eene nieuwe wet, waarmee men kan veronderstellen dat het publiek nog niet voldoende op de hoogte is, zooals b. v. de drankwet kort na de invoering, kan men zulk een handelwijze nog eenigszins billijken. Maar onze geneeskundige wetgeving bestaat nu bijna twintig jaar. Moeten nu nog altijd de kwakzalvers en hunne handlangers beschouwd worden als onnoozele zielen, die niet weten dat zij iets misdoen? Waarom juist hier zulk een verbazende lankmoedigheid?

Wij geven het rechtsgeleerd lid toe dat „kwakzalverij met deze wet met art. 30 nooit geheel te fnuiken is”, maar toch bij behoorlijke toepassing der wet is er wel iets mee aan te vangen, en het zijn juist de geneeskundige ambtenaren, die onder eede verklaard hebben de wetten, in het belang der Volksgezondheid vastgesteld, te zullen handhaven, van wie die toepassing mag worden verwacht. Als zelfs zij gaan schipperen, wat nemen en geven, dan is aan de kwakzalvers ruim baar gelaten.

In dezelfde vergadering werd, nadat gewezen was op de onmogelijkheid om met onze tegenwoordige wetgeving de kwakzalverij geheel te fnuiken, gezegd: „het is de vraag of dit wel met eenige wet kan geschieden, omdat de wereld nu eenmaal wil bedrogen worden.”

Dit laatste is een dikwijls herhaalde vergissing. Niemand wil bedrogen worden, slechts zijn velen lichtgelovig, onlogisch in hun gevolgtrekkingen enz. en laten zich daardoor bedriegen, nu door den een en dan door den ander. Doch dit daargelaten, het is een onomstootelijke waarheid dat de kwakzalverij nooit door eenige wet geheel te onderdrukken is, doch wij hopen niet dat iemand hierin een reden zal zien om na te laten naar de best mogelijke wetgeving te streven. Geen drankwet zal de dronkenschap geheel kunnen doen verdwijnen, doch dit is geen reden om niet de drankwet zoo goed mogelijk te maken. Geen strafwetboek, ook niet het nieuwe als het ingevoerd wordt, zal diefstal geheel onderdrukken; maar dit behoort niet tot moedeloosheid te stemmen.

Zoo ook in zake kwakzalverij; matiging, vermindering van dezen vorm van bedrog, is al wat wij van een betere wetgeving verwachten. Doch die is dan ook zeer zeker te verkrijgen en daarvoor moesten allen die het wel meenen met de volksgezondheid en de volkswelvaart hunne krachten inspannen.

Moet de miljoenenjuffrouw in ons Maandblad genoemd? Kwakzalverij gepleegd, in den zin die wij daaraan in dit blad hechten, heeft zij niet. Maar wij willen er op wijzen dat hetzelfde artikel van het straf-

wetboek, ingevolge waarvan zij waarschijnlijk zal veroordeeld worden, toepasselijk is op de bedriegers die wij in ons blad aan de kaak stellen. Zie hier de eerste alinea van het artikel van het strafwetboek waarop de officier van justitie zijn eisch tot gevangenzetting voor 5 jaar van Jaantje en Gerrit steunt:

Art. 405. Al wie, hetzij met gebruikmaking van valsche namen of valsche kwaliteiten, hetzij met zich van bedriegelijke middelen te bedienen, om het bestaan van valsche ondernemingen, van een niet bestaand vermogen of crediet te doen gelooven, of om de hoop of vrees te verwekken ten aanzien van eenigen uitslag van zaken, van eenig toeval of andere hersenschimmige gebeurtenis, zich gelden, losse goederen of verbindtenissen, beschikkingen, papieren van geldswaarde, toezeggingen, kwijtingen of bevrijdingen zal hebben doen afgeven of ter hand stellen, en langs eenen dezer wegen, zich bedriegelijk van eens anders bezittingen in het geheel of ten deele meester zal hebben gemaakt of getracht zal hebben meester te maken, zal gestraft worden met eene gevangenzetting voor ten minste een jaar en ten hoogste vijf jaren, en eene geldboete van ten minste vijftig en ten hoogste drie duizend franken.

Wanneer iemand bij het verkoopen van fleschjes pompwater, of pillen van aloë, of zalfjes van reuzel en was, of wat ook, met nadruk beweert dat de koper daardoor van vele ernstige kwalen onfeilbaar zal genezen worden, en ten gevolge van die bewering een bovenmatig hoogen prijs voor zijn waar krijgt, dikwijls met gebruik van valsche titels en attesten, wat doet hij dan anders dan zich van bedriegelijke middelen bedienen om de hoop te verwekken ten aanzien van eenigen uitslag van zaken of andere hersenschimmige gebeurtenis en zich gelden doen afgeven en bedriegelijk van een anders bezittingen meester maken?

Wij, niet-rechtsgeleerden, kunnen de zaak niet anders inzien. Een enkel rechtskundige, n.l. mr. M. EYSEL te 's Gravenhage (zie Weekbl. v. h. Recht van 23 Oct. j.l., overgenomen in ons blad van Nov., bijvoegsel) schijnt het met ons eens te zijn. Zouden niet andere juristen hun oordeel hierover eens willen zeggen? En zoude geen officier van justitie op dien grond een vervolging willen instellen? Wij recomandeeren hem dan de verkoopers van Hop-Bitter, ofschoon het aangehaalde artikel op die van Hollowaypillen en honderd andere middeljes even goed toepasselijk is.

Victor Saint Paul heeft een som van 25,000 francs ter beschikking van de geneeskundige akademie te Parijs gesteld, om als prijs uit te reiken aan den persoon die een geneesmiddel voor de besmettelijke keelziekte, diphteritis, ontdekt, dat door de akademie als afdoend wordt erkend. De prijs zal zonder onderscheid van nationaliteit worden toegekend, en zoolang het middel nog niet gevonden is, zal de rente van het geld jaarlijks worden uitgekeerd als premie voor het beste werk over deze ziekte. (N. v. d. D.)

En dan die vele middeljes die ook in onze bladen tegen besmettelijke keelziekte als onfeilbaar geadverteerd worden? De verkoopers daarvan zouden die f 25,000 francs gemakkelijk kunnen verdienen, als zij waarheid spraken in hun advertenties.

Aan dit laatste mankeert het.

Zondag namiddag heeft zich aan het politiebureau te Dordrecht aangemeld, om zijne straf te ondergaan, zekere W. M., koopman, wonende te Middelburg, die door de arrond. rechtbank aldaar, ter zake van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst, was veroordeeld tot eene gevangenisstraf in eenzame opsluiting van 45 dagen. Hij was deswege signaleerd in Alg. Politieblad en is ter beschikking der justitie gesteld. (N. R.)

Het Gerechtshof te 's-Gravenhage heeft 26 Juni j.l. het vonnis der Middelburgsche Rechtbank waarbij de echtelieden Gunters en de geneeskundige Kimmel tot celstraf en geldboeten zijn veroordeeld, ter zake van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde werd, wat de straf aangaat, ver-

nietigd. De beklagden werden nu ieder in eene boete van f 100, subsidiair 7 dagen celstraf verwezen.

Menig niet-rechtskundige heeft zich allicht verwonderd, dat in deze strafzaak van GUNTERS en zijne somnambule ook de geneesheer, die de recepten onderteevende, door de rechtbank is veroordeeld en ook deze veroordeeling thaus door het gerechtshof is bevestigd.

Volgens uitvoerige mededeeling in het jongste nummer van de *Annales d'hygiène*, heeft het Hof van Appel te Nimes in een overeenkomstig geval, op juist dezelfde wijze beslissing genomen.

Het Hof erkende, dat de geneesheer voor zich het recht had de geneeskunst op eigen verantwoordelijkheid uit te oefenen op de wijze, zooals hem goed dacht, doch dat hij als helper van een onbevoegde optredende, het misdrijf van dezen mogelijk maakte en veroordeelde hem diensvolgens als medeplichtige.

» De Fransche Minister van Koophandel, de heer Hérisson, heeft geconfereerd met de commissie voor een nieuwe wet op de artsensjebereidkunde.

„De commissie had eerst volkomen vrijheid van verkoop van alle middelen die in de apotheek voorkomen gewenscht. De Minister heeft voor de vergiften en bedwelvende middelen eene uitzondering verkregen.”

» In Italië is even als in andere landen eene wet tot stand gekomen, waarbij de verkoop van geheimmiddelen verboden wordt, indien niet de juiste samenstelling op de etiketten of omslagen duidelijk is aangegeven.”

Deze beide berichtjes vinden we in het dagblad *De Amsterdammer*. Dat er daarom in die landen minder kwakzalverij zal gepleegd worden dan bij ons, durven we niet verzekeren. Ook wij hebben wetten die den verkoop moeten beperken. Maar wetten hebben en wetten toepassen is twee.

Met genoegen merken we op dat de redactie van *De Landbouwcourant* (Hoofdredacteur Dr. L. MULDER) ons streven in zijn blad steunt. Zie hier een aardigheid uit een der laatste nommers.

» Een nagemaakte reclame. De zwakste koe, het kleinste kalf en de zwaarste stier kunnen gerust hop-bitter drinken als ze het krijgen kunnen. Het zal den leverancier goed doen. Afgelcefte paarden, stram van rhumatische, in het algemeen alle gedierten, die oud zijn, het land of het zuur hebben, kunnen zich verjongen door, als ze dien krijgen kunnen, een emmer hop-bitter in één teug leeg te drinken. Ook dit zal den leverancier goed doen. Zeg het voort.”

In het dagblad *De Amsterdammer* van 25 Juni j.l., lezen we het volgende:

„In het noordwestelijk deel van Friesland bevindt zich tegenwoordig een reizend koopman, die wonderen verricht, welke hem door den besten charlatan zeker zouden beïjd worden. Dezer dagen arriveerde hij te Dronrijp en liet door den dorpsomroeper bekend maken, dat hij op een bepaald uur op het kerkplein zou verschijnen, ten einde onder de bevolking voorwerpen uit te reiken, die strekten tot heil der menschheid.

„Eene groote menigte goedgelovige lieden en nieuwsgierigen komen zich op den bepaalden tijd verzamelen rondom den vreemdeling en nu bleek, dat de wonderlijke gast in het bezit was van ringen, die volgens zijne omslachtige verklaring gemaakt waren van zilver, goud, koper en ander metaal, tusschen welke grondstoffen zich eene magnetische stof bevond. Deze ringen die de kracht hadden om alle mogelijke kwalen te verdrijven, wanneer ze op de zieke deelen des lichaams werden gedragen, werden den heilbegeerenden aangeboden à 25 ets. Aan indrukwekkende tooneelen ontbrak het niet en daaraan had de listige koopman het vooral te danken, dat hij zich in een ruim debiet mocht verheugen.

M A A N D B L A D

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Dit blad verschijnt den eersten van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.
Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 Decem-
ber. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Redacteurs:
Dr. VITUS BRUINSMA,
leeraar aan het gymnasium te Leeuwarden.
Dr. G. W. BRUINSMA,
practiseerend geneesheer te Steenberg.

Uitgever:
H. VAN BELKUM Kz., te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij een der redacteurs. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan tot 31 Dec. Over de contributie wordt in de eerste drie maanden beschikt.
De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaten als zij wenschen ter verspreiding.

De nieuwe London Haarhersteller.

Weder een vergif als iets heilzaams aanbevolen.

De eene kwakzalver lokt den ander. Als A goede zaken maakt met het een of ander middelje, begint B spoedig ook iets dergelijks op de markt te brengen. En A en B verdienen ieder dan weldra evenveel als vroeger A alleen. Want concurrentie in den gewonen zin is er op kwakzalversgebied niet. In bedrijven die in een behoefte voorzien, zal de een zijn dood de ander zijn brood zijn; als zich een tweede bakker in een dorpe vestigt, worden de verdiensten van den eerste minder. Maar in een industrie als de kwakzalverij, waarmee in geen behoefte voorzien wordt, is het geheel anders. Elke kwakzalver schept zich zijn eigen klanten door zijn luidklinkende advertenties, en personen die er anders nooit aan zouden denken naar de middeljes te grijpen, worden nu door die voortdurende en herhaalde schreeuwende uitnodigingen er toe gebracht. En zijn ze door den eenen kwakzalver bedrogen, dan vallen ze in handen van den tweeden, die wat luider schreeuwt of op een andere wijs zijn leugens inkleedt, om vervolgens van dezen naar een derde te gaan.

In den laatsten tijd wordt de keus bijzonder rijk voor liefhebbers van „onfeilbare haarherstellers”, die meest allen geadverteerd worden met de afbeelding van langharige dames er bij. En helaas bijna al deze haarmiddeljes zijn vergif. Het nieuwste wat bij ons op de markt gebracht wordt maakt hierop geen uitzondering. Het is *The New London Royal Hairrestorer* of *Dr. Salps Lotion* ook onder den Hollandschen naam *De Nieuwe Koninklijke Haarhersteller*. Voor eenigen tijd begon een boekdrukker op een klein plaatsje in Zeeland als „hoofdagent” hiervoor op te treden en het is hem, als zoovele anderen, gelukt een aantal dephouders te vinden.

De voorwaarden voor de laatsten zijn dan ook uitlokkend. Men kan 6 flesschen in depot krijgen en behoeft deze eerst te betalen nadat ze verkocht zijn, bij een nieuwe aanvraag. Het publiek betaalt f 1,50 voor de flesch en de dephouders genieten 30% winst of 45 cent per flesch. Deze „gunstige voorwaarden” en de geneigdheid van velen om mee te doen als er geld te verdienen valt, zonder er op te letten of zij daardoor ook aan een grof bedrog de hand leenen, hebben gemaakt dat reeds binnen enkele maanden in vele plaatsen dephouders gevonden zijn, en de advertenties reeds menigen kapper of anderen winkelier als zoodanig aanwijzen.

Het onderzoek dat de heer D. v. D. WEERD voor ons verrichtte, leerde dat we hier alweder met de gevaarlijke oplossing van *loodsuiker* te doen hadden. Men krijgt voor f 1,50 een blauwe flesch met 300 gram *water* waarin 7,5 gram *loodsuiker* is opgelost en 9 gram *zwavel* in fijn verdeelden toestand rondrijft, terwijl er een weinig *rozenolie* en een siertje *muskus* is bijgevoegd om er een aangenamen reuk aan te geven.

Zulk een mengsel kan het haar een weinig voorbijgaand donker kleuren, doch daarvoor bestaan wel betere en niet gevaarlijke mengsels. En deze *loodsuikeroplossing* is zeker gevaarlijk. Herhaaldelijk worden zoowel uit het buitenland als uit ons land mededeelingen gedaan van vergiftigingen, die door het voortdurend gebruik van zulke loodhoudende haarmiddeljes veroorzaakt zijn.

De verkoper speculeert op de ijdelheid der menschen, die hen meermalen hun gezondheid over het hoofd doet zien. Zulke vergiftige mengsels als deze *Nieuwe London haarhersteller*, worden niet alleen aanbevolen om het haar een beetje donker te maken, maar het heet, schandelijk genoeg, dat de groei en de gezondheid van het haar er door bevorderd worden. In de aanbevelingen van dit door den Zeeuwschen boekdrukker in ons land ingevoerd product lezen we o. a.: *door zijn gebruik wordt het haar glansrijk en zoo zacht als zijde; zijne heilzame uitwerking belet het uitvallen en geeft nieuwe groeikracht aan de jonge en verzwakte haren*. Is het niet schandelijk met deze woorden het publiek iets in handen te spelen, dat eenvoudig als *vergif* werkt?

Geldzucht, helaas bij ons in dit opzicht door geen wet beteugelt, brengt de menschen daartoe. Zulk een flesch van dezen haarhersteller kost den fabrikant een paar centen, en de leugens waarmee ze aan den man gebracht wordt, maakt dat het publiek er anderhalve gulden voor betaalt. Wie zijn geweten aan kant zet, kan zoo doende een aardig duitje verdienen . . . en veel kwaad uitwerken.

Juist dezer dagen kwam ons weer het bericht van een vergiftiging door een loodhoudend haarmiddel onder de oogen.

Prof. AUGIER deelt een geval mede waarbij een sedert vijftien maanden aan steeds toenemende verlamming der bovenste ledematen, zonder gevoel van pijn lijdende patient, onder zijne behandeling kwam. Na een nauwkeurig ingesteld onderzoek omtrent de oorzaak dezer ziekteverschijnselen, bleek het dat de patient sedert vijf jaren gebruik maakte van eene zoogenaamde onschadelijke vloeistof om het haar zwart te verwen.

SCHMITT onderzocht deze vloeistof en vond daarin een in aether oplosbaar loodpraeparaat, dat na vervluchtiging van den aether op de haren bleef kleven en ze zwart kleurde. AUGIER zorgde onmiddellijk dat het haar gereinigd werd en na het toedienen van zwavelbaden en het inwendig gebruik van joodkalium genas de patient spoedig van zijn lijden. De haarverf werd natuurlijk niet meer gebruikt.

Dit geval wordt medegedeeld in het *Militair Geneeskundig Archief*, overgenomen uit een Fransch tijdschrift.

Het jongste nummer van de *Ann. d'hygiène* wijst nogmaals op de vergiftigingsgevallen door een der leden medegedeeld in het Geneeskundig Gezelschap te Londen. Eene dame leed aan verlamming der beide handen tengevolge van 't gebruik van zulk een loodhoudend haarwater gedurende twee jaren.

Haar neef, die hetzelfde water ongeveer gedurende even langen tijd had gebruikt, ondervond dezelfde gevolgen.

Een ander lid van het Gezelschap doet mededeeling van drie gevallen van eigenaardige vormen van waanzin, ontstaan door 't gebruik van loodhoudende haarmiddelen en een derde verklaarde twee gevallen te hebben waargenomen van loodkoliek ontstaan door dezelfde oorzaak.

Bij ons worden behalve de besproken *London Haarhersteller* ook druk geadverteerd drie andere: *Melrose*, *Eau des Fées* en *Allen's haarhersteller* die eveneens *lood* bevatten. Elk gebruiker van een dezer stelt zich dus daarbij aan groote gevaren

bloot en niet altijd zal de genezing zoo gemakkelijk zijn als in 't eerste van de bovenaangehaalde gevallen.

Zou het niet tijd worden, zoo vragen wij opnieuw, om eindelijk tegen dezen verkoop van *vergif* als iets heilzaams, met den krachtigen arm der wet op te treden?

Berichten.

De Vergadering onzer Vereeniging is nu gesteld op Dinsdag den 28sten Augustus aanstaande, 's voormiddags 10½ uur, in een der lokalen van ons medelid Krasnapolski te Amsterdam.

De agenda en de te behandelen concept-statuten zullen de leden tijdig worden toegezonden. Punten voor die agenda worden nog tot 15 Augustus ingewacht.

In Duitschland is in den laatsten tijd vrijwat geschreven over de *Zwitserse pillen* van BRANDT. Het *Weekbl. v. h. Tijdschr. voor geneeskunde* geeft het volgende beknopte overzicht van hetgeen daarover is voorgevallen. Ter herinnering nemen we onder *Herhaalde waarschuwingen* (laatste bladzijde) nog eens op wat we ree 's dikwijls van de pillen hebben gezegd.

Het bericht in het genoemde tijdschrift luidt:

„De zoogenaamde laxeerpillen, door den Apotheker RICHARD BRANDT te Schaffhausen onder den naam van *pilulae Helveticae* in den handel gebracht, hebben aan de Proff. FRERICHS en VIRCHOW last en onaangenaamheid, benevens eene scherpe afkeuring hunner handelwijze van wege het Aertzliche Verein, berokkend. Aan beiden waren door BRANDT de besproken pillen, met de beschrijving hunner samenstelling, ongevraagd toegezonden. Door beiden waren de pillen gebruikt en over de werking daarvan, om van het lastig geschrijf van BRANDT af te komen, aan laatstgenoemde eene verklaring gezonden. FRERICHS had alleen geantwoord dat zij „niet unwirksam” bevonden waren. VIRCHOW's antwoord echter luidde dat hij, tijdens zijne jongste ziekte van die pillen gebruik makende, daarvan „eine prompte und von allen unbequemen Nebenerscheinungen freie Wirkung” had ondervonden en dat hij er niet aan twijfelde „dass ein prolongirter Gebrauch derselben” als onschadelijk kon gelden. Zoowel het schrijven van FRERICHS als dat van VIRCHOW werd zonder hunne toestemming door BRANDT openbaar gemaakt en als reclame voor zijne pillen gebruikt. In verband hiermede richtte het „ärztliche Bezirks-Verein” der hoofdstad tot beiden een berispenschriftje en beklagde er zich over dat zij, hoewel onwillekeurig, de zaak van den verkoop en aanprijzing van kwakzalverijen hadden bevorderd. VIRCHOW, hierover geraakt, antwoordde, dat zijn schrijven aan BRANDT buiten zijn weten door hem was gepubliceerd en dat, terwijl de samenstelling der pillen bekend was, het in dit geval in geen opzicht de aanbeveling van eenig arcanum kon gelden, terwijl hij ten slotte voor het verdere lidmaatschap van het Berliner Verein bedankte. VIRCHOW's handelwijze wordt door de Berliner geneeskundige bladen verschillend beoordeeld. Terwijl sommige de zaak niet zoo ernstig opnamen, vonden anderen de redactie van VIRCHOW's antwoord aan BRANDT zoo onvoorzichtig, dat het in ieder opzicht eene berisping verdiende, terwijl zij het nemen van zijn ontslag uit het Verein als eene belachelijke en kleingeestige trotscheid kwalificeeren.”

Reeds terstond nadat de advertenties met de „at- testen”, waarop het bovenstaande doelt, in verschillende Duitsche bladen verschenen, werd onze aandacht daarop gevestigd. Omdat wij in 't eerst niet konden gelooven, dat zooveel geleerde mannen naief genoeg zouden geweest zijn om de hand te reiken aan een kwakzalver, hebben wij het geval in ons blad onbesproken gelaten, te meer daar de ergerlijke advertenties nog niet in ons land voorkwamen.

Toch is, helaas, Nederland er ook mede getroeid. Een onzer Hoogleraren in de geneeskunde is mede onder de attestgevers opgetreden. Dr. HERTZ, Professor aan de Universiteit van Amsterdam, verklaart: *»de pillen zijn door mij in zeer vele gevallen aangewend en ik kan slechts roemen op hare werking.»*

Volgens zijne eigene schriftelijke mededeeling, die wij verzochten, omdat het feit ons ongelooflijk voorkwam, is werkelijk door den Nederlandschen Hoog-

van de groote meerderheid kwakzalvers-advertenties zijn. De firma zelf is echter onder een anderen naam, die van ELNAÏN & Co. en ook die van MOESSINGER, een der ergste kwakzalvers. Wij hebben herhaaldelijk op het verderfelijke gewezen van deze combinatie van kwakzalven en advertenties aan de couranten bezorgen. Zal deze nieuw ontdekte zwendelarij nu eens een eind maken aan het vertrouwen schenken aan deze kwakzalvers-firma door bijna al onze bladen?

Een enkel blad spreekt het vermoeden uit dat ook den naam van de firma DAUBE & Co. ten onrechte in deze zaak is genoemd. De antecedenten van deze firma maken het dunkt ons zeer waarschijnlijk dat juist van haar deze bedriegelijke onderneming uitgaat.

»In Oud-Zevenaar bevindt zich — zoo lezen we in *De Amst.* — een wonderdocter, die de spruw bij kleine kinderen geneest door de patienten te „bespreken.” Hij maakt dan bij het zieke kind eenige bewegingen met de hand, onder het prevelen van gebeden. Salaris durft of wil hij niet rekenen, doch hij neemt metworsten en andere eetbare waar gaarne als cadeau aan. Er behoort, zegt de wonderarts, een goed geloof bij zijn remedie; als het kind niet geneest, hebben de ouders dat geloof gemist.”

Cholera-droppels.

Nu de gevreesde vijand de cholera dreigt, zij het gelukkig slechts zeer van verre, beginnen de kwakzalvers terstond op de hierdoor ontstane vrees te speculeeren. In Amsterdam worden geadverteerd *Cholera-droppels van Dr. L. van Lohe*. Reeds deze naam VAN LOHE is voldoende om aan de ergste kwakzalverij te doen denken. VAN LOHE is de man die op zoo schandelijke wijs met het zoogenaamde *Nood- en hulpboek van Becker* onze arme jongelingschap bedriegt, die daarmede zich wel rijk heeft gemaakt maar ook ten volle de verachting verdient waarmee we reeds in 1878 (in het boekje *De kwakzalverij met geneesmiddelen*) van hem spraken.

Deze VAN LOHE heeft nu cholera-droppels verkrijgbaar gesteld, daar waar hij reeds zooveel hulp voor zijn kwakzalverij heeft gevonden, in de apotheek van SCHILD te Amsterdam. Men koopt voor *f*1 een klein fleschje met 20 gram vocht, waarom een papiertje is gewikkeld dat slechts de twee woorden te lezen geeft *Scheikundig onderzocht* en onderteekend is: *Dr. van Lohe*! Dit bewijst reeds hoe hier boerenbedrog in het spel is. Want wat beduidt de verklaring dat iets scheikundig onderzocht is, wanneer niet het resultaat van dat onderzoek vermeld wordt? Als het eenige waarde zal hebben dat een geneeskundige die droppels aanbeveelt, dan moet dit geschieden op grond van de heilzame uitwerking die hij daarvan durft verzekeren. Als hij zelf die droppels bereidt of laat bereiden, dan is een scheikundig onderzoek volkomen overbodig, want dan weet hij wat er in is.

Voor ons was echter een scheikundig onderzoek wel noodig, want de samenstelling van het vocht wordt niet bekend gemaakt. Een der leden onzer Vereeniging te A. heeft dat onderzoek verricht en kwam tot de uitkomst dat het licht geel gekleurde vocht bestaat uit een mengsel van *Melisse-spiritus* waarin *Pepermuntolie* en *Kaneelolie* is opgelost.

Wij zullen nauwelijks behoeven te zeggen, dat deze droppels evenmin in staat zijn de cholera-smetstof het lichaam uit te drijven als haar intreden te beletten.

Overdreven angst of schrik schijnen op het zenuwstelsel zulk een invloed te kunnen uitoefenen, dat de ontvankelijkheid voor de smetstof in het lichaam vermeerderd; kalmerende of opwekkende middelen zullen onder die omstandigheden gunstig kunnen werken.

Kommer en ellende en ongunstige levensomstandigheden in 't algemeen vermeerderen insgelijks de voorbeschiktheid tot de gevreesde ziekte en verbetering dezer verhoudingen zal dus als voorbehoedmiddel dienst doen.

Ziekelijke aandoeningen der ingewanden, die in gewone tijden vaak slechts diarrhée of braking te weeg brengen van geen ernstigen aard, schijnen bij 't heerschen eener epidemie eene vatbaren bodem te leveren, waarin zich de cholera ontwikkelt; het is dus noodig door gepaste behandeling deze bij tijds te voorkomen of te genezen, waartoe verschillende geneesmiddelen den geneesheer ten dienste staan.

Maar een bepaald geneesmiddel tegen cholera bestaat er, helaas, niet. Ook hier moet zich de behandeling richten naar het individu; geene algemeen geldende voorschriften kunnen worden gegeven en juist zulk eene gepaste behandeling is gelukkig reeds menigmaal met goeden uitslag bekroond.

Het meest gevaarlijke van deze droppels van VAN LOHE is, dat zij als geneesmiddel, niet alleen als voorbehoedmiddel worden aanbevolen en men dus daartoe zijn toevlucht heet te moeten nemen zonder een geneeskundige te raad-plegen, wanneer men door de vreeselijke ziekte wordt aangetast. Op de etikette van het fleschje leest men *voor volwassenen om het half uur 10 droppels in een kelkje water, tot dat de diarrhee heeft opgehouden*. Hier hebben wij dus weer een voorbeeld dat de kwakzalverij zich ook ten opzichte van hevige besmettelijke ziekten uitstrekt; dat daar waar het zoo hoogst noodig is dat een degelijk geneeskundige zoo spoedig mogelijk geraadpleegd worde, waar men bij verwaarloosung niet alleen zich zelf maar ook zijn huisgenooten en misschien al zijn stadgenooten in gevaar brengt, dat daar deze verwaarloosung wordt aangeraden door iemand die roept: gebruik maar van mijne droppeltjes tot de diarrhee over is!

Tot overtreding prikkelen?

Dezer dagen werd van geachte zijde de opmerking neergeschreven, dat wetten ter beteugeling der kwakzalverij, waarop wij blijven aandringen, ten slotte toch niets vermogen en integendeel misschien meer kwaad dan goed doen, daar zij tot overtreding prikkelen.

Dit in algemeen aannemende, hoewel het bewijs niet overbodig zou wezen, moet toch ieder geval op zich zelf beschouwd worden en 't is duidelijk dat de algemeene stelregel in bijzonderheden niet opgaat.

Wordt er wel ooit een diefstal of manslag gepleegd, omdat de wetten het verbieden? Of wil men minder ernstige overtredingen: tracht ooit iemand een lijk onbegraven te laten of verzuimt de geboorte van een kind aan te geven alleen uit lust om zich tegen de wet te verzetten? Misdadige bedoeling, eigenbelang, vergeetachtigheid mogen de redenen daarvan zijn, de zucht om te reageren tegen dwang zal niemand tot zulke overtredingen aansporen.

Zoo ook is het hoogst onwaarschijnlijk, dat ooit iemand geneeskunst zal willen uitoefenen, omdat de wet het hem verbiedt en nog veel minder kwakzalverij drijven, omdat er verbod tegen bestaat en strafbepalingen daartegen zijn in 't leven geroepen.

Gemoedelijke overtuiging, zelfmisleiding, eigenwaan zullen somwijlen tot het eerste voeren en eigenbelang en winstzucht heel dikwijls tot het laatste opwekken zooals wij dagelijks kunnen waarnemen, maar dat het bestaan dier verbodsbepalingen ooit iemand heeft aangezet zich af te geven met kwakzalverij of dit zal doen, ook al worden de wetten daartegen verscherpt, — wij kunnen het voorshands niet aannemen.

Verkeerde raadgevers.

Men weet dat we onder dit opschrift die boekjes betreffende geneeskundige zaken bespreken, waarover ons oordeel nu en dan gevraagd wordt, en die wij nadeelig voor het publiek achten, ook al is daarbij van kwakzalverij door den verkoop van in de boekjes aanbevolen middelen geen sprake.

N°. 3. Reeds jaren lang wordt, soms zeer druk en op in 't oog loopende wijze een boekje geadverteerd van WEISZ voor jonggehuwden, behelzende z. g. nuttige wenken omtrent het geslachtsleven.

Hoewel wij populair geschreven boekjes ook op dit gebied niet afkeuren, omdat onkunde op den duur altijd verkeerde gevolgen na zich sleept, raden wij toch dit werkje iedereen af. 't Is volstrekt niet uitgegeven met het doel om nuttig te wezen, maar om geld te verdienen; dit blijkt uit de geheele exploitatie.

Onveranderlijk wordt gezegd dat het bij bestelling in enveloppe wordt toegezonden; dit geschiedt ook werkelijk, doch op den omslag staat met zeer groote letters den titel en korten inhoud „voor jonggehuwden” enz., afgedrukt. Wat zonder die

enveloppe in de meeste gevallen eenvoudig den geadresseerde alleen onder de oogen zou komen, trekt nu noodzakelijk de aandacht van alle postbedienden, brievenbestellers, huisgenooten, kinderen en dienstboden in wier handen het komt en laat zeker niet na de nieuwsgierigheid te prikkelen en de verbeelding op te wekken.

Is zulk een speculatie op verkeerde hartstochten reeds af te keuren, nog meer leert men dit inzien, bij kennismaking van den inhoud zelf. Zal door dergelijke lectuur niet meer kwaad dan goed geschieden, dan moet ze geschreven zijn in een ernstigen toon en met degelijkheid. Dit is niet het geval; de vertaler mist zelfs de kennis van het menschelijk lichaam en van zijne verrichtingen, die toch in de eerste plaats noodig is om zonder grove fouten zulk een werkje het licht te doen zien; en de schrijver is het blijkbaar meer te doen om door 't mededeelen van anekdoten en vertelseltjes lezers te trekken dan om onkundigen te leeren.

Een paar zinsneden schrijven wij over om te laten zien welk een onkunde hij ten toon spreidt: „Zwartgallige menschen bereiken meestal zelden een hoogen ouderdom, want *hun dik, taai en zwart bloed beweegt zich langzaam door de vaten van het lichaam.*”

„Bij de eerste (de man) vindt men een overwicht van zuurstofhoudend bloed, bij de laatste (de vrouw) een overvloed van koolstofhoudend bloed.” „Het mannelijk oog is volmaakter dan dat der vrouw.”

Dergelijke onbekookte uitspraken vindt men op iedere bladzijde, zoowel op hygienisch als op meer algemeen terrein.

Al de versleten verhaaltjes uit vroegere tijden, uit den mond van bakkers opgeteekend, worden nogmaals opgerakeld: „er kan alzo eene apengestalte enz. gevormd worden, indien b. v. door den aanblik van een aap, de moeder ontsteld of aangedaan geworden is,” en elders leest men: „Eene aanzienlijke zwangere vrouw ging onder eenen moerbezieboom wandelen. Bij toeval valt haar eene moerbezie juist op de punt van den neus. Zij beviel daarop van een kind op wiens neusspits een voorwerp zat, dat volkomen den vorm en de kleur van een moerbezie had.”

Wij willen onze lezers niet vermoeien door 't overnemen van meer soortgelijken onzin; het zijn eenvoudig praatjes die allen grond missen. Het aangehaalde bewijst genoeg dat het boekje, waarbij het jaartal, zooals gewoonlijk bij dergelijke boekverkoopers-speculaties is weggelaten, zeer goed uit de vorige eeuw kon dagteekenen, als de nieuwe spelling daarmede niet in strijd was.

Allen wie het om *ernstige* kennis te doen is aangaande de hoogst gewichtige organen en verrichtingen van het menschelijk lichaam, die met het geslachtsleven in verband staan, zullen dit boekje zonder vrucht raadplegen; te midden van enkele goede zaken worden zij overstelpt met allerlei onjuiste voorstellingen, verkeerde feiten en beschouwingen, zonder kritiek door elkander geplaatst.

Ieder wete in 't vervolg waarvoor hij zijn geld uitgeeft.

Electrisch flanel!

Er wordt wat gesold met die electriciteit ter genezing van allerlei kwalen! De een (Graaf Mattei) verkoopt geele, blauwe en roode electriciteit in fleschjes; een ander brengt electricische haarborstels aan den man; een derde zal integendeel met electropatische voetzolen het menschedom genezen en overstroomt wordt men nog altijd met electricische kettingen en electriche jicht-apparaten!

Het is alsof men in electriciteit den steen der wijzen had gevonden, die, op de een of andere manier aangewend, altijd genezing veroorzaakt.

Intusschen weten de geneeskundigen dat, hoeveel men met de electriciteit ook in het maatschappelijk leven doet, op geneeskundig gebied nog maar zeer weinig van haar is te verkrijgen. In enkele gevallen kan echter de electriciteit baten, maar dan dient zij door een daarmede vertrouwd medicus, met zorg en met behulp van dikwijls kostbare toestellen aangewend.

MAANDBLAD

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Dit blad verschijnt den eersten van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.
Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Redacteurs:
Dr. VITUS BRUINSMA,
leeraar aan het gymnasium te Leeuwarden.
Dr. G. W. BRUINSMA,
practiseerend geneesheer te Steenberg.

Uitgever:
H. VAN BELKUM Kz., te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij een der redacteurs. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan tot 31 Dec. Over de contributie wordt in de eerste drie maanden beschikt.
De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij wenschen ter verspreiding

Berichten.

Dinsdag jl. is te Amsterdam de tweede algemeene vergadering der Vereeniging tegen de Kwakzalverij gehouden, onder het voorzitterschap van Dr. G. W. BRUINSMA te Steenberg. Deze vergadering werd door 35 leden bijgewoond.

Uit de mededeelingen van den secretaris, Dr. VITUS BRUINSMA te Leeuwarden, bleek, dat de Vereeniging in bloeienden toestand verkeert. Het getal leden was sinds het vorige jaar met 260 toegenomen, of met 50 percent, zoodat het thans 780 bedroeg. Een getal van 88 leden had behalve de contributie van f 3.— nog een extra bedrag geschonken, zoodat daardoor een buitengewone ontvangst van f 195.— werd verkregen. Als buitengewone ontvangst kon ook beschouwd worden een som van f 200.— door de maatschappij van Geneeskunde aan de Vereeniging verleend. Met genoegen werd geconstateerd, dat meer en meer ook anderen dan geneeskundigen en apothekers als leden toetraden en verder dat men onder de leden telde: twee leden van de 2e Kamer der Staten-Generaal, eenige Vereenigingen voor Volksgezondheid, een enkel Departement van 't Nut, een paar Vrijmetselaarsloges en ook, als nu onlangs toegetreden, een Gemeentebestuur.

De voornaamste werkzaamheid der vergadering bestond in de behandeling der concept-statuten, die na eenige wijziging door de verg. werden vastgesteld en waarop de Koninklijke goedkeuring zal worden gevraagd.

Tot definitief bestuur werd bij acclamatie het tegenwoordige voorloopige benoemd, bestaande, behalve uit de beide genoemde Heeren BRUINSMA, uit Dr. H. P. KAPTEIJN te Abcoude, de Heer P. KRUYSSSE Apotheker te Amsterdam en Mr. J. C. MELIËR te Leeuwarden.

In de Commissie tot het nazien der rekening werden benoemd de Heeren P. ANKERSMIT, Mr. L. ZEGERS VEECKENS en Dr. NIJHOFF allen te Amsterdam.

Het verdere gedeelte van de vergadering werd besteed aan het bespreken van de meest doelmatige middelen om de kwakzalverij tegen te gaan, waarbij menige nuttige wenk werd gegeven, waaraan door middel van het Maandblad of door andere te verspreiden drukwerken gevolg zal worden gegeven.

De firma DAUBE en Co. te Frankfurt a./M., heeft in een ingezonden stukje in de nieuwsbladen ontkennt dat zij de hand heeft in het bedrag ten opzichte van tentoonstellings-correspondentie's, waarvan in ons vorig nummer werd melding gemaakt. Het heet dat de firma niets wist van de handelingen van haren »specialen verslaggever" te Amsterdam, en zij zegt dat hij na het voorgevallene terstond is teruggeroepen.

Wij kunnen deze ontkenning onmogelijk als een bewijs van onschuld beschouwen. Men leze al wat we herhaaldelijk over die firma DAUBE en Co. hebben medegedeeld, vooral de artikelen in No. 6 en No. 7 van den eersten jaargang van ons blad, waarin we, over die firma sprekende, geen beter titel voor onze opstellen konden vinden dan „Het Kwakzalvershot te Frankfurt a./M." Nooit is een enkel woord ter verdediging van de firma ons ter oore gekomen, geen enkel Nederlandsch blad heeft onze beschuldigingen onjuist genoemd. Waar wij dus zeker weten dat dezelfde persoon, die de firma DAUBE & Co. uitmaakt, op grove en schandelijke wijze en met bedriegelijke middelen kwakzalverij met geneesmiddelen drijft, daar hebben wij alle recht om te veronderstellen dat hij ook op ander gebied niet voor bedrog zal terug schrikken.

Twee advertenties die we in een drietal jaren niet gezien hadden, zijn dezer dagen in vele vooral kleine plaatselijke bladen weer opgedoken. Het zijn de aankondigingen van: de tandkatsbandjes van Robert Holz, die we vroeger *moderne amuletten* hebben genoemd en

het *Magnetische wonderwater*, dat de bijzonderheid meebrengt op rijm te worden aanbevolen. Beide behandelen we in dit nummer onder de rubriek *Herhaalde Waarschuwingen*.

Men schrijft uit Utrecht aan de *N. R. Crt.*:

„Zooals ik reeds vroeger schreef, hecht men hier veel aan het boven- of buitennatuurlijke. Waarzegsters, kwakzalvers, magnetiseurs en dergelijken zijn hier een geliefd volkje, en 't schijnt dat met het aantal professoren, het geloof aan de kennis van menschen, die niets geleerd hebben, is toegenomen.

„Een paar jaren lang kregen we wekelijks bezoek van eene dame, die bij advertentie aankondigde, dat zij over zaken van »maatschappelyken aard" in de Hofstraat No. zooveel te raadplegen was, en de bureu verzekerden dat zij veel te doen had. »Tot equipages toe komen er voor de deur", verzekerde men. »'t Mensch is zeker dood, want men hoort in den laatsten tijd niet meer van haar.

»Maar sedert Januari jl. zijn we gezegend met een Zwitser, die zich hier bezighoudt met *magnétisme thérapeutique*. Zijn naam herinnert aan een magnétiseur, Ragazoni, die indertijd zulke sterke toeren door zijne somnambules liet verrichten, dat hij ridder van de Eikenkroon werd. Zóó ver heeft onze tegenwoordige redder der lijdende menscheid het nog niet gebracht, en misschien brengt hij het nooit zoo ver, want hij werkt zonder somnambules.

„De heer Ragassy, die regelrecht uit Genève tot ons kwam, geneest alle ziekten door de eenvoudige oplegging der handen. Longontstekingen en likdoorns, kwade oogen en maagcathare verdwijnen alle even spoedig (in 2 of 3 *séances*) onder de lieflijke aanraking van 's mans vingertoppen.

„De aandacht der bevoegde autoriteit zij op dezen wonderdoener gevestigd. Hij woont vlak naast het politie-bureau; dus een vermoed inspecteur kan er gemakkelijk even aanwippen."

Een duur Engelsch middelje.

Bekend is de zucht van velen naar geneesmiddelen uit het buitenland. De meeste en de meestgebruikte kwakzalversmiddeltjes worden bij ons onder vreemde vlag binnen gevoerd. De zoogenaamde echte *Fransche Quina Laroche* of *Fer Bravais*, het *Duitsche Malz-Extract* of *Anatherine-mondwater*, de *Zweedsche likdoornpleisters*, de *Zwitserse pillen*, de *Chineesche Poco-olie* zijn in trek, grootendeels om hun wezenlijke of gewaande buitenlandsche afkomst. Vooral de meer gegoede standen zoeken gaarne hun hulp bij zoo iets uit het buitenland, alsof die herkomst in plaats van wantrouwen te verwekken, eenigen waarborg van deugdelijkheid kan geven. De hooge prijs van de meeste dier middeltjes schrikt daarbij in den regel niet van het gebruik af, zoo als men zou meenen, maar is dikwijls een lokmiddel te meer. Wat van verre komt en veel geld kost — zoo redeneert men — dat moet wel goed zijn. Natuurlijk dat de kwakzalvers die redeneering hebben voorzien en er hun voordeel mee doen.

Behalve naar Fransche en Duitse middeltjes begint men in den laatsten tijd ook naar *Engelsche* te grijpen. Omdat de gebruiksaanwijzingen daarvan ook in die taal gesteld zijn en niet zooveel personen Engelsch als Fransch en Duitsch verstaan, schijnt het gebruik van zulk een middeltje nog »deftiger."

Onlangs werd van meer dan ééne zijde onze aandacht gevestigd op een zeer duur Engelsch middel dat vooral tegen buikziekten heet te moeten helpen.

Van wege iemand die een kuur er mede zou beginnen die ongeveer f 80.— zou moeten kosten, werd ons naar de samenstelling gevraagd. Het lid der Vereeniging de heer F. R. VECHTMANN, is daarop zoo goed geweest het onderzoek te verrichten.

De lange naam van het middel is *Hayman's Genuine Original Maredant's Antiscorbutic Drops*. Het wordt in stevige hoekige fleschjes verkocht, en een daarvan, dat ongeveer een wijnglas inhoudt, kost 4 s. 6 p., dat is f 3. Men moet verscheidene zulke fleschjes gebruiken, want de fabrikant dringt er op aan toch vooral, ook wanneer men geen beterschap bespeurt, met het gebruik vol te houden, en zoo heeft misschien menigeen reeds tientallen van guldens aan het goed weggeworpen.

Weggeworpen? Als *Hayman's Genuine Original Maredant's Antiscorbutic Drops* nu inderdaad toch eens kostbare bestanddeelen bevatten, die den prijs van f 3 per glaasje billijken? Bij elk fleschje wordt een groot folio vel papier afgeleverd, waarop wonderen van de druppels worden vermeld en gezegd wordt, dat behalve huidziekten ook rhuematiek en vele andere kwalen er door worden genezen, terwijl nog betoogd wordt dat het gebruik veel goedkooper is dan een badreis, zooals bij vele dier kwalen wordt aanbevolen. Als dit eens waarheid ware, en men met f 50 of f 100 van het vocht een badreis kon uitsparen?

Ongelukkig degene die dit mocht meenen. Het onderzoek leerde dat het fleschje vocht dat voor f 3 verkocht wordt, nog geen 3 centen waarde had en dat het niets bevatte wat eenigszins de beloofde geneeskrachtige werking kon uitoefenen. De *Hayman's Maredant's Antiscorbutic Drops* bestaan nl. uit water met een weinig van de bekende roode kleurstof *cochenille* en een weinig *gebrande suiker*, terwijl er door een siertje *pepermuntolie* een geurtje aan is gegeven.

Eigenlijk is dus het gewaande geneesmiddel niets anders dan water, waaraan men, om het voor iets anders te doen doorgaan, kleur, reuk en smaak heeft gegeven. Dat water wordt in kleine fleschjes geschonken, met een groot papier tot aanbeveling voorzien, en dan als een kostbare medicijn van de overzijde der zee naar hier gevoerd! En men betaalt er voor 10 maal zooveel als voor de kostbaarste wijn!

Men weet niet waarover zich meer te verwonderen, over het brutale bedrog van den verkoper of de treurige lichtgeloovigheid van de koopers.

Natuurlijk worden ook bij dit kwakzalversmiddel attesten van genezen lijdens afgegeven. Een aantal personen verklaren genezen te zijn door het gekleurde pompwater. Zelfs al zijn die attesten, afkomstig uit een aantal kleine plaatsen in Engeland, zoogenaamd »echt", dan behoeven wij er ons nog niet over te verwonderen. Want wanneer eens een groot aantal personen er toe gebracht worden om een middeltje te gebruiken, hetzij van gekleurd water of iets anders, zullen er altijd eenigen zijn die in gemoede meenen er door geholpen te zijn. Want een van drieën moet gebeuren: nà het gebruik moet de zieke verergeren, gelijk blijven of verbeteren. Gebruiken nu 1000 personen een middeltje, al is het nog zoo onwerkzaam, dan zullen er ligt 10 of 20 onder zijn die nà het gebruik wat beter zijn geworden, wat zonder het gebruik ook het geval zou geweest zijn. Die 10 of 20 geven

attesten af, en als men dezen onder de oogen krijgt en niets weet van de overige 980 of 990 wier ziekte na het gebruik gelijk gebleven of verergerd is, meent men al spoedig dat de deugd van het middel uitstekend bewezen is.

De attesten bij de besproken druppels, hebben de bijzonderheid dat zij verbazend oud zijn. Er is geen enkel onder dat minder dan 70 jaar geleden is afgegeven; de dagteekeningen wisselen van 1812 tot 1785. Op grond van die echte of onechte, bijna 100 jaar oude, onmogelijk meer te controleren verklaringen, laat het tegenwoordige publiek zich met druppeltjes gekleurd water foppen en betaalt daarvoor drie gulden per wijnglas vol!

Chantomelanus Oogwater.

Reeds jaren geleden is dit oogwater door ORYRDA onderzocht. Het is een zwak aftreksel van Lavendelbloemen door middel van verdunden wijngeest, waarbij nog een weinig Lavendelolie is gevoegd. De vloeistof is geelbruin gekleurd en tröebel; na eenigen tijd rust zet zich een wit bezinksel af. Dit laatste wordt veroorzaakt door achteloosheid in de bereiding, omdat het aftreksel niet zorgvuldig is gefiltreerd.

Een fleschje met 60 gram van dit slecht bereide vocht kost f0,60, ofschoon het den fabrikant met fleschje en al zeker nog geen 6 cent kost. Er worden wonderen van verhaald in de gebruiksaanwijzing en de advertentie, die ons dezer dagen weer onder de oogen kwamen. Zie hier al het fraais dat er van gezegd wordt:

Men bevochtigt met bovengenoemd Oogenwater een reïne vinger of een zeer zacht sponsje, waarmede men de geslotene oogleden inwrijft, men zal dadelijk ontwaren, dat de oogen verfrist en verhelderd zijn. Men doet dat zoo dikwijls als men daaraan behoeft gevoelt, of zelfs zonder dat de behoeft daaraan bemerkt wordt, doch minstens twee of driemaal daags. Na dit korten tijd gedaan te hebben, zal men overtuigd zijn van de aanmerkelijke verbetering en versterking der oogen, zoodat men in vele gevallen de zoo lastige bril weder zal kunnen wegwerpen, in geval men die al noodig heeft gehad.

Tot het ongelukkigste dat men op de wereld kent, behoort toch zeker blindheid. Zelfs niet volkomen goed te kunnen zien is al reeds zeer lastig en gevaarlijk. Dit onwaardebaar Oogenwater bezit het zeldzame voorrecht om alle oogen, zelfs ook wanneer dezelve gezond zijn, in dien staat te onderhouden. Door dit Oogenwater worden de oogen onderhouden, versterkt en verhelderd, en alleen het gestadige afnemen, verslijten of verzwakken der oogen, zou reden genoeg zijn om van dit Oogenwater gebruik te maken. Om u te vrijwaren voor het gebruik der zoo lastige bril, en zij die lijdende zijn aan verzwakking, afmatting, prikkeling, hitzigheid, bloedroode en druipende oogen, welke des nachts toekleven, zware, jeukende, drukkende en stekende oogen, welke men veelal krijgt bij lang ingespannen zien of lezen, verstopping in de oogspieren of aderen, het voorkomen van slijmvliezen voor den oogappel of in de ooghoeken, ook oogen waaruit siltig vocht ontloopt vooral bij koud weer, en die welke bij eene sterke lucht of schel licht niet goed kunnen zien, moet dit onfeilbaar middel tot genezing strekken. Al deze en meer andere *oggebreken worden door dit Oogenwater volmaakt hersteld* en waarborgt de gezonde oogen tegen alle ooggebreken, houdt ze in stand, zoodat men tot in hoogen ouderdom geen bril zal behoeven te gebruiken of die weder zal kunnen wegwerpen. Men weet toch zeer goed, dat het brillengebruik alleen dient om met gebrekkige oogen toch te zien, doch nimmer de oogen zelve verbetert, wat ten allen tijde de hoofdzaak moet zijn.

Als men nu weet dat het water aan de oogbol, het eigenlijke gezichtsorgaan, niets kan veranderen, maar hoogstens een weinig verfrissching aan ontstoken oogleden kan geven; dat de oorzaak van blindheid en zwak gezicht juist in gebreken van den oogbol is gelegen, dan weet men hoe schandelijk hier weer gelogen wordt.

Niet alleen dat hierdoor menigeen te vergeefs hulp bij dit oogwater zal zoeken en dus geld wegwerpen, maar hoevelen zullen door op dit oogwater te vertrouwen een ongesteldheid van het oog, die mogelijk in den aanvang nog te verhelpen ware, laten voortwoekeren tot het te laat is?

Hoe dikwijls dit geschiedt leert ons Dr. DE HAAS, directeur van de Inrichting voor ooglijders te Rotterdam, waar hij in een zijner jaarverslagen niet aarzelt te getuigen:

„Ter eere van wetenschap en kunst mogen wij veilig aannemen, dat het meerendeel van alle onherstelbare blinden of bijna blinden hun ongeluk zich zelf te wijten hebben door niet vroegtijdig genoeg deskundigen raad te vragen of door niet op den aangewezen tijd den gegeven raad op te volgen.”

De onbeholpen taal van bovenstaande gebruiksaanwijzing komt het fraaist uit in den zin: „Dit

onwaardebaar Oogenwater bezit het zeldzame voorrecht om alle oogen, zelfs ook wanneer dezelve gezond zijn, in dien staat te onderhouden. Zonder het te willen spreken de fabrikant hier waarheid. Het water zal alle oogen, en vooral de zieke oogen, in dien staat onderhouden, maar daarvoor behoefde men geen 60 cent per fleschje er voor te betalen. Gewoon zuiver regenwater doet dezelfde dienst.

Een geschrapt lid.

Hoe 't mogelijk geweest is, dat ooit de naam van DE HAAN, geneesheer te *Bleskensgraaf*, door ons is opgeteekend onder de leden onzer Vereeniging tegen de Kwakzalverij, is ons zelf een raadsel.

De man is een waterkijker van de echte en slechte soort.

Uit alle streken van Nederland worden hem fleschjes urine gebracht en nu herhalen wij wat wij reeds vroeger bij eene dergelijke gelegenheid hebben uiteengezet.

In vroegere tijden was bij veel wat wij thans kwakzalverij noemen tot op zekere hoogte de goede trouw mogelijk bij de personen die er zich mede bezig hielden. Evenals de sterrenwichelaars zelf meestal geloofden in den invloed der hemellichamen op de lotgevallen en de lichamelijke gesteldheid der menschen, meenden de uroscopen in het bezinksel, in de wolken, in de kleur van de urine genoeg kenteekenen te kunnen vinden om de ongesteldheid te onderkennen, waaraan de betrokken persoon lijdende was.

Deze uitwendige waarnemingen van het afscheidingsproduct der nieren beteekenen echter weinig, en op zich zelf zonder aanvulling door andere onderzoekingen niemendal.

Toch is juist bij den tegenwoordigen stand der wetenschappen het onderzoek der afscheidingen van 't menschelijk organisme, en inzonderheid dat der urine, van onberekenbaar nut en voor den ernstigen practicus onmisbaar, om den aard en het verloop van sommige ziekten te onderkennen.

Daarbij moeten echter alle hulpmiddelen van het chemisch en physisch onderzoek ten dienste staan en nauwkeurig en herhaaldelijk worden aangewend; *terwijl onderzoek door den geneeskundige van den persoon zelf hierbij nimmer mag achterwege blijven.*

Zooals de waterkijkers echter nog tegenwoordig hier en daar kunnen handel drijven, is het zonder onderscheid een brutale exploitatie van de lichtgeloovigheid van 't publiek, waarbij alle spoor van goede trouw, die men in vroegere tijden nog mocht veronderstellen, afwezig is.

Geen geneesheer toch, of hij weet hoe het fleschje met urine, dat de man, de broeder, de buurman hem brengt, hem bij uitwendige beschouwing niet veel meer kan leeren, dan dat de persoon in kwestie op zekeren tijd aan eene natuurlijke behoefte heeft voldaan.

Elk die na 't bekijken van zoo'n fleschje durft zeggen, dat de betrokken persoon lijdt aan tering, bleekzucht, stoornis in den bloedsomloop of wat ook van dien aard, is zonder voorbehoud een kwakzalver; en 't is juist om die reden dat DE HAAN nimmer als lid onzer Vereeniging mocht zijn ingeschreven niet alleen, maar dat wij ten ernstigste tegen hem waarschuwen. Misschien heeft hij wel gehoopt dit te voorkomen juist door zich als lid aan te melden.

In 't kort willen wij een enkel geval in herinnering brengen om ook de laatste lichtgeloovige te overtuigen.

Enkele jaren geleden is het in bijzonderheden met den naam van den betrokken persoon medege-deeld in de *N. R. Courant*.

De kinderen van een borstlijder te Stad aan 't Haringvliet zonden buiten weten van hem zelf per schipper een flesch urine aan DE HAAN; deze gaf daarop een recept. Veertien dagen later werd weder een flesch water aan DE HAAN gezonden met de boodschap dat de toestand niet beter was. Daarop gaf deze eene verklaring af, dat de kwaal wel kon genezen maar dat het lang zou duren; tevens werd een recept medegegeven voor andere geneesmiddelen.

De laatste toezending water, waaruit de geneesbaarheid der kwaal, zij het ook na langen duur, werd afgeleid, was water van een *geit!*

„Bij de vermelding dezer eenvoudige feiten, behoef ik niets te voegen,” zoo eindigt het bericht van den lijdende zelf, dat wij voor ons hebben; ook wij rekenen er mee te kunnen volstaan.

Ten verkoop in voorraad houden van geneesmiddelen.

Onze Nederlandsche Staat heeft erkend dat er sommige neringen of bedrijven zijn, die niet door iedereen of niet dan onder bepaalde voorwaarden mogen worden uitgeoefend.

Of absolute vrijheid voor allen en voor alles mogelijk of verkiezelijk zou wezen, hebben wij hier thans niet te onderzoeken.

Onder deze beperkte bedrijven heeft de Staat o. a. gerangschikt de artseneerbereidkunst; wij hebben evenmin thans na te gaan of dit met reden is geschied.

Eens dit beginsel aangenomen, moet het worden gehandhaafd; daarvoor zijn verschillende geneeskundige wetten in 't leven geroepen; waaronder meer in 't bijzonder die van 1 Juni 1865 (Stbl. no. 62) regelende de uitoefening der artseneerbereidkunst.

De ondervinding heeft echter doen zien, dat deze wetten niet beantwoorden aan het doel, in zooverre namelijk *het afleveren van geneesmiddelen* als een der gewichtigste bestanddeelen van de artseneerbereidkunst voor een niet onbelangrijk deel in handen is van personen, aan wie het niet in de bedoeling van den wetgever lag die taak toe te vertrouwen, namelijk winkeliers en kooplieden van allerlei slag.

Wel is waar heeft de rechtspleging reeds herhaaldelijk uitgemaakt, dat het afleveren van de meeste geneesmiddelen door dezen eene wetsovertreding vormt, waarvoor straf is bepaald, doch het bewijs is zoo omslachtig dat slechts in zeer enkele gevallen de wetsovertreding kan worden geconstateerd en diensvolgens vervolging worden ingesteld.

't Is daarom noodig de ambtenaren, met de handhaving der wetten belast, het leveren van het bewijs van overtreding gemakkelijker te maken.

Dit kan geschieden op eenvoudige manier.

Volgens art. 1 juncto art. 30 der boven aangehaalde wet is het verkoopen van de meeste geneesmiddelen door anderen dan apothekers strafbaar; wenu, men voege hier bij ook „*het ten verkoop in voorraad houden.*”

Hierin is niets onbillijks gelegen; men kan dit in voorraad houden toch beschouwen als het begin of althans als het pogen om het strafbare feit van den verkoop te plegen.

In buitenlandsche wetten komt deze bepaling zeer dikwijls voor en in Nederland is het voorbeeld gegeven door de wet, regelende den verkoop van sterke dranken enz. Bij art. 1, al. 2 is strafbaar gesteld „het verkoopen, te koop aanbieden en het ten verkoop in voorraad hebben van sterke drank in 't klein.”

Herhaaldelijk reeds hebben zoowel leden van de geneeskundige raden als ambtenaren van politie te kennen gegeven, dat deze leemte het grootste beletsel was om aan deze wet, regelende de uitoefening der artseneerbereidkunst, behoorlijk de hand houden.

Een geheele kwakzalvers-krant.

De kwakzalvers zijn onuitputtelijk in handigheden om de aandacht te trekken, 't kan niet worden ontkend. Dezer dagen werden ons toegezonden een paar exemplaren eener Duitsche krant, vrij groot formaat. De eerste bladzijde bevatte eenige algemeene raadgevingen en anedoten, die tot verder lezen aansporen. 't Overige gedeelte, drie bladzijden met negen breede kolommen, is echter geheel gevuld met eene aanprijzing der *natuurheil-methode* van zekeren heer BECKER te Berlijn, die ALLE verouderde en veeljarige ziekten van 't menschelijk lichaam zegt te kunnen en te zullen genezen, waarop natuurlijk een reeks zoogenaamde attesten volgen.

Brutaler leugen is moeielijk denkbaar, of het moest zijn wat de wonderdokter aan 't slot beweert dat het een geheel verkeerde beschouwing is, als zou 't onmogelijk zijn dat iemand per brief kon

MAANDBLAD

VAN DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Dit blad verschijnt den eersten van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den uitgever, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.
Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Redacteurs:
Dr. VITUS BRUINSMA,
leeraar aan het gymnasium te Leeuwarden.
Dr. G. W. BRUINSMA,
practiseerend geneesheer te Steenberg.

Uitgever:
H. VAN BELKUM Kz., te Leeuwarden.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij een der redacteurs. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan tot 31 Dec. Over de contributie wordt in de eerste drie maanden beschikt. De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij wenschen ter verspreiding.

Nieuwe leden of abonné's, die voor 1884 wenschen toe te treden, worden verzocht zich reeds thans aan te melden. De toezending van het blad kan dan terstond beginnen.

Berichten.

Wij moeten nog eens terug komen op hetgeen wij in het vorig nummer een verblijvend verschijnsel hebben genoemd. Op een enkele plaats had de commissaris van politie tegen het koopen van Hop-bitter gewaarschuwd, toen dat door een agent op groote schaal door stroobilletten werd aanbevolen en wel op grond dat „alles slechts bedrog” was. — Het *Paleis van Justitie*, Hoofdredacteur Mr. E. VAN LIER te Amsterdam, keurde die maatregel sterk af. Het schreef in zijn nummer van 8 October:

„Het komt ons voor, dat bedoelde commissaris de grenzen zijner bevoegdheid niet te best kent, en het noodig is, dat hij daaromtrent van hoogerhand beter worde ingelicht. Waar moet het heen als de instelling der politie zich op eigen gezag gaat bewegen op een gebied, dat uitsluitend aan de medici behoort, en waarop wij alleen van die zijde licht kunnen verkrijgen. De politie, die zich op dit haar vreemd gebied beweegt, schijnt ons toe, evenzeer kwakzalverij te plegen, als zij, tegen wie het *Maandblad* te velde trekt. Ieder spreke alleen over zaken, waarvan hij verstand heeft. Is het gebeurde te Sneek niet een onge-rechtvaardige inbreuk op de vrijheid van handel?”

Wij teekenen hierbij in de eerste plaats aan dat hier geen sprake is van een gebied dat uitsluitend aan de medici behoort. Wie nog iets anders uit ons maandblad heeft gelezen dan het bedoelde bericht, weet dat wij kwakzalverij een gewone vorm van bedrog noemen, zich verbergende onder het mom der geneeskunde. Wie water, of Hop-Bitter, dat is: water met wat spiritus en een siertje plantenafreksel, voor een rijksdaalder de flesch verkoopt, onder de bewering dat het een onfeilbaar middel tegen alle kwalen en gebreken is, begaat naar onze meening iets wat niet uitsluitend door medici behoort te worden; hij bedriegt, dunkt ons, in den aard zijner koopwaar.

Doch aangenomen dat slechts een medicus zou kunnen beoordeelen dat de man bedrog pleegde, mag de politie dan op grond van het oordeel van dien geneeskundige niet waarschuwen? De politie steunt immers in tal van andere gevallen op het oordeel van deskundigen. Of een koopwaar al of niet vervalscht, al of niet bedorven, al of niet van het beloofde gehalte is; of een handteekening, een bankbiljet, een muntstuk al of niet valsch is, moet in den regel door het onderzoek van een deskundige blijken. Moet de commissaris van politie, wanneer hij in zo'n geval zal waarschuwen, zelf b.v. chemicus zijn of mag hij op het oordeel van een bevoegd scheikundige steunen?

De aangehaalde afkeuring door het *Paleis van Justitie* uitgesproken, werd door vele bladen met instemming overgenomen. En deze oordeelvellingen door de tweede hand komen ons meer ongemotiveerd voor dan de oorspronkelijke, want het weekblad onder redactie van Mr. E. VAN LIER neemt een eigenaardig standpunt in. Dit blad keurt ook die waarschuwingen van de politie af, die de andere bladen, blijkens het overnemen in hun kolommen, goedkeuren, n.l. die welke betrekking hebben op personen die bestellingen doen zonder te betalen enz. Het blad schrijft hierover in het nummer van 15 October o.a.:

„Herhaaldelijk brengen ons in den laatsten tijd de dagbladen het bericht, dat deze of gene commissaris van politie het publiek waarschuwt tegen met name genoemde personen, die dikwijls niet alleen niet strafrechtelijk vervolgd worden, maar dit zelfs niet kunnen worden, omdat hun handelingen buiten het gebied van het strafrecht liggen. Hoewel wij aan de goede bedoeling dier waarschuwingen niet twijfelen, begrijpen wij echter niet, aan welk recht of aan welke wet men daartoe de bevoegdheid ontleent. De rechter is de eenige, die geroepen is om te oordeelen, of eenige daad al dan niet een misdrijf oplevert,

en, zoolang deze deswege geen uitspraak heeft gedaan, behoort men dergelijke waarschuwingen, waarbij personen met naam en toenaam worden aangeduid, naar onze meening achterwege te laten.

Hier hebben wij de quaestie in beginsel gesteld. Mag de politie zulke waarschuwingen niet doen, dan willen wij gaarne toegeven dat zij ook niet tegen kwakzalvers mag waarschuwen, zoo lang die niet door den rechter zijn veroordeeld. De beslissing hierover moeten wij aan de rechtsgeleerden overlaten.

Het schijnt ons van belang dat in zulk een belangrijke zaak zekerheid besta en de bevoegdheid of onbevoegdheid van de politie niet twijfelachtig zij, zoowel met het oog op het vele gebruik dat zij tot nu toe van die bevoegdheid maakt, als op het groote nut dat zij daarvoor kan uitwerken.

De Tijd en in navolging van deze *De Standaard*, *Het Rott. Nieuwsblad* en vele andere nieuwsbladen, benevens het *Pharmaceutisch Weekblad* geven, met allen eerbied voor het streven onzer Vereeniging, hunne afkeuring te keunen, dat wij de medewerking vragen van brievenaarders, deze wijzende op het goede voorbeeld door een hunner gegeven, die bij verzending van postwissels aan bekende kwakzalvers, de afzenders bekend maakte met hetgeen door ons *Maandblad* over die personen was geschreven.

Zulk eene hulp door *ambtenaren* aan ons streven be-wezen, zou volgens de genoemde bladen tot groote verkeerdheden kunnen lijden. Een enkel blad schrijft zelfs: „Wij meenen, dat de redactie van het *Maandblad* zich schuldig heeft gemaakt aan het aansporen van rijksambtenaren tot het nalaten van datgene, wat rechtens tot hun plicht behoort.”

Is het niet alsof wij die ambtenaren aangeraden hadden om de verzending van brieven en postwissels aan kwakzalvers te weigeren?

Indien de betrokken brievenaarder met zekerheid weet, dat de toezending van de postwissel geschiedt aan een persoon, zooals wij herhaaldelijk reeds hebben beschreven, van wien het met duidelijkheid bewezen is, dat het hem slechts te doen is om onnoozelen in 't net te lokken, zou dan de mensch zoo moeten opgaan in den ambtenaar, dat hij niet mocht waarschuwen? In Engeland althans wordt er anders over gedacht, daar de handelwijze werd goedgekeurd van den postdirecteur, die *weigerde* postwissels uit te reiken aan een persoon, van wien het bekend was dat hij als bedrieger optrad, terwijl van dit feit door den ambtenaar werd kennis gegeven aan de afzenders der gelden. En in ons geval is van weigeren geen sprake.

Doch dit daargelaten; de opmerking der genoemde bladen getuigt van onbekendheid met den toestand van het postwezen ten plattelande. Zooals wij zeiden, brievenaarders komen nog bijna alleen voor in buurtschappen, gehuchten of kleine dorpen.

De meeste inwoners van zulke streken zijn weinig vertrouwd met de formaliteiten, die bij geldverzending te pas komen en hebben daarbij de hulp noodig van den postbeambte.

Hij moet inlichtingen geven betrekkelijk de invulling der formulieren en niet zelden moet hij geheel die taak op zich nemen. De afzender zelf neemt hem dus in zijn vertrouwen, buiten zijn ambtelijke functies, en de postbeambte heeft volkomen recht tijdens zulke besprekingen een raad te geven, dien hij in 't belang acht van den afzender, die zijne hulp heeft gevraagd.

Bovendien, zoolang de beambten der posterijen zich mogen belasten met, tegen vergoeding, abonnementen op nieuwsbladen te bezorgen, zal men hen toch zeer zeker het geheel gratis uitreiken van ons *Maandblad* niet kwalijk kunnen nemen.

Wij blijven dus aan de ambtenaren der posterijen hunne medewerking verzoeken; voor hen, die daartoe

genegen zijn, liggen gratis-nummers van den *Maandblad* bij den uitgever beschikbaar.

Voor 't eerst hebben wij dezer dagen gezien dat de fabrikant van Zwitsersche pillen begonnen is, de attesten met bekende namen, die hij op allerlei wijze in Duitschland heeft weten bijeen te krijgen, ook in Nederland bekend te maken.

Gaat hij daarmede voort dan zullen wij weldra in de gelegenheid zijn het voor onze Hoogleraren diep vernederende schouwspel te ontwaren, dat een hunner collega's, Prof. HERTZ te Amsterdam, zich in dienst heeft gesteld van een der onbeschaamde kwakzalvers van den tegenwoordigen tijd, want zooals wij in no. 8 van 't *Maandblad* reeds hebben medegedeeld, is toch door dezen ook een getuigschrift afgegeven.

Tegenover zulk een feit komt ons in herinnering, wat wij onlangs reeds hebben gelezen, dat bij benoemingen, ook voor 't Hooger Onderwijs, de Regeering, behalve op bekwaamheid, zou behooren toe te zien op karakter.

Wij twijfelen niet of de handelwijze van den Amsterdamschen hoogleeraar vindt bij al de Nederlandsche geneeskundigen algemeen afkeuring, maar toch hadden wij daarvan in 't openbaar, b.v. door een der organen der medische wereld, wel eenig bewijs willen zien.

Dat het feit aan de aandacht ontsnapt zou wezen, is moeilijk te gelooven, als men in aanmerking neemt dat van verschillende zijden ons er op is gewezen, terwijl van eene overeenkomstige handeling door den Duitschen FRERICHS e. a. gepleegd, wel melding is gemaakt en bovendien ons bovenbedoeld artikel, door overneming in een veel gelezen dagblad, in wijden kring is bekend geworden.

De Arnheemsche courant doet zich nog al eens voor als een bijzonder zelfstandig, onafhankelijk blad. De wijze waarop dit blad echter nu en dan reclames tusschen de gewone berichten plaats, als waren het aanbevelingen van de redactie, is ergerlijk.

Onlangs (20 Oct.) kwam in de eerste kolom van de eerste bladzij een aanbeveling van het electriche flanel voor, waarbij de zoogenaamde uitvinder CLAUDAT „een medicus van naam” en „een specialiteit op het gebied van antirhumatische ziekte” genoemd wordt. Ook wordt er gezegd: „de geneeskundige faculteit moet er zeer mede ingenomen zijn.”

Wij zouden gaarne van de redactie van de *Arnheemsche* eens willen vernemen, waar die medicus van naam en die „medische faculteit” die met het goed ingenomen moet zijn, kunnen gevonden worden. Wij van onze zijde herhalen de verzekering dat aan het electriche flanel niets wat naar electriciteit zweemt te bemerken is.

Later (23 Oct.) kwam de redactie zelfs nog eens op de zaak terug om hare lezers te berichten dat het „merkwaardigste” der stof „ligt in de omstandigheid, dat zij door het wasschen haar eigenaardig karakter niet verliest”. — Dit is volkomen waar. Het „merkwaardigste” van het goed ligt in den naam en de wijze van aanbeveling en beide gaan door het wasschen niet verloren.

De Hop-bitter-lieden wagen een laatste poging. Zij hebben aan de apothekers in ons land een circulairtje gericht, waarin zij aanbieden het „aan de Heeren die zulks mochten verlangen, in depot te geven.” Hiermede zal nu waarschijnlijk de zaak wel uit zijn, want de apothekers in ons land verklaren zich in den laatsten tijd zoo krachtig tegen het medewerken aan kwakzalverij, dat van hen geen nieuwe hulp te verwachten is.

De afleiding van het woord *charlatan*, door ons uit het *N. v. d. D.* overgenomen, wordt in twijfel getrokken door een der buitenlandsche bladen waaraan het oorspronkelijk is ontleend.

